ଓଡ଼ିଶା ହାର ।

(ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ।)

ଶ୍ରୀ ବିହାରୀ ଦାସ ମହନ୍ତ ମହାରାଜାଙ୍କ

କର୍ତ୍ତୃକ

ରଚିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ

PRINTED

BY

The Fraser Printing & Publishing Co. Ltd.

SAMBALPUR.

1924.

ମୂଲ୍ୟ—ଚାରିଅଣା ମାତ୍ର ।

Rs 15/-

ଭୂମିକା ।

ବନ୍ଧୁବର୍ଗ !

ମୁଁ ଶ୍ରୀ ଗୋପାଳଜୀଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟରେ ରହି ସମୟ ଅବସରରେ ଯାହା କିଛି ମୋର ଅନ୍ତର୍ଗତରେ କାଳ୍ପନିକ ଚିନ୍ତା ହୁଏ ତାହାସବୁ ଆପଣଙ୍କର ସମ୍ମୁଖରେ ପୂର୍ବକାଳେ 'ଚଉତିଶା ହାର' ପ୍ରଥମ ଭାଗ ଦେଖାଇ ଥିଲି ବର୍ତ୍ତମାନ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ ଯାହା କିଛି ମୋର ଅଳ୍ପ ଚିନ୍ତାରେ ଘଟିଲା ତାହା ଦେଖାଇ ଦେଲି । ଏଥିରେ ଆପଣମାନଙ୍କର କର୍ଣ୍ଣପ୍ରିୟ ହେବ ତାହା ହୋଇ ନ ପାରେ ହେଲେମଧ୍ୟ ମୋର ଅଳ୍ପଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା ଯାହା କିଛି ଦେଖାଇଛି ତାହା ଥରେ ପାଠ କରିବା ହେଉନ୍ତୁ । ଯଦି ଦୋଷ ଥାଏ ପାଠକଗଣ ଉଦାରତା ଗୁଣରେ ମାର୍ଜନା କରିବେ । ଇତି ।

ବଶମ୍ବଦ
ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାଶ୍ରୀଦାସ ମହାନ୍ତ
ଗୋପାଳଜୀ ମନ୍ଦିର ।
ସମ୍ବଲପୁର ।

ଚଉତିଶା ହାର ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ।

ବନ୍ଦନା ।

ଭାବକୁ ଭାବ ହେଲ ମୁଁ ନାଶ — ଭ୍ରମଇଁ ଭବନ୍ତ ନାହିଁ ମୋ ବାସରେ [ଘୋଷା]
ଭଗବାନ ମୁଁ ତବ ଦାସ ନବର — ଭାବ ବନ୍ଧୁ ହୁଅ ଦାସ ଉପର ॥ ୧ ॥
ଭାବ ବ୍ରହ୍ମଭୂମ୍ନ ବ୍ରହ୍ମର୍ଷିଗଣ — ଭଜି ଭରୁ ପାର ଲଗାଇ ଧ୍ୟାନ ॥ ୨ ॥
ଭାଗ୍ୟବନ୍ତୀ ବ୍ରହ୍ମବେଦ ସୁଜ୍ଞାନୀ — ଭାଗ୍ୟରେ ଦଅମା ଶବ୍ଦକୁ ଥଣି ॥ ୩ ॥
ଭକ୍ତି ଭରେ ଧ୍ୟାଏଁ ଅହ୍ୱେ ଗଣେଶ — ଭାବ ନୃତ୍ୟକର ପଦ ପ୍ରକାଶ ॥ ୪ ॥
ଭୟାନକ ଭାବ ଭବେ ଭବନ୍ତ — ଭବାର୍ଣ୍ଣବ ଡହ ଦେଖିଛ ମୁଁ ଛ ॥ ୫ ॥
ଭବାର୍ଣ୍ଣବେ ନାବ ଭସାଇ ଦେଲ — ଭାଗ୍ୟଫଳ ଦଶା କେଣେ ଥୋଇଲ ॥ ୬ ॥
ଭାଗ୍ୟବାନ ହେବାକୁ ଭାବ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର — ଭଲ୍ଲ ଭୂତାଶ୍ରୟ ଅନୁବରତ ॥ ୭ ॥
ଭବୁକା ଖୋଜଣ ଭବେ ହତାଶ — ଭାବବନ୍ଧୁ ହସ ହୋଇ ନରାଶ ॥ ୮ ॥
ଭଗବାନ ମୋହର ଫେଡ଼ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା — ଭୂତ ଭୋଗଧାଇ ବଢ଼ୁଛି ଅଶା ॥ ୯ ॥
ଭୁସନ୍ଧ୍ୟଭବ ଫଳଦ ହେବ — ଭୂକ୍ତ ଭୂମ୍ନ ହେବା ଲଗାଅ ଭାବ ॥୧୦॥
ଭରସା କର ଭେଖ ଦେଖାଇଲ — ଭଡ଼ାହୋଇ ହେବ ବକ୍ଷୁରେ ଗଲ ॥୧୧॥
ଭାସୁଥିବା ଆଶା ପୋତକୁ ମୋର — ଭାସି ଅଣିଯାଇ କେଦେବ କର ॥ ୧୨ ॥
ଭାସ ଅଭ୍ରାସରେ ବନ୍ଧୁକୁ ଦେଖି — ଭଜନ୍ତି ଭାଗ୍ୟରେ ଭୋଗ ହେବକ ॥୧୩॥
ଭୋଗହେବା ବାର୍ତ୍ତା ଦେଣେ ସେପାଇ — ଭଗାଇ ଦେହଜ ନାଶ ସେ ହେନ୍ତୁ ॥୧୪॥
ଭୁଷୂତ୍ରବ ପ୍ରେମ ନାବ ଗୋଟିକ — ଭୁବନ ଈଶ୍ୱର ଟାଣିଣ ରଖ ॥ ୧୫ ॥
ଲୁପ୍ତଚ୍ଛି ସ୍ନେହ ପୋତକୁ ମୁଁ ଧର — ଭରସା ଦେଖାଇ ରଖ ଏ ତର ॥ ୧୬ ॥
ଭଜ ନାରାୟଣ ମୋହନ ଶେଷ — ଭାବେ ଜଣାଇଲା ହତାଶ ଦାସ ॥ ୧୭ ॥

ପ୍ରାର୍ଥନା ।

—୦ଃ୦ଃ୦—

ଆଷାଢ଼ ଶୁକ୍ଳ ବାଣୀ

କରଯୋଡ଼ି କହେଁ ଶୁଣ ହେ ବନ୍ଧୁ । ଲେଖିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ ଅନଭିଜ୍ଞ । ଗହନ ସଂସାର ବିଷୟ ଜାଣ । ଘଟାଇବା ଶୁଣ କର ଚାରଣ । ଭୁଇଁ ଥିବା ଶୁଣ । ଶୃଙ୍ଖେ ନେଇ ହୃଦେ ଦଅ ଠାବ । ୧ ।

ଛବି ଶୃଙ୍ଖଳରେ ଦେବା ମାନସ । ଜଣାଇ ଦେଇଅଛୁ ଭାବବସ । ଛିମିଟେ କାଳରୁ ଭବ ସେ ନାଶ । ନୟନ ଦୃଷ୍ଟି ପାଠକର ବସ । ଝୁଡ଼ିଥିବାବାର୍ତ୍ତା । ଠାବ ଦେଖାଇଲେ ମମ ଯୋଗ୍ୟତା ।

ଡ଼ାକାପକାଇ କହୁଛୁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ । ହାଲେ ଶୁଣ ଏହୁ ଭବ ଭାବକୁ । ଅଣ କିଛା ସକଳେ ମୁଁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ଚତୁର ଶୁଣେ ଯାହା ସେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ । ଅସ୍ପୃହୋଇଭଜ । ଦସ୍ତ ହୃଦୟେ ମୋତେ ସେ ନ୍ୟାଜ । ୩ ।

ଧାରଣୀସ୍ଥ ଧାମ ହୃଦୟେ ଭଜ । ନାନା ନିବନ୍ଧେ ଜଣାଇ ଦେଲୁ । ପରମାତ୍ମାରେ ବୁଝିବସ ଅଳ । ଫଳ ପାଇବା ଆଶା ଦୂର କଲୁ । ବଧିର ନୋହିବ । କଳ୍ପଥରେ ଶୁହିଁ ଫୋପାଡ଼ ଦେବ । ୪ ।

ମର୍ମରୁ ଯାହା ହେଲା ମୋ ପ୍ରକାଶ । ଯତନ ମମ ନାଥ ହୃଦକୋଷ । ରସାର୍ଣ୍ଣବରେ ଭକତ ଉଲ୍ଲାସ । ଲଗାଅ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସନ୍ତୋଷ । ବୋଲୁଥ ସୁଖ୍ୟାତ । ସର୍ବ ଜନମନ ଖଣ୍ଡାଅ ଭ୍ରାନ୍ତ । ୫ ।

ଷଡ଼ଗୁଣ ସମସ୍ତା ବୁଝିବାକୁ । ସନାତନ ଧର୍ମ ଧାଇଁ ଭାବକୁ । ଦର୍ଶିତ ଦର୍ପଣ ଦରନ୍ତ ଦସ୍ତ । ଯାତକର୍ତ୍ତାହୁଏ ଶୁଣ ମେ ତାହା । ଶୁଣ ଦିବ୍ୟରସ । ଗୀତେ ଜଣାଉଛୁ ବୃନ୍ଦାବ ଦାସ । ୬ ।

ଗ୍ରାମ୍ୟଦେବୀ ଶ୍ରୀ ସୋମଳେଶ୍ୱରୀ ଜଣାଣ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା

— - ଃ୦ଃ— —

ରାଗ ସାବେରୀ

ଅଧିଷ୍ଠାନ ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଶୁଣ ଏ କାଳେ ଗୋ । ମାଗୋ ସୋମଳେ । ଘୋଷା ।
ଦମକ ଗୁଣରେ ସୁବିଖ୍ୟାତ । ଦମନ ଦୁଷ୍ଟ କଲ ବହୁତ
ଦମ୍ଭ ବାଦଶା ପାନ୍ଥ କାରନ୍ତ । ଦର୍ଶନାସ୍ତ ହୋଇଥିଲ ଜନଙ୍କ ସୋମଳେ ଗୋ । ୧ ।

ଦମଗୁଣେ ରାଜ୍ୟ ରଖା ଯାହୁଁ । ଦମନ କାରଣୀ ହମଲ୍ଲର ।
ଦେଖ ଜଗତ୍ ଯାତ୍ରୀ ଭୂପ ବହୁ । ଦସ୍ୟୁଦ ହୃଦୟ ନୋହୁଛ ତ ଏବେଲେ ତେ ।୨।
ମୂର୍ତ୍ତି ମଣ୍ଡପ ତୋ ହାରାଖଣ୍ଡ । ରତ୍ନଗର୍ଭ ଚନ୍ଦ୍ରୋପଳା ପିଣ୍ଡ ।
ନରନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ତବ ପାଦଦଣ୍ଡ । ବାହୁଡ଼ ଅଶାନ୍ତ କାନ୍ତ ରୂପ ଯାହୁଁଲେ ଗୋ ।୩।
ଜଗଦମ୍ବା ଯଶସ୍ୱୀ ବୋଲାଇ । ଜାଣ୍ଡତ ନୋହୁଁ ଯାହିଁ କହାଇଁ ।
ଦଲନ ନବୀଣ ଗୁଣ ବହୁଁ । ବର ଅଭୟ କେନେଲା ଯାହିଁ ନାଶିଲେ ଗୋ । ୪ ।
ତବାଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଜନ ବୁଣ୍ଡ । ରଖମା ବରଦେ ଗୀର ଭୁଣ୍ଡ ।
ଶୁଣି ଦାରୁଣ ହେଲକ ପିଣ୍ଡ । ତବାଣ୍ଡିତ ଚନ୍ଦ୍ରାଙ୍କିରେ ଭାଷି ରହିଲେ ଗୋ । ୫ ।
ଦେଶ କାଳ ଗତ ଦାଣ୍ଡେ ବସି । ଶୋଭା ଭୂତ ଜ୍ୟୋତ ତବ ନାଶି ।
କାନ୍ତତବ କେ ନହିଁବ ବସି । ବନାବାଦାସ କହିଲ ଯାହିଁ ସ୍ପନ୍ଦୋଳେ ଗୋ ।୬।

—:୦:—

ମାନଭଞ୍ଜନ ଚୌତିଶା ।

—:୦:—

ରାଗ ଚୋଖି ।

କଉଣ କୁଞ୍ଜେ ବିହାର ବ୍ରଜାଙ୍ଗନା ନାୟକର କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ କୃଷ୍ଣଗୁଣ ରସ ବଶହୁଁ । କହସଖି କୃଷ୍ଣପ୍ରିୟା କେ ଅଛନ୍ତି ଭାବ ତାହା ଜଣାଇ ନ ଗଲା ଏହା ଲାଗେ ସଂଶୟ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଯେ ପଚାରୁଁ ଯାଇ । କାହାର ଅଟନ୍ତି ସେ ଯେ ପ୍ରେମାଙ୍ଗ ସାଇଁ ॥ ୧ ॥

ଖଗପତି ସୁଦର୍ଶନ ଜଣାନ୍ତି ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସ୍ଥାନ ଅମ୍ଭମଧ୍ୟେ ବଳବାନ କେ ଅଛୁଁ ରହି । କୃପାହୋଇ ଗୋପବାଳୀ ଏସମୟେ ଅସି ନିଳ ରୂପଗୁଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣିତବ କେତ୍ରିଯ ପାଇଁ । ଏଲ ବୃଦ୍ଧି କଉଣ ଲଭ । ଶାନ୍ତ ହୁଅ ଗୋପଗୋଇ ଭାବନା ଭଣ ॥ ୨ ॥

ଗରୁଡ଼ ନାମନ୍ତୁପାଇ ଖିଖିନ୍ଧାବନରେ ଚହୁଁ ହନୁମାନ ମହାବୀର ରାମଙ୍କ ଦାସ । ଗମ ବନଚାନନ୍ଦନ ରାମନାମେ ଅମଳତା ବଉଅଣ ହନୁମାନ ତୋଷିମାନସ । ଆଜ୍ଞା ଘେନିଯାଇ ଗରୁଡ଼ ଗମି ନପାରି କହନ୍ତି ବୃଦ୍ଧ ମାକଡ଼ ॥ ୩ ॥

ଘଞ୍ଚାଇ ନ ପାରେ ଭାଇ ହନୁମାନ ଛନ୍ତ୍ରକାହିଁ ଦେଖାଇ ଏଥ ମୋ ବନ୍ଧୁ ଲାଙ୍ଗୁଡ ଟେକ । ଘମଣ୍ଡ ଦେଖାଉକନା ବୟୁବୃଦ୍ଧ ବଳହୀନା ଲାଙ୍ଗୁଡ ଅନ୍ତର କର କର ବିବେକ । ଧାଉବା ଭାବରେ ଧଇଲେ । ଘୋଷାଡ଼ିବା ଦୂରେ ଥାଉ ନ ଟଳେ ତଳେ ॥ ୪ ॥

ଙ୍ଗଦସ୍ତ ହୋଇଲାଞ୍ଜନ ନିସ୍ତସ୍ତ ଏ ହନୁମାନ କହିଲେ ମୋ ଗଙ୍ଗ ଗଞ୍ଜନ ଏ ମହାବୀର । ଉଭାବତ ଖଗପତି ହନୁମାନ ସେ ବୋଲନ୍ତି ଏବେ ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରକାଶକ ହୁଅ ହେବାର । ଉଦ୍ଭାବନରେ ଯେ ଉଦ୍ଭୂତ । ପ୍ରକାଶ କର ଯେ ଅଛି ତୁମ୍ଭ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ॥ ୫ ॥

ଚକ୍ରଧର ଯେ ଦଶରଥ ତାଙ୍କ ଦାସ ହୋଇକରି ଅପମାନ ପାଇଲି ମୁଁ ତୁମ୍ଭର ସ୍ଥଳେ । ଚରାଚରେ ପୃଷ୍ଠେ ହର ନାନା ଦୁର୍ଗମରେ ଧରି ମୃଗମୂର୍ତ୍ତି ଯୁଦ୍ଧ କଲି ଏବାହୁ-ବଳେ । ଗ୍ରନ୍ଥେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅପଣ । ଚମତ୍କାର ଦେଖାଇଲି କାରଣ୍ଡ ଗୁଣ ॥ ୬ ।

ଛଦ୍ମାନ୍ବେଷରେ ଜାଣିତ ଅଛନ୍ତି କହ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବାଳହନ୍ତା ଆମନ୍ତ୍ରଣ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ଛଳନା ନ ବୁଝି ଗମ ହନୁମାନ ବୁଝି ମର୍ମ ଅଗ ଯାଅ ମହାବୀର ଯାବଁ ଛୁଟିଛି । ଛଦ୍ମଦେଖି ଛନ୍ଦକୁ ବହି । ଛଟା ଦେଖି ଗମିଲେ ସେ ଆକାଶେ ଯାଇ ॥ ୭ ॥

ଜଗତ୍‌କର୍ତ୍ତା ଜାଣିକରି ସୁଦର୍ଶନକୁ ହକାରି ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ ମୋର ପୁରେ ରକ୍ଷକ ହୁଅ । ଜଣାହେବ ତୁମ୍ଭବଳ ସୁରକ୍ଷକ ହେବାଭଲ କାହାକୁ ତୁମ୍ଭେ ନ ଛାଡ ଦ୍ୱାରରେ ଥାଅ । ଜୟଶୀଳ ହେବାକୁ ଧ୍ୟାନ । ଯାଇ ଜାଗ୍ରତରେ ଚକ୍ର ପୁରେ ଭ୍ରମଇ ॥ ୮ ॥

ଝଲକାଙ୍ଗୀ ଗୋପବାଳୀ ତାଙ୍କୁ ଡାକି ବନମାଳୀ ଝଟ୍ଟରୂପ ହୁଅ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ । ଝଟକିବା ସବେଶ ବଯାହାର ଯେହ୍ନେ ମାନସ ଶୋଭାକୁ ଦେଖାଇ ଆସ ଅଣି ରୂପରେ । ଝଟ ହନୁମାନ ଆସଇ । ଝଲବା ଜାନକୀରୂପ ଦେଖିବ ସେହି ॥ ୯ ॥

ଞାୟାମ୍ବିକ ଜଗଦ୍ଗୁରୁ ନୀଳାମ୍ବର ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା ହୁଅ ସୁମିତ୍ରାନନ୍ଦନ ଭାବ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ନଗମ ବିଷୟ ବୁଝି ହନୁମାନ ଅସେ ଗର୍ଜ୍ଜି ଧନୁର୍ବାଣେ ସଜହୋଇ ଥାଅ ତୁରନ୍ତ । ନତ କାନ୍ତ ଅପେ ବଢ଼ାଇ ନିଶାମରେ ରାମମୂର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହୋଇ ॥ ୧୦ ॥

ଟକଟକା ହୋଇସବେ ବେଗ ହୁଅନ୍ତି ସେ ଗବେ ଟାଣରକ୍ଷା ହେବ ଭାଳ ସେ ଗୋପ ବାଳୀ । ଟଙ୍କାର ଧ୍ୱନି କରିଣ ବଳରାମ ଧନୁର୍ବାଣ ଧରି ଉଭା ହେଲେ ଯାଇ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସ୍ଥଳୀ । ଟମକ ଯେ ବାଜଇ ନାହିଁ । ଟାକ ଭାଙ୍ଗୁଛନ୍ତି ତହିଁ ସେ ଗୋପ ଗେଲି ॥ ୧୧ ॥

ଠାରି ସତ୍ୟଭାମା ଡାକି ଜାନକୀ ରୂପ ହେବୁ ଅଞ୍ଜନା ସୁତ ଅପ୍ରଚ୍ଛ କରିବ ଲକ୍ଷ । ଠଉର ହେବାକୁ ଲାଗ ସତ୍ୟଭାମା ନିଜଛବି ମନତତ୍ତ୍ୱ ନବେଶିଲେ ପାଇବା ମୋକ୍ଷ । ଠୂଳ ଅଷ୍ଟ ସେ ପାଟବଶୀ । ଠିକଣା ହେବାକୁ ବେଶଭୂଷାରେ ବସି ॥ ୧୨ ॥

ଡର ହୃଦୟେ ବହୁଣ କ ବୋଲିବେ ନାରାୟଣ ଗମେ ବନତା ନନ୍ଦନ । ଆକାଶ ମାର୍ଗ । ଡାକର ଅପିଛି ଭାଳ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମାରି ହନୁବଳୀ ଅର୍ଦ୍ଧବାଟେ ଗରୁଡ଼

ପଳାନ୍ତି ସେ ଖଗ । ଡାକନ୍ତି ସେ ଅସ ବୋଲିଣ । ଉଡ଼ିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରା ସାଗରେ ଗରୁଡ଼ ଜାଣ ॥ ୧୩ ॥

ତାହୁଁ ଶବ୍ଦବାଣେ ଶୁଣିଲ ସେ ବ୍ରଜଦେଶେ ବୀର ହନୁମାନ ଆସିବାର ଜାଣିଲେ । ଢଳଢଳ ଗୋପବାଳୀ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ମିଳ ରାମମୂର୍ତ୍ତି ସତ୍ୟାସଙ୍ଗେ ସବେ ଦେଖିଲେ । ହଳଧର ଲକ୍ଷ୍ମଣବେଶ । ଉପଭୁରେ ବ୍ରଜାଙ୍ଗନା ହେଲେ ପ୍ରବେଶ ॥୧୪

ଅଣି ହୁଦେ ହନୁମାନ ପ୍ରବେଶିଲେ ବୃନ୍ଦାବନ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳତ ସୁଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରରେ ମିଳ । ଅଣାଇବା ହନୁମାନ ବୀର ଏହା ହୁଦେମଣ ବାନ୍ଧି ଘଡ଼ ଯିବୁ ଅମ୍ଭେ ରାମଙ୍କ ଭୁଲେ । ଅନାର୍ଯ୍ୟ ତାର ଗୁଣ ଦେଖି । ଅଣି ଖଣ୍ଡି ବାମକରେ ଧଇଲେ ଟେକ ॥୧୫॥

ହିଲ୍ଲେକେଶ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଅଭିଷେକ ଉପଲନ୍ଦ୍ର ସ୍ତ୍ରୀନେଯାଇ ଠିଆହୋଇ ଲକ୍ଷ କରନ୍ତି । ତ୍ୟକ୍ତ କଲ ମା ଜାନକୀ ଅନ୍ୟନାରୀ ଅଣେଯୋଖି ନମସ୍କାର କହିଁ ହେବ ହନୁ ବଦନ୍ତି । ତାପିତ ଯେ ସେ ସତ୍ୟଭାମା ସ୍ୱଚ୍ଛଭାବେ ନମ୍ରବତୀଙ୍କର ଗାରିମା ॥ ୧୬ ॥

ଟକାହୋଇ ଅଷ୍ଟସଖି ଜଣେ ଜଣେ ଆସି ଯୋଖିହୋଇ ଅପମାନ ପାଇ ହନୁ ନେହରେ । ଥାଟ ନରନାରୀଙ୍କର ଉଚ୍ଚ୍ଲେ ସେ ବ୍ରଜପୁର ଥୋକେଯାଇ ଜଣାଇଲେ ରୁକ୍ମିଣୀଠାରେ । ଥିଲେ ଯାକ କର୍ମରେ ବାନ୍ଧ । ଅନ୍ୟରୂପରେ କଲେ ସେ ନେହ ପାତ ॥ ୧୭ ॥

ଦରବନ୍ଧା ହନୁମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରସକଳ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଅପ ବାପଧନ ବାୟୁ ନନ୍ଦନ । ଦେହଳକୁ ଭକ୍ତି ଶୁଣି ହନୁ ଜଟହୁମାତ ଚନ୍ଦ୍ରି ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗରେ କଲେ ତହିଁ ସେ ଦରଶନ । ଦରିଦ୍ରତାରୂପ ଦେଖିଲେ । ଦୁଃଖିତ ହେଉଛିଁ ମାତ ରୂପଗ୍ରହିଁଲେ ॥୧୮॥

ଧାରଣୀପୃ ନାରୀଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନାବାଦ ମୁଖଧାର ଅବର ଗୁହବେଭାର କର ବିବେକ । ଧନାଗମ ଧନାଧକ୍ଷ ଧନାରେ ହିବାର ଲକ୍ଷ କାଳକୁ ବୃହିଣ ଭେଖ ଭାବନା ରଖ । ଧ୍ୟାନ ନରଙ୍କୁଶ ମୁଁ ନୁହେ । ଧର୍ତ୍ତିବ୍ୟ ଧର୍ମବଳରେ ସଦା ମୁଁ ଥାଏ ॥ ୧୯ ॥

ନବ୍ୟ ସଖୀଗଣକଏ ଲକ୍ଷକରିଅଛୁ ମାଏ ବଖିଛନ୍ତି କେଉଁ ଚନ୍ଦ୍ରା ନର୍ମ ବୃତ୍ତାନ୍ତ । ନବଞ୍ଜନ ନରାକାର ବସ୍ତ୍ରଟରୂପ ଶ୍ରୀଗର ତାଙ୍କ ଅଂଶୁ ଅବତାର ଶ୍ରୀରାମ ତତ୍ତ୍ୱ । ନଷ୍କାମରେ ତପସ୍ୟାକାରୀ । ନୈର୍ମିଲ୍ୟ ନୈମିତ୍ତିକ ସେ ଗୋପବାଳୀ ॥ ୨୦ ॥

ପରଂବ୍ରହ୍ମ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ ଶୁଣିତାହା ହନୁମାନ ପରମାର୍ଥୀଗଣ ମହାରସେ ବହ୍ନାସି । ପ୍ରଣାମ କରୁଛିମାତଃ ତେତାଯୁଗ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଜଣାଉ ଅଛୁ ମୋଚର ଦାସବୃଧରି । ପ୍ରବେଶିଲ୍ ଦ୍ୱାପରେ ଅସି ପାଇଲ ଦର୍ଶନ ମାତଃ ନୋପାଦ ଯୋଷି ॥ ୨୧ ॥

ଫୋଫାଡ଼ ଦେଲକ ମୋତେ ଏହା ଭାବୁଥିଲି ଚିତ୍ତେ ଶୁଭକାଳ ପାଇ ଫର୍ଚ୍ଚା ଦର୍ଶନ କଲି । ଫିଟିଗଲା ମୋ ସନ୍ଦେହ କାଳକୁ ଦେଖାଇ କହ ଜପଶପ୍ଟ ବାର୍ତ୍ତା ଲଭ ଅନ୍ନ ପାଇଲି । ଫେଡ଼ୁଥିଲି ମୁଁ ତବ କଷ୍ଟ ଫଳଖାଇ ନାଶକଲି ଅଶୋକ ବୃକ୍ଷ ॥ ୧୨ ॥

ବର ଦେଇଥିଲ ମୋତେ ଏ ଜୀବ ସୁଖ ଜଗତେ ଦ୍ୱାପରେ ବୃନ୍ଦାବନରେ ସାକ୍ଷାତ ହେବୁ । ବର ମାର୍କଣ୍ଡେୟଋଷି ଅନୁମ୍ବ୍ରା ଅଭିଳାଷି ରଘୁବର ଝଙ୍କାଘୋଷି ଭାବରୁଛିବୁ । ବୃନ୍ଦାବନ ବେହାରସ୍ଥଳୀ । ବୃନ୍ଦାରଣ୍ୟେ ଗୋପୀଗଣ ପ୍ରେମରଥଢ ॥୧୩

ଭକ୍ତମଧ୍ୟେ ହନୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ରୁକ୍ମଣୀଙ୍କ ବାକ୍ୟେରୁଷ୍ଟ କରଯୋଡ଼ି ଗଲେ ଯାଇ ଶ୍ରୀରାମ ପାଶ । ଭଣ୍ଡାଇବା ଏଦ୍ଧଗୃର କଲ ଜଗତ ଈଶ୍ୱର କଟୀଭାଗେ କ ରହିଛି କର ପ୍ରକାଶ । କୃଷ୍ଣ ହସି କହନ୍ତି ଙ୍କର ଭାବ ମୋହନ ମୁରଲୀ ମୋହେ ତ୍ରିପୁର ॥ ୧୪ ॥

ମର୍ମ ନ ପାଇଁ ମତ୍ତକ ନବୁଝି ମାତା କତ୍ତକ ସୁଦର୍ଶନ କରେ ଅଛୁ ନବୁଝି ପଣ । ମନେ ଲଗାଇଣ ଧ୍ୟାନ ପାଣି ଯୋଡ଼ି ହନୁମାନ କହ ଅହେ ରଘୁବ୍ରଣ ଏତନ୍ତ ଗୁଣ । ମମମନେ ଥିପୃ ନ ପାଇ ମାତାଙ୍କ ନ ପଶୁଛଣ ଅଭିଳ ଯାଇଁ ॥୧୫॥

ଯାର ଅଙ୍ଗ ଭସୁଙ୍କର ଭୃଷ୍ଣାସେ ମେହଜାଭାତ ଷଣ୍ମୁକର ଏ ଚିନ୍ତେ ଯା ଜ୍ୱଳନ୍ତା ଦେଶ । ଜଗତ୍ ପ୍ରଜ୍ୱଳତ ମୂର୍ତ୍ତି କୋଟିସୂର୍ଯ୍ୟ ଯାରକାନ୍ତି ନାରାୟଣ ଅଙ୍ଗୋପୃଷ୍ଠ ତାବକୁ ବଖ । ନାରାୟଣ ଚକ୍ରନାମରେ । ଯାରଘୋଷଣା ବାଜୁଛି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶରେ ॥୧୬

ଋଣେ ନନ୍ଦଘୋଷ ଜ୍ଞାନ ଅସ୍ତ୍ରମଧ୍ୟେ ସୁଦର୍ଶନ ଏହା ବୁଝିନାହିଁ ଅନ ଏ ବୈଦ୍ରୁତ୍ତି । ରଦ୍ଧୁବାର ଉକ୍ତି ଶୁଣି ହନୁମାନ ଯୋଡ଼ପାଣି ରଖାଇଲ କହେ ଅଣି ଭୂଷ୍ଟାଅଭ୍ରାନ୍ତ । ରଖିଅଣି ହୃଦୟେ ଜ୍ଞାନ । ରଚନା ସମ୍ମୁଖେ ଅହଂ ପ୍ରକାଶମାନ ॥୧୭

ଲଯୁଙ୍କର ହନୁମାନ କାର୍ଯ୍ୟ ମୋ ଗର୍ବ ଗଞ୍ଜନ ଢେଣୁ ଭାଙ୍ଗିଲି ମୁଁ ଝାଣ ଛଷସ୍ଥ ଭାବ । ଲଖାଇଲେ ଅହଂକାର ଭାବିଲିଏମାନଙ୍କର ଗର୍ବକୁ ଖର୍ବ ନକଲେ ବଷ ଉଦ୍ଭବ । ଲାବଣ୍ୟ ଯେ ଏ ଗୋପବାଳୀ । ଲକ୍ଷକଲି ସୁଦର୍ଶନ ଗରୁଡ଼ ବଳ ॥୧୮॥

ବରଗେର ସେ ମୁକାର ଦେଖାଇ ହେବାରୁ ସାର ତବ ଅମଲଣେ ଶାନ୍ତି ଜିକିଲେ ରହ । ବଳଷ୍ଣୁ ଯେ ନଶାଚର ହୋଇଥିବାର ସହାର ମନରେ କର ବଶ୍ୱର ଗର୍ବକୁ ଦହ । ବସୁଦାସ ଛଣ୍ଡାସ କାଶ । ବାସୁଦେବ ନାମ ଶ୍ରୁତ ଯୁଗରେ ପୂର ॥ ୧୯ ॥

ଶରଣାଗତ ମୁଁ ଦାସ କ ଜଣାଏଁ ଭୂମୃପାସ ଯମାନଧ୍ୱ ଗୃଣ ହେବ କାହାର ଠାରେ । ସଂଶୟ ମନାରେ ରହୁ ସର୍ବେଶ୍ୱର ରୂପଗୃହ ବହ୍ନସୃ ହେଉଛିଁ ମୁହିଁ ଭାବନା କରେଁ । ସଦାଦାସ ଦାସାନୁସ୍ପନ୍ଦ । ଦମଧ୍ୟା ଯା ଦେଖାଇଲହେଲ କ ଯୁକ୍ତି ॥୨୦॥

ସନ୍ଦର୍ଶନ ହୃଦବହୁ ଷଟ୍‌ପ୍ରଜ୍ଞାରେ ଭାବଗ୍ରାହୁ ଷଟ୍‌କର୍ମକୁ ସେ ନ ଧ୍ୟାଇ ଏହାକ କଲ । ଷଡ଼ଭଙ୍ଗ ଗୁଣଦେଇ ଷଡ଼୍‌ବର୍ଗ ଦୃଷ୍ଟ। ବଡାଇଂ ଷଣ୍ଢାଳ ସେ ଗୋପ ଗୋଇ କର ଗୃହ୍ନିଂଲ । ଷୋଡ଼ଶୀଏ ତବାଣ୍ଡାପାଇ ଷୋଡଶୋପଚାର ବଷ ପୂଜାକୁ ଧ୍ୟାନ୍ତି ॥ ୩୧ ॥

ସଲଗ୍ନ ସଲ୍ଲପଜନ ମାନଙ୍କନ୍ତ୍ୟା ନାରାୟଣ କଳଏହା ନସାଧଣ ତବ ଅଗରେ ସଶୋଧକ ଅହେହଗି ସଣସୃଙ୍କ ରସାକାଶ ସମ୍ଭବ ରହନ୍ତି ତବ ଏମନ୍ତିଏପୁରେ । ସୁଦର୍ଶନ କର୍ପୂର୍ପିଣ୍ଠାଇ ସଷ୍ଟାଙ୍ଗରେ ପ୍ରଣିପାତ ହନ୍ତୁ ସେ ତହୁଁ ॥ ୩୨ ॥

ହୟଗ୍ରୀବ ହେମ ଶଙ୍ଖ ଗଦାପଦ୍ମ କରେ ଧରି ଚତୁର୍ଭୁଜମୂର୍ତ୍ତି ଗୃହ୍ଣିଣ ହଦାପୁ ହେବ । ହରିପ୍ରିୟ ସୁଦର୍ଶନ ସଙ୍ଗେ ଗରୁଡ଼ ବାହନ ଦୋଷ ନ ଧରିବମମ ଗୃହ୍ଣୁଛନ୍ତି । ହରିଙ୍କର ଅଣ୍ଡପୁଁ ମୁହିଁ । ହର୍ଷାନନ୍ଦେ ହରିପାଦ ଧ୍ୟାବ ଯେ ଧ୍ୟାନ୍ତି ॥ ୩୩ ॥

କ୍ଷମ ନାଥ ରଘୁବୀର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯୋଡ଼ିକର ଯାଉଛୁ ମୁଁ କମୀଧାର ସ୍ୱବାସ ଗୁଣି । କ୍ଷୋଭରେ ଭକ୍ତମାତ ତାଙ୍କପାଦେ ପ୍ରଣିପାତ ଯାଉଛୁ ଅଞ୍ଜନା ସୁତ ମାଗୋ ରୁକ୍ମଣୀ । କ୍ଷ୍ୟାତକଳ ହରି ବଳାସ ବାୟୁହୋଇ ଭ୍ରମୁଥିଛୁ ବହାସ୍ୱଦାସ ॥ ୩୪ ॥

——:୦:——

ଦୂଶା ଦଳନ ଚଉତିଶା ।

ରାଗ ରସକୁଲ୍ୟା ।

କଉରବ ଥାଟେ ସେ ଭୀମସେନ । କରାଳ କେନେ କମ୍ପାଇ ବଦନ ।
କରେ ଧରିଣ ସେ ଗଦାର ଭାର । କରଇ ଲକ୍ଷ ଦୁଃଶାସନ ବୀର ଯେ ।
କାହିଁ ଅଛୁ ସେ ପାମର ଯେ ।
କରିବ କେଶ ବନ୍ଧନ ଦ୍ରୌପଦୀର କଥା ଅଛୁ ଆଜ ମୋର ॥ ୧ ॥
ଖଣ୍ଡିତ କରିଣ ରଥ ପଦାତ । ଖରେ ଦୁଃଶାସନ ଉଡ଼ାଇ କୀର୍ତ୍ତି ।
କ୍ଷେପି ଅସିଲା ଭୀମଅବାଯାଏ । ଖଣ୍ଡେ ଦୂରେ ରହୁ ସବୁଏ ଦେଦେ ସେ ।
ଖସି ପଳାଇବା ଭାବେ ସେ ।
ଖୋଜିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଭୀମ ମତ୍ତଥିଛୁ । ନରହୁଁ ଏଠାରେ ଲବେ ଯେ ॥ ୨ ॥
ଗର୍ଜିଣ କହଇ ବୀର ପାବନୀ । ଗମିଲୁ ଦୁଃଶାସନ ମନ ଜାଣି ।
ଗୋଷ୍ଠୀ ଦ୍ରୌପଦୀର କେଶବନ୍ଧନ । ଗରିଷ୍ଠ ହୋଇଛୁ ତାହା ତୁ ଜାଣବେ ।
ଗଦାଧରି କୃଥ ଠିଥରେ ।
ଗଦାଯୁଦ୍ଧପରେ ଗାନ ଯୁଦ୍ଧଦେବ । ଦେଖିବେ ଯେ ବଳୀ ଏହା ଯେ ॥ ୩ ॥

ଘୋର ରଡ଼ ଭୀମର କର୍ଣ୍ଣେ ଶୁଣି । ଘଟିଲା ବିବାଦ ଏହାସେ ଜାଣି ।
ଘେନ ଗଦାବର ହେଲା ସେଠିଅ । ଘାତୁକ ବଳ ଦେଖିଛୁ ମୁଁ ଏହା ଯେ ।
ଘଟାଇଣ କର ଲକ୍ଷ ଯେ ।
ଘନିଷ୍ଟ ଯୁଦ୍ଧରେ ଭାଙ୍ଗିବି ତୋ ସଖ୍ୟ । ଦେଖିବେ ତ୍ରିପୁର ଲୋକ ଯେ ॥ ୪ ॥
ଉଥିଁସ ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରାୟେ ହେବୁ ଭୁଇଁ । ଉଦବେଗେ ଦୁଃଶା କହୁଛନ୍ତି କ ଏହି ।
ଉପାଡ଼ିବ ତୋର ଯେ ଏହି ଭୁଜ । ଉଡ଼ାଇବ କୀର୍ତ୍ତି ଦେଖିବେ ରାଜା ଯେ ।
ଉପଦ୍ରବ କରି ଦୁଷ୍ଟ ରେ ।
ଉଲଗ୍ନ କଲୁ ଯାଜ୍ଞସେନୀ କି ଭୁପେ । ଦେଖିବୁ ଅଜ ପାପିଷ୍ଠ ରେ ॥ ୫ ॥
ଚରାଙ୍ଗଦମଧ୍ୟେ ସେ ଦୁଃଶାସନ । ଚିହ୍ନି କହଇରେ ବାୟୁ ନନ୍ଦନ ।
ଚନ୍ଦନ କର ମୁଁ କପରି ବଳୀ । ଚହ୍ନିଲ ଦେହ ତୋ ନ ଦଥ ଜାଳ ଯେ ।
ଚମକ ଦେଖାଉ କେତେ ସେ ।
ଚିହ୍ନି ଅଛୁ ମୋର ଭୁ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ସୋଦର । ଚେଣ୍ଡ ନ କହଇ ତୋତେରେ ॥୬॥
ଛଡ଼ ଅକ୍ରୋଧ ଗଦାକୁ ଉଠାଇ । ଛେଚିଲା ଭୀମ ଦୁଃଶାସନେ ନେଇ ।
ଛଡ଼ାଉ ପାମର ଜୀବନ ଅଙ୍ଗ । ଛକା ଛକରେ ଏତେ ଦନ ନାଶରେ ।
ଛନ୍ଦକ ରୂପ ତୋହର ରେ ।
ଛଣ୍ଡାଇବ ଅଜ ଜାଣ ଭୁରେ ମୂଢ । ଦେଖନ୍ତୁ ସେ ସୁର ନର ଯେ ॥ ୭ ॥
ଜ୍ୱଳନ୍ତାନଳେ ଘୃତ ଦେଲା ପ୍ରାୟେ । ଜନ୍ମାଇ କ୍ରୋଧ ଦୁଃଶାସନ କହେ ।
ଜନ୍ମୁଗଡ଼ ପୁରେ ତୋ ବାସ ଦେବ । ଜଗି ବସିବ ତୋ ଅଜ ପୃଥ୍ୱୀ ଯେ ।
ଜ୍ୱଳତ କ୍ରୋଧେ ଯୁଁ କହି ସେ ।
ଯାଇ ପିଟିଲା ସେ ଭୀମପରେ ଗଦା । ଥାଟେ ଥାନ୍ତି ତାହା ଶୁଣି ଯେ ॥ ୮ ॥
ଝଗଡ଼ା ଦୁହିଙ୍କ ହେଲା ପ୍ରଖର । ଝଡ଼ହେଲା ପ୍ରାୟେ ଗଦାପ୍ରହାର ।
ଧାଉକାରେ ଗଦା ହେଲା ସେନାଶ । ଝଙ୍କା ଝୋର ରବ ସେନାଦ ଘୋଷସେ ।
ଝିଙ୍କାରିବା ଦୁହେଁ ତାଳ ।
ଝୋମନ୍ତି ଝଣତ୍କାର ନାଦେ କମ୍ପାଇ । ଦୁହେଁ ଦୟିଙ୍କର ବଳୀ ଯେ ॥ ୯ ॥
ନସ୍ତମ ଦୁହେଁ କରନ୍ତି ଅପାର । ନଷ୍ଟୁରେ ପ୍ରହାରନ୍ତି ଗଦାବର ।
ନର୍ମୀଖୀ ଯୁଦ୍ଧ ଚର୍ଘୋଷ ସେ ସ୍ୱର । ନଗମ ଯୁଦ୍ଧ ହେଉଛି ଅପାର ଯେ ।
ନଗୁଢ଼ ଏ ଗଦାଯୁଦ୍ଧ ।
ନସ୍ତୃତ ହୋଇଣ ସ୍ୱଭନରେ ଚହ୍ନି । ହୋଇଛନ୍ତି ସେ ଅବଦ୍ଧ ଯେ ॥ ୧୦ ॥
ଟଳଟଳ ମହୀ କମ୍ପଇ ଜାଣ । ଟଙ୍କିଲ ପ୍ରାୟେ ଦୁହିଙ୍କ ବଦନ ।
ଟଙ୍କାର ହୁଙ୍କାରେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରି । ଟକ୍କର ଦେଖାଇ ଗଦା ପ୍ରହାରି ସେ ।

ଟଦ୍ ଯୋଡ଼ା ଅଙ୍ଗ ଯେ ।
ଟାପା ଗ୍ରୀବରେ ଭାହା ଶେ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ଟଦ୍ ଗଦା ଭଙ୍ଗ ଯେ ॥ ୧୧ ॥
ଟିଅନ୍ତୁ ଦୁଃଶାରେ ଦୁସ୍ତ୍ୱର । ଠେସା ଠେସି ହେବା ଏକାଠେ ଉର ।
ଠାଣି ମଲ୍ଲପୁବ୍ର ଦୁର୍ଯ୍ୟ ପାମର । ଠୋକ ବାହୁରେ ଠିଆ ଭୀମବୀର ଯେ ।
ଠେଲା ଠେଲି ହେଲେ ତହୁଁ ଯେ ।
ଠେସା ଠେସି ହୁଅନ୍ତି ଏକ ଥରେକେ । ଶିଳାଦ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଅଇ ଯେ ॥ ୧୨ ॥
ଡକା ପକାନ୍ତି ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରଣ । ଡ଼ରୁ ନାହିଁକରେ ଭୁ ଦୁଃଶାସନ ।
ଡଅଁ ମାରୁଥାଉ ମୋ ଠାରେ କେତେ । ଡ଼କା ପକା ହେବ ଲୁବ୍ଧଙ୍କ ଚଡ଼େ ଯେ
ଡ଼ହକ ବକଲ ହୋଇ ଯେ ।
ଡ଼ାକରି ପକାଇ କାନ୍ଦୁଣ ସେ ଅଁବେ । ଗାନ୍ଧାରୀ ଜନନୀ ତହୁଁ ଯେ ॥ ୧୩ ॥
ଢ଼ମ ବାଣୀ ଶୁଣି ସେ ଦୁଶାସନ । ଢ଼ାଳେ ଅସି କର ବାହୁ ବନ୍ଧନ ।
ଢ଼ାଙ୍କିଥାଅ ତୋର ଗର୍ବ ଯେତେକ । ଢ଼ପ ଦେଖା ହେଉଅଛୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଯେ ।
ଢ଼ଳ ପଡବ ତୋ ପିଣ୍ଡ ଯେ ।
ଢ଼ଙ୍ଗ ତୋହର ସ୍ମରଣ ଯୁଧିଷ୍ଠିର । କନ୍ଦନ କରୁ ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଯେ ॥ ୧୪ ॥
ଣରେ ଦୃଢେ଼ ଭୁଜାଭୁଜ ହୋଇ । ଅଣ୍ଟ ଭଡ଼ା ଭଡ ହୁଅନ୍ତି ତହୁଁ ।
ଅଣ୍ଟେ ଜାନୁରେ ଜାନୁକୁ ଭଡ଼ାଇ । ଅଣିମା ତେଜ ଭୀମ ପଡ଼େ ଶୋଇ ଯେ
ଅନାଇଲେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ।
ଅଣାଇ ଅର୍ଜୁନାଦଙ୍କ ସଙ୍ଗତରେ । ଶୋକ କରନ୍ତି ଅପାର ଯେ ॥ ୧୫ ॥
ତକାଇ ସହଦେବ ହାସ୍ୟମୁଖ । ତହୁଁ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଲଭ ବମୁଖ ।
ତୁଷ୍ଟ ମାଦ୍ରିଙ୍କର ସୁତକୁ ଦେଖ । ତୀକ୍ଷ୍ଣେକ ଇଙ୍ଗ କୃଷ୍ଣ କହେ ଲଖ ଯେ ।
ତଳେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଭୀମ ।
ତତ୍‌କ୍ଷଣି ଉଠି ବଣମୂର୍ତ୍ତି ଯେ ହେବେ । ଶତସିଂହ ଭାରି ମର୍ମ ଯେ ॥ ୧୬ ॥
ଥକା ହୋଇ କୃଷ୍ଣ ଶଙ୍ଖ ଚମ୍ପିଲେ । ଥପେ ଶତସିଂହ ଭୀମ ଚଳିଲେ ।
ଥାନକୁ ଅଗୋଚର ଏହା ହେଲା । ଥିଲା ଭୀମ ଉପରକୁ ଉଠିଲା ଯେ ।
ଥପ୍ପ କର ଶୁହିଁ ଗାରେ ।
ଥଳରି ହୋଇଣ ଦୁଶା ପଡ଼ି ଅଛି । ଭୀମ ବଣମୂର୍ତ୍ତି ଉରେ ଯେ ॥ ୧୭ ॥
ଦେଖାଇ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ସେ ଭୀମସେନ । ଦୃଷ୍ଟିକର ଅରେ ରୁ ଦୁଶାସନ ।
ଦ୍ରୋଣାଦ ଗୁରୁ ବର୍ଗୀୟ ଯେତେକ । ଦେଖି କହ ହୁଅନ୍ତୁ ସେ ରକ୍ଷକ ଯେ ।
ଦେଖି ପାଣ୍ଡବେ ଅନାଥ ଯେ ।
ଦୁର୍ନିତ ତୋହର କ୍ଷମା କରିବେ ସେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ରୁ କହରେ । ୧୮ ।

ଧର ବୃକୋଦର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ମୂର୍ତ୍ତି । ଧର୍ମାଧ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇ ଦେଖାଅ କୀର୍ତ୍ତି ।
ଧରାରେ ପଡ଼ୁ ଦୁଶାଯାଏ ନାଶ । ଧ୍ୟାନ କରୁଣ କୁରୁକୁଳେ ଆସ ଯେ ।
ଧର୍ମ ମୂର୍ତ୍ତି ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଯେ ।
ଧିଗୁଣ ପ୍ରକାଶ ଦୁଶାସନ ରଖି । ପାଉଲେ ଦୁଃଖ ଅଗାର ଯେ ॥ ୧୯ ॥
ନରାନ୍ତକ କୃଷ୍ଣ ହେ ଅରଜୁନ । ନରେଖେ ନାଶ ହୁଏ ଦୁଶାସନ ।
ନଗମ ବୁଝି ରଖି ପାର ହେଲେ । ନରଙ୍କ୍ରେଶେ ଅସ ରଖ ଏ ସ୍ଥଳେ ଯେ ।
ନବୁଭୃର ସବେ ହେଲେ ।
ନଗମ ବଚନ ଅର୍ଜୁନ ଶୁଣନ୍ତେ । ଗାଣ୍ଡିବ ସାଜ୍ଜ ବସିଲେ ଯେ ॥ ୨୦ ॥
ପ୍ରକାଶ କରବ ବୋଲେ ଅର୍ଜୁନ । ପ୍ରବୋଧ କହନ୍ତ ସେ ନାରାୟଣ ।
ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱରୂପ ଏକାଳେ କାହିଁ । ପ୍ରହ୍ଲଦଢ ନୃସିଂହ ମୂର୍ତ୍ତି ଏହା ଯେ ।
ପ୍ରଣିତ ହୁଅ ପଯୃରେ ଯେ ।
ପ୍ରବୋଧନା ବାକ୍ୟ ଶୁଣିଣ ଅର୍ଜୁନ । କ୍ରୋଧ ଶାନ୍ତ ତହୁଁ କରେ ଯେ ॥ ୨୧ ॥
ଫଡ ଫଡ ଶବ୍ଦ କରଣ ଭୀମ । ଫିଟାଅ ମର୍ମ ଦୁଶାସନ ଧମ ।
ଫେଡ଼ୁ କହ ଅଉ ଯାହା ତୋ ବଳ । ଫେଡବ ଦ୍ରୌପଦୀ କେଶ ମୁକଳ ଯେ ।
ଫେରାଇଣ ରଙ୍ଗ ନେଇ ଯେ ।
ଫୁରୁଣା ହୋଇ ଦ୍ରୌପଦୀ ହୁଲନ୍ତୁକୁ । କଢିଥିଲୁ ତୁହିଁ ପାକ ଯେ ॥ ୨୨ ॥
ବୋଲନ୍ତ ଭୀମ ଯାଅ ସହଦେବ । ବୁଝାଇଣ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ଆଣିବ ।
ବନସ୍ତ ହୋଇ ସହଦେବ ଗଲେ । ବୁଝାଇ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କି ଜଣାଇଲେ ଯେ ।
ବଳେକର ଯାଜ୍ଞସେନୀ ଗୋ ।
ବିକାଶ ବିଶ୍ୱମୂର୍ତ୍ତି ଆଜ ଗୃହିଁବ । ଯୋଡବ ଯେ ବେନ ପାଣି ଯେ ॥ ୨୩ ॥
ଭୀମ ଆଜ୍ଞା ଶୁଣି ସନ୍ତୋଷ ହେଲେ । ଭାବତ ଦଢ଼ି ସଧିରେ ଚଳଲେ ।
ଭଡ଼ ଥାଟ ସେ ଯେ କୁରୁ ସାଗର । ଭୟଙ୍କର ଦୃଶ୍ୟ ଭୀମ ଆକାର ଯେ ।
ଭାବତ ବିଷୟ ଚନ୍ତ ।
ଭଲା ଏହୁ କେଉଁ ଦେବ ବା ଅସୁର । ଧରଅଛୁ ବିଶ୍ୱମୂର୍ତ୍ତି ଯେ ॥ ୨୪ ॥
ମନ ଶାନ୍ତ କର ଅସ ଦ୍ରୌପଦୀ । ମନେ ଶଙ୍କାକୁ ନ ରଖ ଅଛିଦ ।
ମର୍ମ ଭେଦ ଦୁଶାସନକୁ ଦେଖ । ମର୍ମାନ୍ତକ ଦୂର ହେବ କୁ ଲଖ ଯେ ।
ମର୍ମ ବିଦାରକ ହୋଇ ଯେ ।
ମହା ୨ କଷ୍ଟ ଦେଲା ଏ ପାମର । ଦେଖି କ୍ଲେଶ ଦଅ ଫେଇ ଯେ ॥ ୨୫ ॥
ଯାଜ୍ଞସେନୀ ଯହୁଁ ଭୀମଙ୍କ ବାଣୀ । ଜାଣି ବଳେକଲେ ପ୍ରେମକୁ ଘେନ ।
ଯହୁଁ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ପାଞ୍ଚାଳୀ । ଯମାଳୟ ଯାଅ ଦୁଶାକୁ ବୋଲି ଯେ ।

ଯୁକ୍ତି ସ୍ଥାନ ହୁଡ଼େ ଲକ୍ଷି ।
ଯୁବି ଭୀମ ତହୁଁ ମୁଷ୍ଟିଏ ପ୍ରହାର । ଭୁଜ ଉପାଡ଼ି ତା ଟେଂକ ଯେ ॥ ୨୬ ॥
ରକ୍ତ ନେଇ ଦ୍ରୌପଦୀର ମୁଣ୍ଡରେ । ରଙ୍ଗ ନେଇ କେଶେ ଲଗାଅ ଶିରେ ।
ରଙ୍ଗ ନେକି ଦ୍ରୌପଦୀ ତା' ଶୁଣିଣ । ରଖିଲ ମାନ ପଣ ମୋ କହୁଣ ଯେ ।
ରଙ୍ଗ ମୂର୍ତ୍ତି କୃଷ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଯେ ।
ରଷାରେ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣାମ କରିଣ । ବାହୁଡ଼ାକୁ କଲେ ଗଢ ଯେ ॥ ୨୭ ॥
ଲକ୍ଷଣା ଦୁଷା ପ୍ରାଣ ଗଲା ନଷ୍ଟ । ଲକ୍ଷ କର ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ବିନାଶ ।
ଲକ୍ଷଣୀପ୍ରି ଭାବ ଶୋକକୁ କରେଁ । ଲଗ୍ନ ହେଲୁ ଦୁଶା ଅମର ପୁରେ ଯେ ।
ଲକ୍ଷବ କୀର୍ତ୍ତି ମୋହର ଯେ ।
ଲବ୍ଧ ପାଇଲ୍ ଏତେକ ଏହି କାଳେ । ପ୍ରେତ କର୍ମ କଲ ତୋର ରେ ॥ ୨୮ ॥
ବୋବାଳ ପଡ଼ିଲା ରାଣୀ ଅଲୟେ । ବାହୁନ ଗୁଣ ଦୁଷାର ସଭୟେ ।
ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ଏତେ ଗଲ ଯେ କାହିଁ । ବାନ୍ଧବ ତୋ ଭାର୍ଯ୍ୟା ରହିବ ନାହିଁ ଯେ
ବସ୍ତ୍ର କପର ଯେହ୍ନେ ଯେ ।
ବିରାଜମାନ ଦେବଗଣେ ସେ ହେଲ । ଅମ୍ଭ ହୃଦୟକୁ ଦହ ଯେ ॥ ୨୯ ॥
ସମସ୍ତ ଯୁଦ୍ଧାମାନେ ଅଚମ୍ଭିତ । ସମସ୍ୟା ନ ପାଇ ତହିଁ ଭାବତ ।
ସର୍ବ କଉରବ ଥାଟ ମଧ୍ୟେଣ । ବାହୁ କାହିଁ ଗଲା ଅଛ ବଦନ ଯେ ।
ସାର୍ଂଷ ବାନ୍ଧିଲେ ତହୁଁ ।
ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ବନ୍ଧ୍ୟ ଭିତରେ ପଡିଲା । ଯାଇଣ ସେଠାରେ ବାହୁ ଯେ ॥ ୩୦ ॥
ସମସ୍ୟା ବୁଝିଲେ ସେ ଯେ ରାଜନ । ଷାଡ଼ଗୁଣ ଗୃହିଁ ସେ ଭୀମସେନ ।
ଷ୍ଠୀବନ କଲେ ଦୁଶା ଭୂଜାମାନ । ଷଟ୍‌କର୍ମ ଏହା ବୁଝି କର ଧ୍ୟାନ ଯେ ।
ଷଟ୍ ବର୍ଗକୁ ଧର କର ଯେ ।
ଷଡ଼ଗୁଣ ଅଗ୍ନି ଦେହରେ ପ୍ରବିଷ୍ଟ । ଯ୍ୟା ଭାବ ରହ ବଶ୍ୟର ॥ ୩୧ ॥
ସମସ୍ତେ ଯାଇ ଯେଥା ସ୍ଥାନେ ଗଲେ । ସନ୍ତୋଷେ ଦ୍ରୌପଦୀ କେଶ ବାନ୍ଧିଲେ ।
ସର୍ବ ଜନ ମନ ଆନନ୍ଦକାରୀ । ସଧୀରେ ଗଲେ ସେ ଦ୍ୱାରକାପୁରୀ ଯେ ।
ପୁରପୁରେ ଆନନ୍ଦିତ ଯେ ।
ସର୍ବେ ଆନନ୍ଦରେ ରହିଲେ ସ୍ୱକର୍ମେ । ହୋଇଣ ସେ ପ୍ରେମ ମ୍ଳତ ଯେ ॥ ୩୨ ॥
ହର୍ଷାନନ୍ଦ ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ସେ କାଳେ । ହ୍ରାସ କୁରୁ କୁଳେ ବିଷାଦ ମୂଳେ ।
ହୃଦୟେ କ୍ରୋଧାଦି ଧରିଲେ ଜାଣ । ହରାନ୍ତି ସ୍ୱଜନ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ମାନ ଯେ ।
ହୁଅଇ ବିଷାଦ ହାର ।
ହରି ଏହି ଜ୍ଞାନ ଦେବା କର୍ତ୍ତା ଜାଣ । ହରନ୍ତି ପୃଥ୍ୱୀ ଭାର ଯେ ॥ ୩୩ ॥

କ୍ଷମାଶୀଳ ନାଥ ସେ ଯେ ମୁରାର । କ୍ଷମା ମାଗୁଛି ତାଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କର ।
ଘାତକଲି ଏହୁ ଦୁଷ୍ଟା ଦଳନ । କ୍ଷମାକର ଦୈତ୍ୟପାଳ ସ୍ୱଜନ ଯେ ।
କ୍ଷାନ୍ତ ପାଇଲି ମୁଁ ନାହିଁ ।
ହୋଇଛୁ ରେ ବିଦ୍ୱାସୀ ଦାସ ମୁଁ । ତ୍ରୁଟି ହେବ ତେବେ ମୁଁ ବାଧ୍ୟ ହେଲି ॥୩୪॥

——:୦:——

(ଅଙ୍ଗଦ ଚଟାଉ)

ରାଗ—ବସନ୍ତ ।

ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସେତୁବନ୍ଧ ରାମ କରଣ ବଜ୍ରପୃ ବଗ୍ରରକୁ କର । ଶିଳାବନ୍ଧ ସେତୁ ପାର ହୋଇ କର ଚାଲ ସର୍ବେ ଯେ ଲଙ୍କା ପୁର । ସୀତାୟୀ । ସନ୍ଦେଶ କଥା ଜାଣିବ । ଶିବଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କର ସର୍ବେ ଚାଲ ଅବଶ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ହେବ ॥ ୧ ॥

ଧୃଥର ସମସ୍ତେ ପ୍ରଣାମ କରଣ ଗମିଲେ ସେ ଯେ ଲଙ୍କାପୁର । ଧରଭ୍ର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଆଗେ ଗମନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ସେ ସଙ୍ଗେ ଧର । ଧାତବ୍ୟ । ଧୀର ପ୍ରଶାନ୍ତ ଯେ ରାବଣ । ଧୀଗୁଣ ଅମୃତ ପ୍ରକାଶ ହୋଇବ ପଢ଼ିକା ଆଗେ ଦେବା ଜାଣ ॥ ୨ ॥

ରକ୍ଷା କରବ ଯେବେ ସେ ଅମ୍ଭ ଭୀର କାହ୍ନିଁ ସମ୍ଭର କରବା । ରସକ କର ଯିବା ସେ ନିଜପୁର ଆନନ୍ଦେ ଭରଥ ଚାହିଁବା । ରାବଣ । ରଯାତଲ ଯାଏ କମ୍ପାଇ । ରଣ କର୍କଶ ରୂପରେ ବଜେ କଲେ ଲଙ୍କାପୁରେ ଯେ ସୀତାମାଈ ॥ ୩ ॥

ସୁଦ୍ଧ କରଣ ବିଭୀଷଣ ଜଣାଏ ହେ ନାଥ ସୁବଳଯ୍ଯୁ ଏହୁ । ସୁଦ୍ଧ ପାଇ କର ଥିବା ଏହ ଗିର ଆନନ୍ଦ କଲ୍ଲୋଳକୁ ଧାଇ । ସ୍ତିମିତ । ସୁଦ୍ଧ ପାଠକ ମାନେ ଆସି । ସୁଦ୍ଧ ବାଦକରି ଯିବେ ନିଜ ପୁରି ଆନନ୍ଦେ ଅମ୍ଭେ ଥିବା ବସି ॥ ୪ ॥

ଅଙ୍ଗୀକାର କରି ସୁବଳଯ୍ଯୁ ଗିରି ପରେ ରହିଲେ ରଘୁନାଥ । ଅଙ୍ଗୀକାର କର ଅନ୍ଦେ ଲଙ୍କେଶ୍ୱର ଚଟାଉ ପାଉ ଦଶମଥ । ଅବାଧ । ଅବାଚ୍ୟ କର୍ମକୁ ସେ କଲ୍ପ । ଅବଦ୍ୟ ପରାଏ ଅମ୍ଭେ ଯୁଦ୍ଧକଲେ ଯଶ କ ଅମୃର ରହିଲ୍ପ ॥ ୫ ॥

ଅମୃର ଅଜ୍ଞା ପତ୍ରିକା ନ ମାନଲେ ଅଯୁକ୍ତ କ ଅଛୁ ବଗ୍ରର । ଅବଦ୍ଧ ହୋଇଣ ଯୁଦ୍ଧ ଭଅଇବା ଦେଖିବା ବଳବୀର୍ଯ୍ୟ ତାର । ଅସେଣ । ଅସ୍ୱାଦନ ନ କରି ମନ । ଅସ୍ତିକ ପଦ ସେ କେମନ୍ତେ ବୋହିବା ଏହା ବୁଝ ହେ ବିଭୀଷଣ ॥୬॥

ଇହା ଅଙ୍ଗୀକାର କରି ବିଭୀଷଣ ଅଙ୍ଗଦଙ୍କୁ ଚାହିଁ ବୋଲନ୍ତ । ଇଜ୍ୟ ପରିବୃଦ୍ଧି କରି କାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧି କରିବା ଅଜ୍ଞା ଦେଉଛନ୍ତ । ଶ୍ରୀରାମ । ଇହ ପର ଭାବଣ କଥା ।

ଇଚ୍ଛା ଜାଣିବାକୁ ରାବଣ ପାଖକୁ ଆଜ୍ଞା ପତ୍ରିକା ଦେବା ବାର୍ତ୍ତା ॥ ୭ ॥

ଈଶ୍ୱର ଜାଣ୍ଣି ଭୁମ୍ଭେତ ହେ ଅଙ୍ଗଦ ଯାଅ ଦଶାନନ ପାଖକୁ । ଈଶିତ୍ୱ- ଦେଖାଇ କହିବ ବୁଝାଇ ଆଜ୍ଞା ପତ୍ରୀକା ଦେବ ତାକୁ । ଅଙ୍ଗଦ । ଈଦୃଶ କଥାକୁ ବୋଲନ୍ତି । ଇହା ଯାହା କହ ମୁଁ ତ ଆଜ୍ଞାବହ କାହିଁପାଇଁ ଏବେ ଭାଳନ୍ତି ॥୮॥

ଉପାୟ ବଳେ ବୁଝାଇ କହିବାକୁ ସମର୍ଥ ମୁଁ ନିଶ୍ଚେ ହୋଇବି । ଉପଦ୍ରବ ଯେବେ ଦେଖିବି ତାହାର ମାରି ଖଳ ଜନା ଆଣିବି । ବୋଲଇ । ଉଚ୍ଛେଦ ହେବ ତୁହି ଯାଅ । ଉକ୍ତେଇବା କଥା ଶୁଣି ପାଇବ୍ୟଥା ଆସିବ ଅନ୍ୟ ଲୋକ ବୃନ୍ଦ ॥୯॥

ଉପାୟ ଯାହା ତୋର ହେବ ଅଙ୍ଗଦ ତାହା କରିବୁ ଜନା ତୁହି । ଉପଦ୍ରବ କଲେ ଖଣ୍ଡିତ କରିବୁ ପ୍ରାଣରେ ମାରିବୁ ତୁ ନାହିଁ । ବଳୁର । ଉତ୍କଣ୍ଠାରେ ଯେବେ ମାଇବା । ଉପଦ୍ରବ ଅଛି କି ଦେଖିବା କହ ପ୍ରଭୁ ପ୍ରତାପ କି ଗୁହିଁବା ॥ ୧୦ ।

ଊଦ୍ଧଶ୍ୱର ବାଣୀ କହିବୁ ତୁ ଜାଣି ଗୁହିଁ ତାହାର ଯେ ବିବେକ । ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରୋମ ମୁହିଁ ଯେବେ ମୋ ବୋଲିବ ତା ଜାଣି ଦେଖାଇବୁ ଠେକ । ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଭୁଜା । ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗୁଣ ମାନ ସେ କହୁ । ଋଷ୍ଟ ହୋଇ କରି କହିବୁ ହୁଙ୍କାର ଝଗଡ଼ା ରଖିବୁ ତୁ ନାହିଁ ॥୧୧॥

ଋଷ୍ଟକର ହେ ଇନ ନେବ ପଢୀକା ଅଙ୍ଗଦ ଏହା ନିଶ୍ଚେ ଜାଣ । ଋଷିତ ସମର ଏହା ତୁ ବଳୁର ଭାଙ୍ଗିବା ନିଶ୍ଚେ ତାର ସ୍ଥାଣ । ଶଙ୍କରେ । ଋଷ ମାନବ ଦେବ ଖାଇ । ଋଷିଙ୍କୁ ବିଧାତା ବର ଦେବା କଥା ଅଛି ଭାରମନେ ସେ ନାହିଁ ॥ ୧୨

ଲୃକାଧିପତି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଠାକୁର ସାକ୍ଷାତ ଈଶ୍ୱର ନ ଜାଣି । ଲୃପ୍ତ ହୋଇ ପାପ କରୁଛି ଅମାପ ଭାର ସହିବ କି ମେଦିନୀ । ଲୃକେଶ । ଲୃପ୍ତ ଦାନବ ଲୀଳା ନାହିଁ । ଲୃଚଲେ ପୁଚ୍ଛା ଅଛି ତା ବଞ୍ଚିବାକୁ ଉପାୟ ମତେ ଦିଶୁ ନାହିଁ ॥ ୧୩ ॥

ଲୃକାଇଛି ସୀତା ସେ ଯେ ଅଦମାତା ପାପିଷ୍ଠ ରାବଣ ତୁ ଜାଣ । ଲୃକିବାକୁ ଅଛି ତାକୁ ଡ଼ାକି କରି ପ୍ରଭୁ ଆଜ୍ଞା ରକ୍ଷା ଯା' ପେନ । ଶୃହିଁବୁ । ଲୃକାଇବ ନୋହୁ କହିବୁ । ଲୋକାଧିପତିଙ୍କ ପ୍ରତାପ ଦେଖାଇ ବିଶ୍ୱମୂର୍ତ୍ତିରେ ରହିଥିବୁ ॥ ୧୪ ॥

ଏହା ଶୁଣି ଅଙ୍ଗଦ ଚାହିଁ ଚଳିଲା ଶ୍ରୀରାମ ଠାକୁରଙ୍କ ପାସ । ଏକ ପକ୍ଷ ହେବ, ସମ୍ବାଦ ଦେବାକୁ ବଳାଇଛି ଜନା ମାନସ । ଏକତ୍ର । ଏକବାକ୍ୟ ହେବା ସେ କଥା । ଏକପଦୀ ପାଇ ମୋତେ ଦିଶୁନାହିଁ ଅଭିମାନୀ ସେ ଦଶମଥା ॥ ୧୫ ॥

ଐଲ ସେତୁବାନ୍ଧ ହେବା ଯୋଗ ସନ୍ଧି ବିଚାରିବା କାହିଁକି କର । ଏକପତ୍ୟ ମୁହିଁ ବୋଲି ବିଚାରଇ ହୋଇଛି ସେ ଯେ ଗର୍ବ୍ବାନ୍ତର । ହେ ପ୍ରଭୁ । ଐକ୍ୟ ଘଟିବାର ପତ୍ରୀକା । ଐଲ ନେବା ପାଇଁ ଆଜ୍ଞା ହେଲେ ମୁହିଁ ଯିବି ଘଡ଼ି ହୃଦୟ ଦଢ଼ା ॥୧୬॥

ଔତଃପ୍ରୋତଃ ହୋଇ ବାର ଥିବା ଗନ୍ଥ ଅଙ୍ଗଦ ବିଚାର ତୁ ଏହା । ଔର ଯେ ଘଟିବ ସେ କଥାକୁ ହେବ ଭାବ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସେ ତାହା । ଏଥିକି । ଔଳୁ ସେ

ନଷ୍ଟେ ଜଣା ଅଛୁ । ଓ ମଃକାର ଯେଉଁପ ତାହା ଭାବିଲେ ସେ ଘଷାରେ ଧୋକ୍ଷି ବକାଶୁଛୁ ॥ ୧୭ ॥

ଔପ୍ଯାଧିକ ନଷ୍ଟେ ଘଟିବ ଅଙ୍ଗଦ ତାହା ସବୁ ଅଛଇ ଜଣା । ଔଚିତ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ଔପାଧିକେ ଶୋଭା ହଦିବ ମହାମନା । ଔଦ୍ଧତ୍ୟ । ଔପମ୍ୟ ହେଇ ତୁମ୍ଭେ ଗମ । ଔଦାସୀନ୍ୟ ନୋହୁ ସବୁ ଜଣାଇବୁ ତଠାରୁ ହେଇ ବେଗେ ଅଥ ॥ ୧୮ ॥

ଅଂଶାପହାରକ ବରଭୁ ବଳେକ ଅଂଶୁମାନ ଅମ୍ଭ ତୁ ଦେଖି । ଅଂସଲ ଭୁଜାରୁ ଅମ୍ଭ ଯୋଗ୍ୟ ନୋହୁଁ ଅହୁ ଅର୍ଜୁଥିଛୁ କରେଶି । ଭାବତୋ । ଅକଚୋର ଅଂସି ହେଲଣି । ଅକଥାଲୁ କଲେ ନାଶ ଯିବୁଭଲେ ଭାବ ତଠାରୁ ପାଇ ପୁଣି ॥ ୧୯ ॥

ଅଃହାରଣେ ବଶ ନ କର ତୁ ନାଶ ସୀତା ସମର୍ପିଣ ସେ ଯାଅ । ଅଃକସ ଯେ ଅଛୁ ତହା ଦେବ ମୂର୍ତ୍ତି ଅକଣ୍ଡକେ ଭୁ ରହିଥାଅ । ଏକଥା । ଅଃକ୍ଷିତ କରି ପଠାଇଲ । ଅଙ୍ଗୀକାର କର ନୋହିଲେ ସମର ହେବାକୁ ସାଜ ମହାବଳ ॥ ୨୦ ॥

କରୁଣା ସାଗର ହୋଇ ସ୍ନେହ ଭଇ ଅଙ୍ଗଦ ଲେଖନୀଅ କର । କଷ୍କିତ ପତ୍ର ନେଇ ଦଶମାଥ ପାଖେ ଯାଅ ହୋଇ ସତ୍ୱର । ଯୁହିଦେବ । କଲ ନ କରୁ ବୁଝାଇବ । କରେ ଯେବେ ଦ୍ୱେଷ ବାହୁଭଣ ଅସ ଅବଶ୍ୟ ହେବ ପତ୍ୱୃଭବ ॥ ୨୧ ॥

ଖ୍ୟାତ ଯେ ଅଙ୍ଗଦ କର ହୃଦ ବୋଧ ରାବଣ ପାଖକୁ ଗମିଲ୍ଲ । ଖରତରେ ଗମଇ ବଣମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରାବଣ ସଭାରେ ମିଳିଲ୍ଲ । ଖରଢ଼େ । ଖ୍ୟାତା ପାଦରେ ହେଲେ ଠିଆ । ଖ୍ୟାପକ ସେ ହୋଇ ବସିଲେ ଯେ ତହିଁ ଅସୁରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି ତାହା ॥ ୨୨ ॥

ଗଜକିପୁପର ତେଜ ରୂପଧର କାହିଁ ଅମିଛ ଯୁହିକୁ ଦେଖ । ଗଞ୍ଜନ ଦେଇଣ ସଭାଠାକୁ ପୁଣ ବସ୍ପୂ ରୂପ ଯୁ ନରେଶ । ରଯ ଯେ । ଗଣ୍ଡଗୋଳେ ଗୃହାନ୍ତ ଭ୍ରମି । ଗଦଲ ଗୃହିଁଣ ରାବଣ କହଇ କାହିଁ ହୋଇଛ ବେଗଗାମୀ ॥ ୨୩ ॥

ଘଣ୍ଟାଇବା ଶୁଭ ବୁଝିଣ ରାଘବ ଦଶରଥଙ୍କର ତନୟ । ଘନଶ୍ୟାମ ଗାତ କୋଶଲାଧିପତ୍ୟ ସାକ୍ଷାତ ସେ ଯେ ବ୍ରହ୍ମମୟ । ଯୁହିଜାଣି । ଘର୍ମ ଭାନୁଙ୍କର ମୁଁ ନାତ । ବନସ୍ଥ ବଶ ତାଙ୍କ ଚମୂଚର ଅଜ୍ଞାପକ ମେଳ ଭୂପତ ॥ ୨୪ ॥

ନାସ୍ତିକ ବୁଝଇ ରାବଣ କହଇ ଜଣାଣ ପତ୍ର ଦେଇଥିବ । ନ ଜାଣେ କାହାକୁ ମୋର ପରେ ଥିବା ଅଜ୍ଞାପକ ଅଭୁ କେଦେବ । ଜାଣିଲ । ନସ୍କାମ ବରଚନ୍ୟ ସେହୁ । ନରଠାବ ଜନ୍ତା ବାଢ ବୁଲୁଥିଲ୍ଲ ଯା ପତ୍ନୀକ ଅଣିଛୁ ମୁହିଁ ॥ ୨୫ ॥

ଚକାଙ୍ଗରେ ଗୃହିଁ ଅଙ୍ଗଦ କହଇ ଅରେ ମୂଢ଼ ତୁ ଯେ ପାମର । ଗୃହିଁନ ପାରୁଛୁ ସାକ୍ଷାତେ ଈଶ୍ୱର ଅଭିମାନୀ ଏହା ବଗୃର । ସେହୁ ଯେ । ଗୃହିଁ ଯେ ସୀଲେକାଧିପତ । ଚଭୁର ଗୁଣେ ତୋର ଗର୍ବ ଦଳିବେ ସ ତାର କର ତୁ ହଂଶାଣି ॥ ୨୬ ॥

ଛଳ ଦେଖାଇଣ କେତେ କହୁ ପୁଣ ମୂଢ଼ ତୁ'ଯେ କାହା ନନ୍ଦନ । ଛଟକ ତୋହର ହେବ ନାରଖାର ନାଶ ହେବାକୁ ଚାହୁ ମନ । ମୋହର । ଛଟା ଦେଖି ଶ୍ରୀପୁର କମ୍ପେ । ଛମଣ୍ଡ ହୋଇଣ ଘନଯୁ ନୋହୁଣ କହୁଛୁ ତୁ ଯେ କେଉଁ ଟେକେ ॥ ୧୭ ॥

ଯା ତର୍ପଣକାଳେ ଥିଲୁ କଷଣ୍ଟଳେ ତାହାର ନନ୍ଦନ ତୁ ଜାଣ । ଜାଣ କେତେ ବଳୀ ଏକାକୀ ଟଣ ଭଲ ଗଳ୍ପ ଭାବ ତୋ ହୃଦେ ଯେନ । ତାଜାଣି । ଜାଣିଲ ଈଶ୍ୱର ଯେ ଏତୁ । ଜାଣ ମୁଁ ଅଙ୍ଗଦ ବୀର ବଳୀ ହୃଦ ବହୁଣ ଶରଣେ ଅଛଇଁ ॥ ୧୮ ॥

ଝଙ୍କମାର କଲୁ ପିଅଲ ନାଶିଲୁ ଶରଣ ପଶିଲୁ ନିର୍ଲଜ୍ଜ । ଝଲମଲ ତୋର ଜାଣିଲ ଏଥର ଝଟକ ଏବେ ତୋର ରୂଜ । ନାଶୁଣି । ଝାମ୍ପିବା ପ୍ରାୟେ ସେ ଅଙ୍ଗଦ । ଝଙ୍କାର ଦେଇଣ କହଇ ସେ ପୁଣ ଗ୍ରହିଁ ହୃଦୟରେ ବିଷାଦ ॥ ୧୯ ।

ନମ୍ରତରେ ଭହି ନଟିତ ତୁ ନୋହି ଯାହା କହିଲୁ ତୁ ପାମର । ନମ୍ରତା କରଣ ଦଶମୁଣ୍ଡ ଜାଣ ନଥିଲା ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଛମୂର । ନମସ୍ୟ । ନହନ୍ତା ତୋର ଯେ ଶ୍ରୀରାମ । ନଷେଧ କରଣ ଥିବାରୁ ପାଦେଷ୍ଟ ଭାବତ ହୁଅଇ ମରମ ॥ ୨୦ ॥

ଟାଣିକଥା ଶୁଣି ରାବଣ ଯେ ପୁଣି ମହା କ୍ରୋଧେ ରଙ୍ଗ ନୟନ । ଟାପଣ ଯେ ପ୍ରାୟେ ସେପରି ନିର୍ଭୟେ କହୁ କଥାବଳ ତୁ ପୁଣ । ପାମର । ଟାଣ ଭାଙ୍ଗିଛୁ ସତପଣ । ଟଙ୍କାର ଯେ ମୋର ଶୁହଁଣ ତ୍ରୀପୁର କମ୍ପେ ତୁ କ କହୁ ଦୁର୍ମତି ॥୨୧॥

ଠଉରାଇଲ ତୋତେ ହୃଷ୍ଟ ବୋଲିଣ ନିଷ୍ଠୟେ ତାହା ଘଟିଥିବ । ଠକ ଜଣା ଭେଲ ତସ୍କରଙ୍କ ଜାଲ କାହାକୁ ଯେ ଭୟ ନୋହିବ । ତୋ ଠାଣି । ଠକା ଠକ ଜଣା ଗଲାଣି । ଠୁଳ ବ୍ରହ୍ମସାର ଠାକୁର ସେ ତୋର ଗର୍ବ ଭାଙ୍ଗିବେ ଆସିଲେଣି ॥୨୨

ଡଆଁମାର କେତେ କହୁ ମୂଢ଼ମୋତେ ଡମ୍ବରୂପ ଦେଖାଉ କାରେ । ଡାକରା ପଡ଼ୁଛି ଶ୍ରୀପୁର କମ୍ପୁଛି ଭଣା ବୃନ୍ଦ ଧମ ତୁ ମୋରେ । ପାମର । ଡୁଇଁ ହୁଅ ନାହିଁ ନୟନ । ଡୁବନ ହୋଇଛୁ କାହାବଳେ ଜାଣ ଡଙ୍ଗର ଭାବ ଛନ୍ଦ ଯେନ ॥ ୨୩ ॥

ଢାଲେ ତୁରେ ଦେଖ ଢମପଣ ଟେକ ନାଶ ହେବୁ ମୂର୍ଖ ଭାବୁଛୁ । ଢଙ୍ଗ ଅଛି ଜଣା ପାଇଣ ଯାତନା ଢୁଳ ବଧ ନାଶ ହେବୁଛୁ । ଢେମଣ । ଢକା ବଜାଇଣ ଶ୍ରୀରାମ । ଢମାଳ ଗୀରକୁ ଯେ ଯେ ନ ଗ୍ରହିବେ ଭାଙ୍ଗିବେ ତୋହର ମରମ ॥୨୪॥

ଅଣି ଚାର କେତେ ଦେଖାଉଛରେ ମୋତେ ନବଟାଏ ଜଟା ବାନ୍ଧିଣ । ଅରଣ୍ୟ ବୁଲିଣ ହୋଇଛି ସେ ଦୀନ ଫଳମୂଳ କରେ ଭକ୍ଷଣ । ବର୍ବର । ଅଶକ୍ତ କାନ୍ତ ଯେ ମୋହର । ଅହାର ସେ ମୋର ନବୁଝି ତୋ ଉର କହୁଛ ହୋଇଣ କୋପ୍ୟର ॥ ୨୫ ॥

ତୈଲୋକ୍ୟ ଠାକୁର ତାଙ୍କୁ ବୋଲୁ ନର କମଳାଙ୍କ ନାଶ୍ୱରେ ଲେଖୁ । ତପ୍ରାଙ୍ଗାର ମୂର୍ତ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଯା କୀର୍ତ୍ତି ବାରେ ତାଙ୍କୁ ହୃଦେ ନ ଯୋଖୁ । ତମରେ । ତପ୍ତ ହୃଦ ହିନା ବହ୍ନଣ । ତଥକ ଗୁଣ ତୋର ହେବ ନିଧନ ନ ଭାବୁକରେ ମୂଢ଼ପଣ ॥ ୩୬ ॥

ଥେଣ୍ଡାଇବା ଗୀର କହୁ କା'ଆଗର ଥସୃକର ମନ ନିର୍ଦ୍ଧଜ । ଥର୨ ଦେବ ସୁରାଦ ବାସବ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବ୍ରଣି ମୋର ତେଜ । ଥୋବର । ଥଟ୍ଟା କରୁ କନା ତୁ ମତେ । ଥକ୍କର ସେହୁ ତା ପରି ମାଗଇ ଭୟ ଦେଖାଉ ଯେ ତୁ କେତେ ॥ ୩୭ ॥

ଦଗ୍ଧ ଯା ନାମ ତାଙ୍କୁ ହୃଦେ ଗମ ତୁ କୀଟ ପ୍ରାୟେ ତାଙ୍କ ଠାରେ । ଦନୁଜ ନାଶନେ ତ୍ରିମନ୍ତ୍ର ଅବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ କାଳବଶେ ଭାବୁ କ ଉରେ । ଦେଖରୁ । ଦଣ୍ଡଧର ସେହୁ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି । ଦେଖିବୁ ରେ ତୁହି ସବଂଶ ହରାଇ ତୋ ପିଣ୍ଡ ଲଭିବ ଦୂର୍ଗତି ॥ ୩୮ ॥

ଧିଟ ତୁ ନ ବୁଝି କି କହୁ ନ ହେଜ ଅରେ ପାମର ଏହା ଜାଣ । ଧିଅଇଣ ଇନ୍ଦ୍ର ମାଳାକାର ଚନ୍ଦ୍ର ଛତ୍ରଧରି ହୁଏ ସେ ପୁଣ । ଧାନରେ । ରବି ଦ୍ୱାରପାଳ ହୋଇଛି । ଧାରଣୀକ ହୋଇ ପବନ ସେ ଜାଣ ଗୃହ ପରିଷ୍କାରେ ରହିଛି ॥ ୩୯ ॥

ନୟନ ବୁଲାଇ ମହାକ୍ରୋଧ ବହି କି କହୁବେ ମୂଢ଼ ପାପିଷ୍ଠ । ନବାନ୍ନକ ରୂପ ଦେଖିବୁ ସମୀପ ନରାଧମ ମୂଢ଼ ତୁ ଦୁଷ୍ଟ । ନଗମେ । ନ ବୁଝି ନରକେ ଗରିଷ୍ଠ । ନାହିଁ ତୋର ମୁଣ୍ଡ ହେଲା ଜାଣ ଖଣ୍ଡ ଶୃଗାଳାଦଙ୍କୁ ହେବ ମିଷ୍ଟ ॥ ୪୦ ॥

ପଣ୍ଡିତ ତୁ ଏକା ନ ରଖିଣ ଶଙ୍କା କହୁ କରେ ଦେଖାଇଣ ପଣ । ପନ୍ଥତା ତୋହର ଜାଣିଛି ପାମର ଢ଼ାଙ୍କିରଖ ଏବେ ତୋ ଗୁଣ । ପଣ ତୋ । ପ୍ରକାଶ କରୁଛୁ କା ଅଗେ । ପରିପାଟି ତୋର ଲୋଡ଼ାନାହିଁ ମୋର ବୁଝାଅ ଯାଅ ତୁ କା ଆଗେ ॥ ୪୧

ଫଣୀଶ୍ୱର ପ୍ରାୟେ ଅଙ୍ଗଦ ଯେ ହୁଏ ବୋଲଇ ଜାଣ ତୁରେ ଦୁଷ୍ଟ । ଫଳଦ ହୁଅନ୍ତି ଦେଖନ୍ତି ତୋ'କାନ୍ତି ଅଜ୍ଞା ନ ଦେଲେ ରଘୁଶ୍ରେଷ୍ଠ । ପାମର । ଫୁଲାଉ ଥିବାର ତୋଗାଲ । ଫଟାଇ ମରମ ଦେଖାନ୍ତେରେ ଯମପୁରେ ବାସ ତୋତେ ଦଅନ୍ତି ॥ ୪୨ ॥

ବଂଶନେକ ଗୁହିଁ ମହାକ୍ରୋଧ ବହି ବୋଲଇ ପଳାଯାରେ ଶଠ । ବହୁତ ବଡସା କରୁ ଛାଡ଼ ଆଶା କହୁ କି ଭାବଣ ରେ ଦୁଷ୍ଟ । ବୈନେତ୍ର । ବ୍ରହ୍ମାଦ ଭୟେ ହସ୍ତ ହୋଇ । ବଳକରି ମୋର ଅଗେ କହିବାକୁ କାହାକୁ ଯେ ମୁଁ ନ ଦେଖଇ ॥ ୪୩

ଭୀମରବ କରି ଅଙ୍ଗଦ ହୁଙ୍କାରି କି କହଲୁ ତୁ କେଡ଼େ ବଳୀ । ଭଲେ ଟିଅ ହୁଏଁ ଅସ ରଷପୁଏ ପାଦ ଘୁଞ୍ଚାଅ ବଳେ ପେଲି । ରାବଣ । ଭରସା ରହିବ ମୋହର । ଭଡ଼ାଅ ତୁ ମୋର ପାଦ ଘୁଞ୍ଚା ମୋର ତୁହି ସହିତେ ଭଡ଼ା ହୁର ॥ ୪୪ ॥

ମର୍ମବାଣୀ ଶୁଣି ମହାକୋପେ ପୁଣି ମହାବୀର ଅଣାଇ ମର୍ଦ୍ଦିତ କର କଦୃଶ ବାନର ଉସ୍ତ ଦେଖାଏ ଗର୍ବ ବୋହୁ । ଏସ୍ଥର । ମହାବଳୀରୂପ ଦେଖାଏ । ମରିବାକୁ ଡାର ନ ଭାବେ ପାମର ଗାରମା ଦେଖାଇଣ କହେ ॥ ୪୫ ॥

ଯୋଗାଡ଼ ଗ୍ରହଣ ଅଙ୍ଗଦ ଯେ ପୁଣ ଉକ୍ତି ହେଲେ ରଥ ସଭାରେ । ଯାହାର ଯେ ବଳ ଦେଖାଅ ସକଳ ପାଦଷ୍ଟାଳ ବାହୁ ବଳରେ । ଜାଣିବ । ଯୋଦ୍ଧାବୀର ରଥ ଥିବାର । ଜାଣି ଯଶ କୀର୍ତ୍ତି ବଳବୀର ମୂର୍ତ୍ତି କେମନ୍ତ ବୀର ଦଶଶିର ॥ ୪୬ ॥

ଉକ୍ତ ନେଇ କର ଅଗ୍ରେରେ ହୁଙ୍କାରି ଅଙ୍ଗଦ ଅଙ୍ଗରେ ଉଡ଼ିଲେ । ରାବ- ଧ୍ୱନ ତାଙ୍କ ବଳ ବପୁ ଟେକ କଅଟେ ନହିଁ ନାଶ କଲେ । ଅଙ୍ଗଦ । ରଖିଥିବା ପାଦ ନ ଟଳ । ରାବଣ କ୍ରୋଧରେ କହଇରେ ବଳୀ ଦାଉଳ ପ୍ରାକର୍ମ ତୋକଲ ॥ ୪୭

ଲୋହିତ ନୟନ ବାକର ନନ୍ଦନ ବୋଲଇ ଶୁଣ ଦଶାନନ । ଲୋକପାଳଙ୍କୁ ଜୟକର୍ତ୍ତା ତୁ ଅଟୁ ଦେଖା ବଳ ତୋର ଯେ ଠାଣ । ଲୋକନ । ନଗ୍ନଜ ଦେହ କ ଦେଖାଉ । ଲାଜ ପାଇକର ଅଗ୍ରେରେ ବହିଲେ ଅସ କସ ତୁ ଯେ କରୁ ॥ ୪୮ ॥

ବଂଶଧର ବୀର ପ୍ରାକର୍ମ ଅପୂର ଦେଖି ହତ ବଳ ରାବଣ । ବଳକୁ ଦେଖାଇ ଆପେ ଠିଆ ହୋଇ ଉଠାଇ ଅଙ୍ଗଦ ଚରଣ । ବପୁତା । ବିନାଶ କଷଣ ବହିଲା । ବିଷାଦ ପାଇଣ ବିମନା ହୋଇଣ ବିମୂର୍ଚ୍ଛ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ବହିଲା ॥ ୪୯ ॥

ଶ୍ରୀରାମ ଧାଇଣ ସନ୍ତୋଷ ବହୁଣ ଅଙ୍ଗଦ କହଇ ରାବଣ । ଶର୍ବ ଶକ୍ତି ତୋର କଳ କଳା ଚୂର କ କହୁକୁ କହ ତୁ ପୁଣ । ସକଳ । ଶୁଣିଦ ତୋହର ଯାହେବ । ସର୍ବ ଶେଷକର କହତୁ କରୁଇ ଯେପର ଶୋଭା ପ୍ରକାଶିବ ॥ ୫୦ ॥

ଷଡ୍‌ବର୍ଗକୁ ଧରି ରାବଣ ହୁଙ୍କାରି ବୋଲଇ ଯାଅ ତୁ ରେ ବଳୀ । ସମସ୍ତ ମୋହର ଜାଣ ତୁ ପ୍ରଚୁର ଯୁଦ୍ଧକଳା ନ ଦର୍ପେ ବାଳୀ । ବୁଝିବୁ । ଶରଣ ପଶିବ କାହିଁକ ? ପୂର୍ବ ପୁରକାନ୍ତ ମୋର ଯେ ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରତାପ ବଳ ମୋ ନାହିଁକ ?॥ ୫୧ ॥

ସଂଗ୍ରାମ ତୁ ସାଜ ନୋହୁ ହତବୀର୍ଯ୍ୟ ଜାଣିବା ତୋ ବଳ ପ୍ରାକର୍ମ । ସଂଗ୍ରାମକ ସେହୁ ସେ ଯେ ସୀତାପାଇଁ ଦେଖାଇବେ ତୋର କରମ । ସମସ୍ତ । ଶଠତା ବୁଝିଲ ଏଥିର । ସଧୀରେ ଯାଉଛ ବୁଝାଇ କହୁଛ ସୀତା ସମର୍ପି ଭାବଧର ॥ ୫୨ ॥

ହରଷେ ଅଙ୍ଗଦ ଯେନଣ ସମ୍ବାଦ ଶ୍ରୀରାମ ସମ୍ମୁଖେ ଜଣାଇ । ହୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଛନ୍ତି ସେ ଯେ ସୀତାପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ ସାଜ ଲଙ୍କାପାଇଁ । ହରଷେ । ହୁଙ୍କାର ରବ ହରି କର । ହନୁମନ୍ତ ସୁଗ୍ରୀବ ଯେ ବୀରମାନେ ସଂଗ୍ରାମ ଭାବକୁ ସୁମରି ॥ ୫୩ ॥

ଛିଡ଼ ଦୁର୍ଗତି ନାଶନ ପାଇଁକ ପୂର୍ବ ସମ୍ପଦ ଏ ଉଥାଣ । ଯାତ ନରମେଳେ କରିବା ପାଶ୍ୱଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣବ୍ରହ୍ମ ଯେ ରଘୁରାଣ । ଯୋଭତ । ଛିଳନାଥଙ୍କୁ ନାହିଁ ଲେଶ । ଯାତ ଏହାକଲ୍ ରାମ ପାଦ ଭଜ ଦାନ ହୀନ ବିହାରୀ ଦାସ ॥ ୫୪ ॥

ଦ୍ୟୂତଖେଳ ଚୌତିଶା ।

—–:०:——

(ରାଗ—ଘଣ୍ଟାରବ)

ଷିଭ କର୍ମ ଗୁଣ ଧରି । ଯାଚା ପନ୍ଥକୁ ସ୍ମରି ।
ଷେପି ସମାଚାର ଭ୍ରମିଲ ସଂସାର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ଅପହରି ॥ ୧ ॥
ହୁଙ୍କାର ନାଦ ପ୍ରବଳ । ହଉଛି ଜନ ବାଚାଳ ।
ହଜଗଲ୍ଲ ଜ୍ଞାନ ଦେଖିବା ଉଚ୍ଛନ୍ନ ବନ୍ଧୁଗଣ ସଙ୍ଗେ ଚାଲ ॥ ୨ ॥
ସଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ମେଳ ହୋଇ । ସମସ୍ୟା ଦେଖିଲୁଁ ଯାଇ ।
ସାକ୍ଷୀ ସମାଜ କପର୍ଦ୍ଦି ରସରେ ମୂଢ଼େ ହୋଇଛନ୍ତି ବାଇ ॥ ୩ ॥
ଷୋଡ଼ସାଙ୍ଗି ନର ମେଳ । ସମସ୍ୟା ଦୁଃଖଜ ସ୍ଥଳ ।
ଷଡ଼ରସ ଏତ କୁଳଲଜ୍ୟାଘାତ ନାଶକ ଧର୍ମର ମୂଳ ॥ ୪ ॥
ସର୍ବ ସମ୍ପତ୍ତି ହରାଇ । ଶାନ୍ତ ଭଡ଼ ଦେଇ ବାଇ ।
ସର୍ବାଙ୍ଗ ଯାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁବତ୍ ଶରୀର ଅଶନ ଶୟନ ନାହିଁ ॥ ୫ ॥
ବାକ୍ୟରେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଭୂତ । ବିନାଶକ ଜାଣ ଯୁକ୍ତି ।
ବସି ରାତ୍ରଦିନ ହୁଅନ୍ତି ଉଚ୍ଛନ୍ନ ସଦାକାଳେ ଅତୃପତ ॥ ୬ ॥
ଲଗାଇଣ ମନ ଧନ । ଲଜ୍ୟ ନାହିଁ ଲୋକ ଚକ୍ଷୁ ।
ଲୋକ ରଞ୍ଜନର ତେଜ୍ୟା ଗୃହଦାର ଲୋଭଗ୍ରସ୍ତେ ଏ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ॥ ୭ ॥
ରଖିଥିବା ପୂର୍ବ ବୃତ୍ତି । ରଙ୍ଗ ଭାବ ସବୁ ହତ ।
ଇଙ୍କ ଗୁଣ ଭାବ ଦେଖ ଯାଙ୍କ ଛବି ଭାବତ ହୁଅ ସ୍ୱଚିତ୍ତ ॥ ୮ ॥
ଜାନକୀ କୈତକ ମତ । ଜ୍ୱଳନ୍ତାନଳରେ ମାତ ।
ଜାତି କୁଳନଷ୍ଟା ଏ ଯେ ମତିଭ୍ରଷ୍ଟା ପାପିଷ୍ଠ ଏ ଯେ ଦୁର୍ମତ ॥ ୯ ॥
ମମ ମର୍ମ ବିଦାରକ । ମନ୍ତ୍ରିତ ଜୁଆରେ ଦେଖ ।
ମମ ସମାଚାର ଛାର ଗୃହଦ୍ୱାର ଅଚିନ୍ତା ଦେଖ ଯୃ ଲେଖ ॥ ୧୦ ॥
ଭଯ୍ୟ ଭ୍ରାନ୍ତ ସବୁ ଏଡ଼ । ଭଜ ହବା ନାଶି ଜଡ଼ ।
ଭୋଜନ ଶୟନ କିଛି ନ ଜାଣିଲୁ ଗୃଧ ଧନକୁ ଫୋପାଡ଼ ॥ ୧୧ ॥
ବଡ଼ ବିଷମ ମୋ ହେଲା । ବିବେକ ମୋର ବୁଡ଼ିଲା ।
ବାସନ ବର୍ତ୍ତନ ଅଲଙ୍କାର ମାନ ଜୁଆମୂଳେ ସବୁ ହେଲା ॥ ୧୨ ॥

ଫଟା କପାଳକୁ ମୋର । ଫଳଥିଲା କୁଥ ଶ୍ରେର ।
ଫିଟିବ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଅନ୍ୟଠାରେ ଥଶା ଭାବଇ ମନେ ମୋହର ॥ ୧୩ ॥
ପ୍ରଶଂସିତ ଥିଲେ ଗ୍ରାମ । ପ୍ରବାସ ହେଲା ମୋ କର୍ମ ।
ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ଗାତ୍ର ଜାନକୀ ଚରିତ୍ର ଭାବନ୍ତରେ ହୁଅ ମର୍ମ ॥ ୧୪ ॥
ନୟନେ ଦେଖ ଚତୁଷ୍ଟ । ନୀଳବସ୍ତ୍ର ପିନ୍ଧା ଗୋଷ୍ଠ ।
ନୃଶଂସ ଗୁଣରେ ଧରି କୁଥରେ ବାନ୍ଧ ନେବେ ଗୋଷ୍ଠୀ ॥ ୧୫ ॥
ଧ୍ୱଂସ ହେବ ଗର୍ବ ଯାହାର । ଧମକେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭର ।
ଧପା ବାଜି ଗୁଟେଣ ନରସ୍ତ୍ର ନ ଭଞ୍ଜ ଦଣ୍ଡ ପାଇ ଖେଳେ ଶ୍ରେର ॥ ୧୬ ॥
ଦୃଷ୍ଟି କର ବନ୍ଧୁଗଣ । ଦୟାହୀନ ଜନ ସ୍ଥାନ ।
ଦୃଷ୍ଟି କରିବାର ଭାବ ଯାହା ଅସାର ବ ବୋଲିବେ ସର୍ବ୍ବଜନ ॥ ୧୭ ॥
ଥଳ କୁଳ ବୁଡ଼ା ନୀଚ । ଥିଲା ମୋ କର୍ମେ ପ୍ରପଞ୍ଚ ।
ଥୟ କର ମନ ତଗିଯାଉ ଭୁ ଶୁଣ ସଦାକାଳେ ବଳ ସଞ୍ଚ ॥ ୧୮ ॥
ତୃକାଥ ଭାଗବତ୍ଥ । ତତ୍ତ୍ୱ ଦର୍ଶୀ ହୁଅ ତାହା ।
ତ୍ରିଲୋଚନ ଘର କଲା ନାରଖାର ତଞ୍ଚଲାକୁ ବୁଝ ତାହା ॥ ୧୯ ॥
ଅଣିମାଦି ସବୁଗଲା । ଅଣୁ ପ୍ରମାଣେ ଯା ଥିଲା ।
ଅଣ ଅସୂଚ୍ଛରେ ବଳଦେବ ଘରେ ସବୁ ଯାଇ ବୁଡ଼ାଇଲା ॥ ୨୦ ॥
ଢମପଣ ମାର୍କଣ୍ଡର । ଢାଙ୍କିଥିବା ଧନ ଡାର ।
ଢଳଲା କୁଥରେ ଭାବ ଯାହା ମନରେ ବାପୁ ପାଇ ଧନେଶ୍ୱର ॥ ୨୧ ॥
ଡୁଆଁମାରି ବନମାଳୀ । ଡୁବଣ କୁଥର ସ୍ଥଳୀ ।
ଡ଼ାକ କହୁଥିଲେ ନ ସରିବ କାଳେ କୁଥ ଅସାର ଯା ସ୍ଥଳୀ ॥ ୨୨ ॥
ଠୁଲ ଭବେ ଏ ଅସାର । ଠକ ବେଶ୍ୟା କୁଥଶ୍ରେର ।
ଠାଣି ଥାଉ ଦେଖ ମହୁଥିଲୁ ରଖ ମାଦକ ସବୁ ଅସାର ॥ ୨୩ ॥
ଟଙ୍କଧର ପାଗ୍ଡ଼ି କଥା । ଟକା ଯିବ ବୃଥା ।
ଟଙ୍କା ସୁନାସାରି ମଦଭକୁ ଧରି ଅପୁ କଣି ଧନ ବୃଥା ॥ ୨୪ ॥
ନୟମ ନୀତି ନପୁଣ । ନସ୍ୱପଦ ଭାବ ମନ ।
ନିର୍ଗତ ପ୍ରେମ ଉଲ୍ଲାସରେ ମାତ୍ର କୁତ୍ସିତ ହୁଅ ପୋଷଣ ॥ ୨୫ ॥
ଝରୁଥିବ ସୁଧାଗିର । ଝଗଡ଼ାକୁ ଦୂର କର ।
ଝଲବା ଉପାୟ ହୃଦୟେ ସଞ୍ଚୟ ଭାବନା ରଖ ଶରୀର ॥ ୨୬ ॥
ଜୁଆ ଜପା ମାଲକାସି । ଜାଣି ଅନ୍ତର ବଶୁରି ।
ଯଶସ୍ୱୀ ହୋଇଥ ଜାଗ୍ରତରେ ଥାଅ ଜାଣି କାଳକୁ ନହାରି ॥ ୨୭ ॥

ଛଦ୍ମବେଶଧାରୀ ଶୁଣ । ଛାର ଲୋକ ସଙ୍ଗ ତେଜ ।
ଛଳ କରି ଗଲ ହୋଇ ବନ୍ଧୁ ମେଲ ଭାବବଶ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ॥ ୨୮ ॥
ଚତୁର ଅଟେ ଅର୍ଜୁନ । ଚମତ୍କାର ଏ ଭୁବନ ।
ଚକ୍ଷୁ କେ ନାହିଁ ଦେଖ ଏ ଯେମନ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଭାବ ସ୍ୱ ମନ ॥ ୨୯ ॥
ଙୁଁଥିବା ଦେଖ ଶଶି । ଉଅଁସ ଦିନକୁ ଘୋଷି ।
ଉଦୟ ପୂର୍ଣ୍ଣିମୀ ଅମାବସ୍ୟା ଭ୍ରମି କାଳ ଯାଉଅଛି ଖସି ॥ ୩୦ ॥
ଘୃଣାକର ଏ ସଂସାର । ଘଟାଅ ବନ୍ଧୁ ସ୍ୱ ହୃଦ ।
ଘର ବାଡ଼ି ଦେଖ ହେବ ଏ ବିମୁଖ ସବୁ ହେବ ନାରଖାର ॥ ୩୧ ॥
ଗମିଲ ଯାହା ହୃଦୟ । ଗମ୍ଭୀରତା ଜ୍ଞାନୋଦୟ ।
ଗମାଗମ ବାର୍ତ୍ତା ତୁମ୍ଭ ଯେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭକ୍ତ ରଖ ପ୍ରେମମୟ ॥ ୩୨ ॥
ଖ୍ୟାତାପନ୍ନ ହୁଅ ବନ୍ଧୁ । ଖ୍ୟାତି କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଇନ୍ଦୁ ।
ଖେଦ ଭାବ ମନ କର ହୃଦେ ଧ୍ୟାନ ଦେଖାଇଲ ସ୍ନେହ ବନ୍ଧୁ ॥ ୩୩ ॥
କହୁ ଦେଲ ବନ୍ଧୁଗଣେ । କର୍ମ ଧରି ତୁମ୍ଭ ସ୍ଥାନେ ।
କରୁଛ ଭ୍ରମଣ ଦୟା ହୃଦେ ଯେନ ବଦାନ୍ୟ ଦାସ ଅଜ୍ଞାନେ ॥ ୩୪ ॥

—:O:—

ନୀତିହାର ।

ଅଗତ ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁଗଣ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ପ୍ରସାଦ ପରି ନୀତିହାର ଅର୍ପଣ କରୁଅଛି ।

ସବୁ ବନାଯୁକ୍ତ ଅଟେ ବାକ୍ୟଦେବୀ ଶୁଣ ।
ଧ୍ୟାନରେ ଅସି କଳ୍ପନାକୁ କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ୧ ॥
ରଣ ଦାନବ ହୁଅ କଣ୍ଠେ ଅସି ବସ ।
ସୁଖ ମମ ଯେନ ଅଟେ ହୃଦକୁ ପ୍ରକାଶ ॥ ୨ ॥
ଅବାରଣେ କର୍ମ ଧର୍ମ ଭବରେ ଲକ୍ଷଣ ।
ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ଯାହା ମନକୁ ତାହା ଶୁଦ୍ଧ ତେଜ ॥ ୩ ॥
ଇତସ୍ତତଃ ଭ୍ରମୁଅଛି ନରଙ୍କୁ ରେ ଭାଇ ।
ଇଚ୍ଛା କଳ୍ପନାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କର୍ତ୍ତା ହୁଅ ଧାଇ ॥ ୪ ॥
ଉଦ୍‌ବେଗ ସାହସ ଯତ୍ନ ଅଗ୍ରଗାମୀ ହୃଦୟ ।
ଉଡ଼ାଇ ମନକୁ ନେଇ ଅଛି ହେ ଉନ୍ମାଦ ॥ ୫ ॥

ଋଷି ଯାଇଥିବା ବ୍ୟାସ ବଲ୍ମୀକାଦ୍ୟ ମନୁ ।
ୠଷାନନ ବ୍ରହ୍ମବୀଜ ଦେଖ ତାଙ୍କ ତନୁ ॥ ୬ ॥
ଌକାରତ ହେଉଅଛୁ ପ୍ରକାଶ କେ କର୍ତ୍ତା ।
ୡକାରରେ ତାଙ୍କ ରୂପ ଗୁଣ ଗମ୍ଭୀରତା ॥ ୭ ॥
ଏହିକାଳେ ତାଙ୍କପରି ଦେଖି ପାର ଜନା ।
ଐଲ ଭବ ଭାବେ ଶୁନ୍ଦି ସ୍ୱଇଚ୍ଛା କଳ୍ପନା ॥ ୮ ॥
ଔପ୍ରାଣିକ ଭାବେ ଗଲେ ଜଫଲ ରହୁଛୁ ।
ଔଦାସ୍ୟ ନୋହୁଣ କହ ଯ.ହା ସେ ବଣୁଛୁ ॥ ୯ ॥
ଅନ୍ତଃକରଣରେ କାଳ ନ କଷ୍ଟିଭି ଗମ ।
ଅନ୍ତର୍ଗତେ ଭାବଦେଖ ଲକ୍ଷ ଧର୍ମ କର୍ମ ॥ ୧୦ ॥
କର୍ମ କ୍ଷେତ୍ର ଏହି ଭବ ଆଉ କ ରହୁଛୁ !
ଖଳବୃଦ୍ଧି ଛାଡ଼ି ବନ୍ଧୁ କରୁଅ ତା ଖ୍ୟାତି ॥ ୧୧ ॥
ଗଣ ଦେବତା ଭୂମ୍ୱର କର୍ମ ସଙ୍ଗେ ଥାନ୍ତି ।
ଘଟାଥ ଭବ ମଧ୍ୟରେ ଭାବ ହୃଦେ ଚନ୍ତି ॥ ୧୨ ॥
ଙୁଇଁଥିବା ଏ ଜୀବନ ତର ନୁହେ ଜାଣ ।
ଚମତ୍କାର ଭବ ଗ୍ଲାଡ଼ି ଜୁଆଁସରେ ଲୀନ ॥ ୧୩ ॥
ଛନ୍ଦାନୁସରଣ ଛାଡ଼ି ସ୍ୱ ନାସ୍ତିମ ହେଜ ।
ଜନ୍ମିତ ହୋଇ ହୃଦସ୍ଥ ଷଡ଼ରିପୁ ଭଞ୍ଜ ॥ ୧୪ ॥
ଝଂକ ଭୂମ୍ୱର ଶୁହିଁ କର୍ଣ୍ଣକୁ ଦେଖାଇ ।
ଞାନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଦିଷ୍ଟ ଶିର ହିତ ବାକ୍ୟ ଏହି ॥ ୧୫ ॥
ଟାଳ ସବଣ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଧର୍ମକୁ ଧାଇଁଲେ ।
ଠାବ ଭୂମିନାହିଁ ବନ୍ଧୁ ଭାବ ହୃଦ ସ୍ଥଳେ ॥ ୧୬ ॥
ଡୁଆଁ ମାରି ଗୁଳୁଯଲେ ଧର୍ମ ମୂଳ ନାଶ ।
ଢ଼କା ବଜାଇଣ କାମ ପ୍ରବଳ ହୁତାଶ ॥ ୧୭ ।
ଣଶି ହୃଦେ ହିଡ଼୍ଗୁଭାବ ଦାଣ୍ଡରେ ପଥିକ ।
ତ୍ରିକାଇବା ଠାରେ କାମ ଯମଗୁଣି ରଖ ॥ ୧୮ ॥
ଥପ୍ପକାଶ ସ୍ୱକୁଳ ସମାଜ ମାତା ପତା ।
ଦାମ୍ପିତ୍ୱରେ ଦେଇଥିବା ଭାବ କାମ ଚନ୍ତା ॥ ୧୯ ॥
ଧର୍ମପତ୍ନୀ ଯାତା ଗର୍ଭୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଯା ହେବ ।
ନବନ୍ଦେକେ ପ୍ରଶଂସିତ କାନ୍ତି ଦେଖାଇବ ॥ ୨୦ ॥

ପ୍ରକାଶ ହେବ ସନ୍ତାନ ବଂଶ ରକ୍ଷାକାରୀ ।
ଫଳ ମଧୁ ଖର୍ଜୁ ଖାଇ ଖୁଣ୍ଟୁଣ୍ଣ ନହାରି ॥ ୨୧ ॥
ବଶିଷ୍ଠାଦି ଗୃହସ୍ଥ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ।
ଜୀବାଦି ମଧ୍ୟେ ମାନବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜ୍ଞାତା ମର୍ମ ॥ ୨୨ ॥
ମମଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭାବବାର ଯୁକ୍ତି ତ ଯୁକ୍ତ ଜୀବ ।
ଜାଣି ବୁଝି ଭବେ ଅସି ପାଥ ପରାଭବ ॥ ୨୩ ॥
ଜଗତ ଈଶ୍ୱର ଥମ୍ଭ କାଳ ବାଢ଼ ଗଢ଼ ।
ଲୟ କରି ସମା ଶାସ୍ତି ଦେଉଣ ଅଛନ୍ତ ॥ ୨୪ ॥
ବସିଛ ହେ ସତ୍ୟ ବୃନ୍ଦ କର୍ମ ଧର୍ମ କାମ ।
ସଂସାରେ ଦେଖାଇ ଦେଲ ମୋକ୍ଷାଦି ସ୍ୱେ ମର୍ମ ॥ ୨୫ ॥
ଷଡ଼ଙ୍ଗ ଧାରଣ ବନ୍ଧୁ ଷଡ଼ଭଙ୍କ ସ୍ତୁଥ ।
ସସ୍ତାମହ ଚରିଏକୁ ହୃଦଘ୍ରେ ଧା ବନ୍ଧ ॥ ୨୬ ॥
ଦର୍ଶାନନ୍ଦେ ଭାବ ଗୃହିଁ ସଙ୍ଗେ ଅଛୁ ରହି ।
କ୍ଷମା ମାଗୁଅଛୁ ବନ୍ଧୁ ରଖ ଠାବ ଦେଇ ॥ ୨୭ ॥
ଷାଠପନ୍ନ ଭବେ ହେବ ହୃଦଲେ ସଂସାର ।
ହୃଦୟରେ ଶାନ୍ତ୍ରରସ ଭାବ ସୁଧାଗିର ॥ ୨୮ ॥
ସହୃତା ପୂର୍ବ ସଞ୍ଚଠ ଦାଣ୍ଡ୍ରକୁ ସୁନ୍ଦର ।
ଷଟକର୍ମ ଅଣ୍ଡ୍ରସୃ ଧରି ଏ ଭବେ ବହର ॥ ୨୯ ॥
ଶୋଧନ ଜୀବ ଧଇଲେ ଶୋଭିତ ହୋଇବ ।
ବ୍ୟସନକୁ ଦୂର କରି ବ୍ୟବହୃତେ ଥିବ ॥ ୩୦ ॥
ଲକ୍ଷ ହେବ ଜନସ୍ଥଳେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସିଂହାସନ ।
ରଖ ସଦାକାଳେ ଯଶ ରୂପ ଦେଖାଇଣ ॥ ୩୧ ॥
ଯୋଡ଼ି ହେବାଭାବ ଧର ଯୋଗ୍ୟତା ଦେଖାଇ ।
ମର୍ମଦନ୍ତା ସ୍ୱଅବନ୍ଧୁ ସୁଧାଗିର ଦେଇ ॥ ୩୨ ॥
ଭଯ୍ୟୁବନ୍ଧ ବାଟ ଛଡ଼ି ଭଦ୍ରତାକୁ ରଖି ।
ବଳ କୌଶଳରେ ରହ ବନ୍ଧୁ ଭାବ ଗୃହି ॥ ୩୩ ॥
ଫଳ ଅବଶ୍ୟ ପାଇବ ସୁନ୍ନାସୃମେ ଥିଲେ ।
ପ୍ରକାଶ ହେବ ଜଗତେ ପ୍ରେଟିକ୍କର ସ୍ଥଳେ ॥ ୩୪ ॥
ନଭ ଚନ୍ଦ୍ର କୁଳମୂଳ କୌଳକ ବଂଶଯୂ ।
ଧର୍ମ ଧରି କର୍ମ ସଙ୍ଗେ ମାତ ପ୍ରେମାଶ୍ରୟ ॥ ୩୫ ॥

ଦୁର୍ମତି ସଙ୍ଗକୁ ଛାଡ଼ ଦୁଷ୍କାଳ କୁହାଇ ।
ଥୋଇବା ତର କାଳକୁ ଯଶ ଗୁଣ ଧାଇ ॥ ୩୬ ॥
ଧନ୍ୟ ଜ୍ଞାନୀ ସଙ୍ଗ ସେହିଁ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ।
ଅଣିମାଦି ପାଇ ରହ ସେହିଁ ଭବଲୋକ ॥ ୩୭ ॥
ନୂପ ଦେଖାଇରହିଲେ ସର୍ବନାଶ ଭାଇ ।
ନଗର ସ୍ତ୍ରୀଣେ ବର୍ବର ବସ୍ତୁ ଫଳ ନାହିଁ ॥ ୩୮ ॥
ପୌର ଦେଖ ରାବଣାଦି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ରାଜା ।
ଫେକ ଅବା ମୁଁ ଶବ୍ଦରେ ବୁଡ଼ାଇଲେ ହେଜା ॥ ୩୯ ॥
ନାସ୍ତିକକୁ ଦୃଢ଼ରୂପେ ଧରି ଖେଳ ଭାଇ ।
ଝଗଡ଼ାକୁ ଦୂରକରି ସ୍ନେହ ଭୋଗ ମହି ॥ ୪୦ ॥
ଯଶସ୍ୱୀ ହେବାକୁ ଥିଲେ ଗର୍ବ ଛାଡ଼ି ରହ ।
ଛଦ୍ମ ବେଶ ଧାଁସା ଛାଡ଼ ଶୁଭ ଗୁଣ ଗ୍ରହ ॥ ୪୧ ॥
ଚମତ୍କାର ଭୁବନ ଏ ସେହିଁ ହେଥ ବାରେ ।
ଉର୍ଦ୍ଧେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ତାରା ଥିବାକ ସଂସାରେ ॥ ୪୨ ॥
ଦୃଶ୍ୟର ବିଷୟ ସବୁ ଛାଡ଼ ମମ ବନ୍ଧୁ ।
ଗଦା ପାଣି ସ୍ମରି ରହ ଦେଖାଇ ପ୍ରତ୍ତି ଇନ୍ଦୁ ॥ ୪୩ ॥
ଖ୍ୟାତ ଖ୍ୟାତି ଖ୍ୟାତିପନ୍ନ ହୁଅ ଏ ଜଗତେ ।
କର୍ମ ସଙ୍ଗେ ଧର୍ମ ସେହିଁ ରହ ପର ହିତେ ॥ ୪୪ ॥
ଅନ୍ତର୍ଗତେ ଭାବ ଦେଖ ସଂସାର ବିଷୟ ।
ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଲୀଳା ଶୋଭାମୟ ॥ ୪୫ ॥
ଔତ୍ପାତିକ ସ୍ଥଳେ ପ୍ରଭୁ ହନ୍ତାରୂପ ହୋଇ ।
ଓଜତା ବିନାଶ କାଳୀ ରହ ହୃଦେ ଧାଇ ॥ ୪୬ ॥
ଐଲ ନର ଦେହ ବୋହି କର୍ମସ୍ଥାନ ଦେଖ ।
ଏକାକୀ ହୋଇଣ କବେ ପାଇଲଭ ସୁଖ ॥ ୪୭ ॥
ଲୁକାଇବରେ ଦୁଃଖୀ ଧନୀ ସମସ୍ତ ସମାନ ।
ଲୁପ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଭାବ ଗୁଣ ଚିହ୍ନ ॥ ୪୮ ॥
ରୂପି ହେଥ ସ୍ନେହବୀଜ ଭବ କ୍ଷେତ୍ର ଜାଣି ।
ରୂପିଥିବା ସ୍ନେହଫଳ ନାଥ ଭାବ ଠାଣି ॥ ୪୯ ॥
ଉତ୍ପିତ ଭାବେ ରହ କାଠ ଶୁଭେ ହନ ।
ଉଡ଼ାଇ କୀର୍ତ୍ତିପତାକା ସ୍ମରି ନାରାୟଣ ॥ ୫୦ ॥

ଇହ ପର ହେଜ ବନ୍ଧୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ରଖ ।
ଇଷ୍ଟ ଧର୍ମ ମାନ୍ୟକରି ଧନ ଜନ ଲଖ । ୫୧ ॥
ଅର୍ତ୍ତି ନାଦ ବାଷ୍ପ ଦୀନ ଜନଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଳ ।
ଅତିଥି ଓ ଅଭ୍ୟାଗତ ଧର୍ମ ସେବା ମୂଳ ॥ ୫୨ ॥
ସୁଖ ପାଇଣ ସଂସାରେ ଯଶସ୍ୱୀ କୁହାଇ ।
ରକ୍ଷକ ହୁଅ ସଂସାରେ ମାନ୍ୟ ଧର୍ମ ଗୃହୀ ॥ ୫୩ ॥
ଜ୍ଞାନରେ ଯାହାଥିଲା କଲି ମୁଁ ପ୍ରକାଶ ।
ବିବାଦ ଯେ ସସ୍ତା ଭାବ ଏ ସଂସାର ରସ ॥ ୫୪ ॥
କହାଷ୍ଟ ଦାସ କହିଲି ଦୋଷ କ୍ଷମା କର ।
ବାଯ୍ୟୁ ହୋଇ ଭ୍ରମୁଅଛି ନବୋଧ ମୋ ହୃର ॥ ୫୫ ॥

—○:○:○—

ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଏଥୁ ଅନନ୍ତରେ ଶୁଣ ହେ କୋବିଦ ଜନ ।
ହୃଦୟେ ବକାଶ ହେଲେ ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ ॥ ୧ ॥
ଶ୍ରୀ ଗୋପାଳ ମହୀପାଳ ମମ ଇଷ୍ଟ ଜାଣ ।
ତାଙ୍କ କୀର୍ତ୍ତନ୍ୟରେ ମୋକ୍ଷ ହେବ ଭାବ ଧାନ ॥ ୨ ॥
ଟରଣୀଧର ପର୍ବତ ଟେକି ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ।
ବ୍ରଜପୁର ସୁରକ୍ଷକ ଇନ୍ଦ୍ର ମାନ ହାନ ॥ ୩ ॥
ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଚରିତ୍ରରେ ଦେଖ ଧାନ ମନ ।
ମାର୍ଜାର ରକ୍ଷାକୁ କଲେ ଅଗ୍ନି ମଧ୍ୟୁ ଯେନ ॥ ୪ ॥
ଗଜୋଦ୍ଧାର କୁମ୍ଭୀର ମୁଖରୁ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ।
ଦ୍ରୌପଦୀ ଲଜ୍ୟାରୁ ମୁକ୍ତ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ତନ୍ତ୍ରା ॥ ୫ ॥
ଭାରତ ଯୁଦ୍ଧର କାଳେ ଭାରଡଥ ପକ୍ଷୀ ।
ଘଣ୍ଟତଳେ ରକ୍ଷାକଲେ ଆତଙ୍କ ତ ଦେଖି ॥ ୬ ॥
ଭୀଷ୍ମ ପିତାମହ ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷାକାରୀ ସେହି ।
ସତ୍ୱ ରଜଃ ତମ ତ୍ରୀଗୁଣରେ ଖ୍ୟାତ ମହି ॥ ୭ ॥
ସେହି ତ୍ରୀଗୁଣ ଜ୍ୱାଳାରୁ ହୋଇ ସୁରକ୍ଷିତ ।
ହୋଇଛନ୍ତି ସାଧୁ ସନ୍ଥ ନାରଦାଦି ଭକ୍ତ ॥ ୮ ॥

ସିଦ୍ଧ ଋଷି ବୃନ୍ଦଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ଦାୟକ ।
ସେହୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଶ୍ରୟୀ କର ତା ବିବେକ ॥ ୯ ॥
କମଳାକାନ୍ତ ଦାସଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ହୋଇ ।
ଭକ୍ତଙ୍କର କଳ୍ପନାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣକର୍ତ୍ତା ସେହୁ ॥ ୧୦ ॥
ଆଶା କଳ୍ପତରୁ ସେହି ଧ୍ୟାନ ଜ୍ଞାନ ବଳେ ।
ବିଶ୍ୱାସ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ଯେ ରଖେ ନିଷ୍ଠଳେ ॥ ୧୧ ॥
ଯାହା ଭାବେ ଯେ ଗୃହିଁକ ଆଶା ପୂର୍ଣ୍ଣକାଶ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣକର୍ତ୍ତା କଳ୍ପନା ତା ଦେବେ ହେଭୁଧର ॥ ୧୨ ॥
କେଶବ କମଳ ନେତ୍ର ସାଧୁଙ୍କର ପାତ୍ର ।
ଅସାଧୁଙ୍କ ହନ୍ତା ସେହୁ ନାଶକୁଳ ଗୋତ୍ର ॥ ୧୩ ॥
ଗର୍ବ ଗଞ୍ଜନ ବାନା ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମାନଚନ୍ଦ୍ର ।
ବଳ ମାନଧାତା ଅଦ୍ଧ ଦେଖ ସେ ଚନ୍ଦ୍ର ॥ ୧୪ ॥
ଦ୍ୱିଜ ସୁଦାମାଙ୍କୁ ଦାନ ଅଜାମିଳ ଜ୍ଞାନ ।
ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କ ଚରିତ୍ର କରନ୍ତା ସ୍ମରଣ ॥ ୧୫ ॥
କେହୁ ଶିବ ପୂଜକ କେ ଦେବୀ ଉପାସନା ।
କେହୁ ଗଣେଶ କେତେକ ଅନ୍ୟ ଦେବାର୍ଚ୍ଚନା ॥ ୧୬ ॥
କେତେକ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମାଶ୍ରୟୀ ବନ୍ଧୁଗଣ ।
ଯାହାର ଯହିଁ ବିଶ୍ୱାସ ତାହା ଧର୍ମ ଜାଣ ॥ ୧୭ ॥
ବିଶ୍ୱାସ ମୂଳ ଧର୍ମର ଭବେ ଭାବ ଯେନ ।
ବିଶ୍ୱାସ ନ ଥିବା ଜନ ସେ ଯେ ଧର୍ମହୀନ ॥ ୧୮ ॥
କଦମ୍ବ ମୂଳଥି ସେ ଯେ ଏ ବାଙ୍କ ଚୂଳଥି ।
ବୃନ୍ଦାବନ ରାହାସରେ କୃଷ୍ଣ ମୁରଲିଥି ॥ ୧୯ ॥
ସର୍ବେଶ୍ୱର ପ୍ରଭୁ ମୋର ଗତି ମୁକ୍ତି ଦାତା ।
ତାଙ୍କବିନା ଅନ୍ୟମୋର ନାହିଁ କିଛି ଚିନ୍ତା ॥ ୨୦ ॥
ଏ ଭବ ମଧ୍ୟରେ ନାନା କର୍ମଫନ୍ଦା ହୋଇ ।
ଅହଂ ମଦରସପାନରେ ମତ୍ତଥାନ୍ତି ରହି ॥ ୨୧ ॥
ବନ୍ଧୁଗଣ ଭାବଦେଖ ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ।
ନାନାଶାସ୍ତ୍ର ପାଇ ଭ୍ରମୁଛନ୍ତି ଏ ସଂସାରେ ॥ ୨୨ ॥
କେତେକର ଭୂସମ୍ପତ୍ ବଳେ ବଳଯୂନ ।
ଭଜ ଉପାୟ ପାଇଣ ବୋଲନ୍ତି ପ୍ରଧାନ ॥ ୨୩ ॥

ଧନବଳ ଦେଖାଇଣ କେତେକ ସୁଖ୍ୟାତ ।
ବିଦ୍ୟାବଳ ଜଣାଇଣ କେତେ ଉଗ୍ର ମୂର୍ତ୍ତି ॥ ୨୪ ॥
ନାନା ଗୁଣ ଧାରକରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେ ବୋଲନ୍ତି ।
ବାଚ୍ୟଚତୁ ମୂର୍ଖ ମୁଁ ଯେ ଅଜ୍ଞତା ମୋମତ ॥ ୨୫ ॥
ଗୁଣନିଧି କୃପାନିଧି ଶ୍ରୀ ଗୋପାଳ ଭଜ ।
ସଙ୍କଷ୍ଟ ହରିବେ ମୋର ଅମ୍ଭାରେ ବିଗନ୍ତ ॥ ୨୬ ॥
ନାଗନର ସୁରଦେବଙ୍କର ଉଦ୍ଧାକାର ।
ନାମ ପ୍ରକାଶିତ ଏଣୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଈଶ୍ୱର ॥ ୨୭ ॥
ଈଶ୍ୱର ସର୍ବ ବ୍ୟାପକ ଏ ସଚରା ଚର ।
ନାରାୟଣ ବ୍ରହ୍ମାଶିବ ରୂପହେତୁ କର ॥ ୨୮ ॥
ସେହିରୂପ ବିରଞ୍ଚି ସୃଷ୍ଟ ଏ ଭବ ସାର ।
ସ୍ୱସ୍ୱ କର୍ମେ ଖ୍ୟାତଥାଇ ରକ୍ଷା ଭବ ଭାର ॥ ୨୯ ॥
ବିରଞ୍ଚି ପଞ୍ଚତତ୍ୱରେ ସୁସୃତ କରତା ।
ରୌଦ୍ରମୂର୍ତ୍ତି ଶିବ ଯୋଗ ଧ୍ୟାନେ ବିଷ୍ଣୁ ଚିନ୍ତା ॥ ୩୦ ॥
ଶିବ ବିରଞ୍ଚି ଯାହାର ସଦା ପରିକର ।
ସେହି ବିଷ୍ଣୁ ସେବା ଧ୍ୟାନ ତୃପ୍ତି ସୁଖ ଆହାର ॥ ୩୧ ॥
ଧାଇ ହୋଇ ରହିଅଛି ଏ ଭବ ସାଗର ।
ହେବା ନାଶି କାହ୍ନୁ ଅଛି ଭଜଣ ଶ୍ରୀଧର ॥ ୩୨ ॥
ହରିଙ୍କ ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତନ୍ୟ ପସରାକୁ ମେଲି ।
ବିଷ୍ଣୁଦାସ ଭାବମଧ୍ୟେ ବୈଷ୍ଣବ ମଣ୍ଡଳୀ ॥ ୩୩ ॥
ବିଷ୍ଣୁ ଅଶ୍ରିତ ହୋଇଣ ବିଷ୍ଣୁ ମମ ବାସ ।
ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ ପ୍ରେମାନନ୍ଦ ଶ୍ରୀହରି ବିଳାସ ॥ ୩୪ ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋପିବଲ୍ଲଭ ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦ ନନ୍ଦନ ।
ଜଣାଇଲି ବୁଧଜନେ କରି ମୁ ଚିନ୍ତନ ॥ ୩୫ ॥
ଜ୍ଞାନ ଧ୍ୟାନେ ସଦା ମୋର କରିଣ ସ୍ମରଣ ।
ଭଜିଛି ତୁମ୍ଭସଙ୍ଗରେ ଦୟାକରି ଯେନ ॥ ୩୬ ॥
ଅଜ୍ଞାନତା ଦୂରକର୍ତ୍ତା ଶ୍ରୀ କମଳା କାନ୍ତ ।
ଇଚ୍ଛାମୋର ପ୍ରକାଶିଲି ଯେନ ଭବ ଅନ୍ତ ॥ ୩୭ ।
ପ୍ରଭୁନାମ ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତି ଦେଖାଇଣ ଦେଲି ।
ଭବମାୟା ତରଙ୍ଗରେ ଛାଡ଼ି ମୁ ରହିଲି ॥ ୩୮ ॥

ଅବେ କୃପାକଣ୍ଠ ମୋର ପୂର୍ଣ୍ଣକର ଅଶ ।
ଧୃତ୍ୱାଧେୟ ତୁମ୍ଭେ ମୋର ହେ ସ୍ୱଶ୍ରୀ ବଳାସ ॥ ୩୯ ॥
ଧ୍ୟାନ ମଣ୍ଡରେ ମାଳାକୁ କଲ ମୁଁ ପ୍ରକାଶ ।
ଗୀତବନ୍ଧେ ଜଣାଇଲ୍ଲ ଶ୍ରୀ କହାଣ୍ଠି ଦାସ ॥ ୪୦ ॥

— — ଃ୦ଃ— —

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚଉତିଶା ।

—ଃ୦ଃ —

ରାଗ—କେଦାରଗୌଡ଼ି ।

କଳ୍ପବଟମୂଳେ ହର ଅନନ୍ତ ରୂପକୁ ଧର ପ୍ରକୃତ ପାଦ ମଣ୍ଡଳେ ଶିରେ ଭୁଜଙ୍ଗ । କମଳ ନାଭିରୁ ଜାତ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ଶିବ ଯାତ ତହୁଁ ସଂସାର ଉତ୍ପତ୍ତି କରିବା ଢଙ୍ଗ । କଲେ ନାଶ ମଧୁ ଦୈତ୍ୟକୁ । କର ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ ପ୍ରାପ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ॥ ୧ ॥

ଖଣ୍ଡ ୨ କଲେ ମଣ୍ଡ ଯାତ କରିବାକୁ ସେହୁ ବନପର୍ବତ ବୃକ୍ଷାଦ କଲେ ଉଥଣ । ଖରାବନ ବ୍ରହ୍ମାପ୍ରଭ ଜୀବାଦ ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥିତି କର ତୁମ୍ଭେ ଚତୁର୍ବେଦକର ଗାୟନ । ଖର ୨ ସେ ତେଜାକାର । ଖଳଜନ ନାଶ ଅର୍ଥେ ଶିବାଧିକାର ॥ ୨ ॥

ଗଜଗାମିନୀ ସେ କାନ୍ତ ତ୍ରୀପୁର ସମ୍ପଦ ଭୂତ ଗୃହୁଁ ନାମ ଦେଲେ ତାଙ୍କୁ ଶ୍ରୀଯୁ କମଳା । ଗଜ ବାହନୀ ଭୁ ନୁଅ ଅଷ୍ଟ ନଧି ଗୁଣେ ରହ ପଦ୍ମାକର ପଦ୍ମବାସ ନୁଅ କୌଶଲା । ଗମାଗମ ଶ୍ରୀପୁରେ ଜାଣ । ଗମୀ ଜୀବାଦ ପୋଷିବା ବସ୍ତ୍ର ଧେନ ॥ ୩ ॥

ଘଟ ଗୃହୁଁଣ ଅଧାର ସମ୍ପଦ ଭୂବତା ଧର ଅର୍ଣ୍ଣପୂର୍ଣ୍ଣାଧାଇ ଥାନ୍ତୁ ଏ ସୁରପୁର । ଘଟି ନୋହୁବ କାହାର ତେମନ୍ତ ଉପାପୃକର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଲୋକମଧେ ନୁଅ ପ୍ରଖ୍ୟର । ଘୋଷଣା ସେ ହେଉ ଶ୍ରୀପୁର । ଘଟାଇବା ଜୀବାଧାର ମଣ ପ୍ରଚୁର ॥ ୪ ॥

ଡ଼ିଇଁଥିବା ବାଳଚନ୍ଦ୍ର ପର ଝଲକଇତନ୍ତ୍ର ନଶିନାଥ କପାଳରେ ବନ୍ଧୁ ଶୋଭିତ । ଉତ୍କଣ୍ଠା ଭାବରେ ଠିଆ ବରାଟ ଈଶ୍ୱର ଯାହା ଅଙ୍କ୍ଷା ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ ତାହା କର୍ତ୍ତା ମୁହିଁ ତ । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭାବ ସେ ପ୍ରକାଶ । ଉଚାରଣ ଶୁଣନ୍ତେଣ ବୋଲନ୍ତି ଈଶ ॥ ୫ ॥

ଚଞ୍ଚଳା ଚଞ୍ଚଳନୁହ ପୃଥ୍ୱୀ ସଙ୍କଷ୍ଟ ଅନାଥ ମମ ଅଙ୍କପେନ ହେବେ ସେ ଅବତାର । ଚଉଦଭୁ ଏହାବୃନ୍ଦ ଚରାଚରେ ମାତାହେଜ ବସ୍ତୁ ଅବତାରଙ୍କର ଭଲ୍ଲୁ ପ୍ରମର । ଚରାଚର ଗୃହି ଯୁଗରେ । ଚର୍ଚ୍ଚାକାଣ୍ଡ ହେବୁକାବେ ଦୟାଚତ୍ରରେ ॥ ୬ ॥

ଛଟକ ସ୍ୱଣକୁ ଧରି ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣାମ କରି ହପଡଭାବରେ ଗଲେ ପିଅର ପୁରେ । ଛଢଣା ନଯୋଗ ସୁରି ସୁଲକ୍ଷଣୀ ଦାସୀ ଧରି ଛଡ଼ରସେ ସୁଧାଖାଦ୍ୟ ପୂଜା ବଧିରେ । ଛଟକରେ ହେଲେ ପ୍ରବେଶ । ଛଡ଼ାହୋଇ ଦାସୀସଙ୍ଗେ ଭାବପ୍ରକାଶ ॥୭

ଜଗନ୍ମାତ ମନେଧାଇ ଦେବତାଗଣଙ୍କୁ ସ୍ୱଇ ଦେବର୍ଷିଙ୍କ ହସ୍ତେ ପୂଜା କରାନ୍ତ ବସି । ଜଗତ୍‌କର୍ତ୍ତା ବେଦଧ୍ୱନ ଶୁଣେ ଶ୍ରୀପୁର ମେହନୀ ନାରୀଙ୍କର ହୁଳହୁଳ ଚହୁଁରେ ମିଶି । ଜାତହେଲା ସେ ମହାନାଦ । ଜଗନ୍ନାଥ ଦେଖି ହେଲେ ମହା ପ୍ରମୋଦ ॥ ୮ ॥

ଝଲକାଙ୍ଗି ଗଣସଙ୍ଗେ ପଡ଼ିଲେ ଚହୁଁ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ଚହୁଁ ପରସିଲେ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦେଇ । ଝଡ଼ ସେ ଲାଗିଲା ପରି ଅସି ପ୍ରସାଦକୁ ଧରି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପୂର୍ତ୍ତିକରି ଗଲେ ହଦାସ୍ତ ନେଇ । ଝଟକ ଶାଯ୍ୟାଙ୍କର ଦେଖି । ଝୀନ ଦେବାଙ୍ଗ ବସନ ହଥନ୍ତି ଲକ୍ଷି ॥ ୯ ॥

ନୟମ ନୀତ ନପୁଣା ଦେଖିଲ ତୁ ସୁଲକ୍ଷଣା ଏଣୁ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାମ ରହୁ ଜଗତେ । ନୟମ ତୋ ଦୃଢ଼ବ୍ରତ ଚଞ୍ଚଳ ଭାବ ତୋ ଚତ୍ତ ଏଣୁ ଚଞ୍ଚଳା ନାମ ତୋ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅର୍ଥେ । ନୟମ ଏଭଳ ରହିଲା । ନଗରେ କମଳାକାନ୍ତ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ହେଲା ॥ ୧୦

ଟମକ ବଜାଇ ଯାଅ ଶ୍ରୀପୁରେ ବଜାୟି ହୁଅ ଜଗତ ମାତା ହୋଇ ପାଳ ଏହି ଯେ ବଭୁ । ଟାକଉଛି ମୁଁ ଜଣାଏଁ ନପୁମ ବାଳକୁ ଗୃହେଁ ବାଇତଥି ମାସଅଞ୍ଜ ହେଉ ହେ ପ୍ରଭୁ । ଟଙ୍କଧର ଏ ବେଦପଢ । ଟଙ୍କେଲ ପଗ ଏ ସ୍ୱାମୀ ବସି ଅଛନ୍ତି ॥ ୧୧ ॥

ଠଉରାଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ହଥନ୍ତି ଭକ୍ତ ଉତ୍ତର ବହୁଂଢ଼ ଅଙ୍ଗିଙ୍କର ଗୀରଙ୍କୁଣ ହ ହେଲା । ଠେସାଭାଷାଳାପ ପ୍ରିୟ ତାଙ୍କ ସଲାପ ପ୍ରବାହ ଧଇଲେ ନାରୀଙ୍କଗୁଣ ଭାବ ଅବଲା । ଠୂଳ ମାୟାନାଶ ଦେହ ରେ । ଠାକୁରାଣୀ ପ୍ରେମମୟ ହେବେ ସସାରେ ॥ ୧୨ ॥

ଡମ୍ବରୁଧର କହନ୍ତି ଗୃପଲ୍ୟତା ଯାଙ୍କ ଉକ୍ତି ଏଣୁ ଚପଳା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗୁଣ ବଖାଣ । ଡୁବବନ୍ତି ଏ ରୂପରେ ଦୂଳବ୍ରହ୍ମବାକ୍ୟ ଧୂରେ ବ୍ରହ୍ମା କହନ୍ତି କେମନ୍ତ ହେ ନାରାୟଣ ଡଥଁମାରି ଯାହା କହୁଛ । ତାଙ୍କୁ ନାରୀଙ୍କର ପ୍ରେମ ଭାବ ଉଚ୍ଛାସ ॥ ୧୩ ॥

ଢ଼ଳିଯିବ ମନପ୍ରାଣ ଶୁଣିନାରୀଙ୍କ ବଚନ ମାୟାମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଥିବେ ନାରୀଏ ଜାଣ । ଢାଙ୍କିଥିବା ବୃତ୍ତିଜ୍ଞାନ ତାଙ୍କଠାରେ ହେବଶୂନ୍ୟ ଅଚମ୍ଭିତ ଶୁଣି ହେଲେ ସେ ପଞ୍ଚାନନ । ଢଳଢଳ ଚନ୍ଦ୍ର ହୋଇଲେ । ଢଳା ହେବ ମନ ପ୍ରାଣ ନାରୀଙ୍କ ଭୁଲେ ॥ ୧୪ ॥

ଅଣ ଅଯୁତରେ ପଡ଼ି ନାରୀଙ୍କ ପ୍ରେମରେ ଜଡ଼ି ସଂସାରି ଜନ ରହିବେ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ । ଅଣ ଅପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ଭାବ ନେବ ଏହା ସନ୍ଦେଶ ସଂସାରେ ମୋହିନୀ ନାରୀ ହେବେ ଧୀପୁରେ । ଅଣେ ପୁରୁଷଙ୍କ ବିନାଶ । ଅଣି ପୂର୍ଣ୍ଣେ ଲକ୍ଷ୍ମୀମାତ ହେଲେ ଉଲ୍ଲାସ ॥ ୧୫ ॥

(ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉବାଚ)

ତଥ୍ୟ ବୃନ୍ଦ ନାରୀଗଣ ପୁରୁଷ ଅମୂଲ ଧନ ତାଙ୍କ ବିନେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ନାରୀଙ୍କର ହେବ । ତର୍କ ନ କରିବ କେହି ପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ଗୃହୀଂ ଗୃହସ୍ଥଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଦାସୀ ହୋଇଣ ଥିବ । ତତ୍ପରେ ସ୍ୱ ସ୍ୱାମୀଙ୍କି ରଖି । ତାଦାତ୍ମ୍ୟ ଭାବରେ ସେବା ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷି ॥ ୧୬ ॥

ଥବିର ବା ରୋଗୀ ହେଉ ପତିଇଚ୍ଛା ଅନୁ ସେହୁ ତାଙ୍କ ସେବାରେ ରହିଣ ଦିନ ସାରିବା । ଥାଉ ଧନ ସେ ଗୃହସ୍ଥ ତାଙ୍କ ବିନାରେ ଅନାଥ ଏ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ରଖିଣ ସଂସାର ଗୃହିଂବା । ଥସ୍ୟ ବାକ୍ୟ ହୃଦପଦ୍ମେ ରଖ । ଥୁଇଲ ନୋହିବ କାରେ ଏ ମୋର ବାକ୍ୟ ॥ ୧୭ ॥

ଦୟା ଧର୍ମ ସାର ବାଣୀ ବଇକୁଣ୍ଠ ପ୍ରଭୁତ ଶୁଣି ନାରାୟଣୀ ନାମକୁ ଏ କମଳା ପାଉ । ଦେବ ମାନବ ଦାନବ ସଚରାଚର ପାଳକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବଦନ୍ତ ଖୋଜେ ତାହା ସେ ବ୍ରହ୍ମ । ଦେବ ବାଣୀ ହେଲା ପ୍ରକାଶ । ଦେବଭୂରେ ଅଦ୍ୟ ମାର୍ଗଶୀର ଏ ମାସ ॥ ୧୮ ॥

ଧରିବା ଏଠାରୁ ଶେଷ କାର୍ତ୍ତିକ ଯେ ପୂର୍ଣ୍ଣମାସ ଶେଷ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ଦିନ ବୈକୁଣ୍ଠ ଖୋଲା । ଯହିଁରେ ପାପି ଚଣ୍ଡାଳ ପାଇବେ ମୁକ୍ତିର ଫଳ ମଧ୍ୟ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ପାପୀ ମାନଙ୍କ ହେଲା । ଧର୍ମ ଧାରକ ଶେଷମାସ । ଧର୍ମନିଷ୍ଠା ପାଳିଜନ ହେବେ ପ୍ରକାଶ ॥ ୧୯ ॥

ନନ୍ଦତରେ ସପ୍ତଦିନ ବାରମାସରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁବନ ଚଉଦ ନନ ଭାବକୁ ଧର । ନମେ ଶ୍ରୀ ପାଦ ପଦ୍ମରେ ପାଣି ଯୋଡ଼ି ଅର୍ନ୍ତସ୍ୱରେ ନାରୀଙ୍କର ଫୁଲଫୁଲ ସେ ବେଦ ସ୍ୱର । ନମୋ ନମଃ ହେ ନାରାୟଣ । ନ ଜାଣୁ ଯେ ଧ୍ୟାନ ଜ୍ଞାନ ଅଜ୍ଞା ପଳନ ॥ ୨୦ ॥

ପଦ୍ମୋଦ୍ଭବ ପଦ୍ମେଶସ୍ତୁ ପଞ୍ଚାନନ ଭବୋଦୟ୍ କରଯୋଡ ଠିଆହୋଇ ସ୍ତୁତି କରନ୍ତି । ପଦ୍ମନାଭ ପୁରନ୍ଦର ପଞ୍ଚବାୟୁ ଦେହକର ପଞ୍ଚତତ୍ତ୍ୱ ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ କଲ୍ୟା ସ୍ଥିତ । ପଞ୍ଚଭୂତେ ଏ ପଞ୍ଚେନ୍ଦ୍ରିୟ । ପଞ୍ଚମନ ଶଙ୍ଖଶବ୍ଦେ ହେବ ନିର୍ଭୟ ॥ ୨୧ ॥

ଫଳୋଦୟ କାଲ ସ୍ମରି ପଦ୍ମ ସଙ୍ଗରେ କହନ୍ତି ପଦ୍ମା ହୁଳହୁଳ ମହା ନାଦରେ ସ୍ତୁତିରେ । ଫଳପୁଷ୍ପ ଦୂର୍ବାକ୍ଷତ ପୂଜା ବିଧିକୁ ସମ୍ମତ କରି ପଦ୍ମାଳୟା ଦେଲେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ କରେ । ଫେଡ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ସୁଧାଭୋଗ । ଫର୍ଦ୍ଦାରୂପେ ପୂଜାକର୍ମେ ହୁଅନ୍ତି ଯୋଗ ॥୨୨

ବର ଭୂମେ ବ୍ରହ୍ମା ଉଠ ବସ ପୂଜାବିଧି ପୂଷ୍ପ କରକୀ ପ୍ରାଣ ସଯମେ ଆସନେ ବସି । ବର ବ୍ରହ୍ମର୍ଷି ଏ ଠିଆ ବ୍ରହ୍ମବାଦ ମନ୍ତ୍ରେ କାୟା ବ୍ରହ୍ମ ମୃତେ ପୂଜାକଲେ ମନ ନିବେଶି । ବବାଞ୍ଛଳ କହ୍ନୁ ନାଇକା । ବହୁ ମୁଖ ହୁଳହୁଳ ଦ୍ୱୀପୁର ଡ଼କା ॥ ୨୩ ॥

ଭକ୍ତିଭାବ ପ୍ରେମ ଗୃହଁ ସନ୍ତୋଷରେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଶୋଚନା ମୂଳ ଭଞ୍ଜଣ କହି । ଭବ୍ୟ ଭବ ଭାବ ଭଷ ଭାନୁଶଶି ନ୍ୟାୟଲକ୍ଷ ହବାନଶି ଭ୍ରମୁଥିବେ ପାଳକ ଗୃହଁ । ଭଲ୍ଲ ଜଟାଧର ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ । ଭାଗଭୂପୂର୍ତ୍ତି ସହାର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଦେଖ ॥୨୪

ମଙ୍ଗଳାଚରଣ ଭାବ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଠାବ ମର୍ମ ମର୍ଷିତ ରହନ୍ତୁ ଏଥି ସଙ୍ଗରେ । ମହା ପୁରୁଷ ବରିଷ୍ଠ ମହାପ୍ରଭୁ ମହାଭୂତ ମହର୍ଷି ଏ ଧର୍ମ ଲକ୍ଷ ମନ ଯୋଗରେ । ମହାଦେବ ଏହା ଜଣାଅ । ମନସ୍ତାପ ପ୍ରତିକାରେ ହେ ପ୍ରଭୁ ରହ ॥୨୫

ଯଜ୍ଞ ପୁରୁଷ ଯୋଗାଡ଼ ଆଜ୍ଞା ଯା ହେଲା ସେ ଗୁଡ଼ ଯଥାଶକ୍ତି ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ହୋଇବୁଁ । ଯଜ୍ଞେଶ୍ୱର ହେ ଯୋଗେଶ ମୁକ୍ତିଦ ଅସାଧ କ୍ଲେଶ ଦୁହିଭାର ଅପଣଙ୍କୁ ବରଣ୍ଣ ଦେବୁଁ । ଯାତ ଅସହ୍ୟ କାଳେ ମନ୍ତ୍ରୁ । ଜାଗ୍ରତ କରାଇ ଭାର କରାଇ ପାରୁ ॥ ୨୬ ॥

ରସିକ ମୁଁ ପୃଥ୍ୱୀର ଭାବଗ୍ରାହୀ ଭକ୍ତଙ୍କର ରକ୍ଷିତ ହେଲ ବଢ଼ିର ଗମ ଆନନ୍ଦେ । ରମେଶ ରମାଙ୍କୁ ଧରି ରହିଲେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ପୁରୀ ଶିବପୁରେ ଶିବଗଲେ ସେ ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ । ରଖି ଧ୍ୟାନ ବ୍ରହ୍ମା ସେ ଗଲେ । ରମ୍ୟ ଗୁଣେ ଉପେନ୍ଦ୍ର କର୍ତ୍ତା ବୋଲାଇଲେ ॥ ୨୭ ॥

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲକ୍ଷଣୀପ୍ତ ମୂର ଭୂମି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁରୀ ଜୀବାଦ୍ଧ ପାଳନ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ବସିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ଗୃହ ଦେଖି ଜମାକର ପ୍ରେମସୁଖି ଧର୍ମ ଅର୍ଥ କାମ ମୋକ୍ଷ ଶିକ୍ଷାକୁ ଦେଲେ । ଲକ୍ଷହେଲେ ଶ୍ରୀପୁରେ ସେହି । ଲବ୍ଧବର ନାରୀମାନେ ଆନନ୍ଦ ବହି ॥ ୨୮ ॥

ବାନ୍ଧବ ଏ ମାର୍ଗଶୀର ଅଦ୍ୟମାସ ମନେଧର ଗୃହ ଶୁଦ୍ଧମନ ଶୁଦ୍ଧଭାବ ମୁଁ ଦେଖି । ବସାଇବା ମନେଭାବ ପଦ୍ମ ମୁରୁଜର ଛବ ପାଦ ଚିହ୍ନମାନ ଗୃହଦ୍ୱାରରେ ରେଖି । ଉଦ୍‌ଗତ ମନରେ ତା ଭାବ । ବଡ଼ ସନ୍ତୋଷରେ ଅସି ନିତ୍ୟ ରହିବ ॥୨୯॥

ଶଶିମୁଖୀ ଏହାଶୁଣ ଗୁରୁବାର ଶୁଭଦିନ ପୂଜାରଜା ଶଇଦ୍ରବ୍ୟ ସବୁ ଶୁଭ୍ରବ । ଶୁକ୍ଳ ବସ୍ତ୍ର ପଇଧାନ ଧାନ ପୂର୍ଣ୍ଣ କଇମାଣ ଦୁଗ୍ଧ ଘୃତ ସୁଧାସମ ଭୋଜନ ଦେବ । ସୁସ୍ଥଚିତ୍ତେ ପ୍ରସାଦ ନେଇ । ଶର୍ଣାଗତ କଇବନ ବନ୍ଧବ ସହି ॥ ୩୦ ॥

ଷଟ୍‌କର୍ମଙ୍କୁ ଧାଇଚିତ୍ତ ଷଟ୍‌ପ୍ରଜ୍ଞା ଭାବେ ଭାବନ୍ତ ଷୋଡ଼ଶ ଉପଚାରରେ ମୋତେ ଗୃହିଁବ । ଷଡ଼ବର୍ଗଙ୍କୁ ନ ଛୁହିଁଣ କଟାଇବ ଯାବଦିନ ଷୋଡ଼ଶକ ଅଣି- ମାଦି ନଷ୍ଟେ ପାଇବ । ଷଣ୍ଢଚିତ୍ତ ମୂର୍ତ୍ତି ଧରିଲେ । ଶୀଘ୍ର ସଙ୍ଗେ ଧନ ଥିବେ ଥିବ ନିଶ୍ଚଳେ ॥ ୩୧ ॥

ସତ୍ୟ ଧର୍ମ ମୋର ଏହି ବର୍ଣ୍ଣି ଲକ୍ଷ ମୋରନାହିଁ ନିୟମ ଛଡ଼ା ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଅଭାବ ସ୍ଥଳେ । ସର୍ବ ସମ୍ପତ୍ତି ହରଇ ଅନାହାରେ ଭ୍ରମ ମହୁ ଏହି ଆଜ୍ଞା ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେଲେ ସଂସାର ମୂଳେ । ସଙ୍ଗଯାଇ ଗୃହିଁବା ଅଛି । ସଦସ୍ୟ ଭାବରେ ସଦାଶ୍ରୟରେ ରହିଛି ॥ ୩୨ ॥

ହରିପ୍ରିୟା ବାକ୍ୟସାର ମର୍ମ ଭେଦ ନାରୀନର ମାର୍ଗଶିର ଗୁରୁବାର ପାଳନେ ମାତି । ହର୍ଷିତ ହୃଦୟ ରଖି ହବିଷ୍ୟ ଆଧାର ମନ୍ତ୍ର ହରିପ୍ରିୟାଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା ସେ ଶୁଦ୍ଧ ମତି । ହେଉ ଧନ ଜନ ଅମୂର । ହର୍ଷାନନ୍ଦେ ଲକ୍ଷ୍ମୀମାତ ସୁଦୟା କର ॥ ୩୩ ॥

କ୍ଷିରାବ୍ଧି ଯା ଗୁଣରତ୍ନ କ୍ଷିରାବ୍ଧି ତନୟା ଉକ୍ତି କ୍ଷାତକଳ କ୍ଷେତ୍ରପାଳ କ୍ଷମ ସମର । କ୍ଷମାବାନ୍ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଧ୍ୟାଇ କ୍ଷଣିକ ଯାଉଛି ପଇ କ୍ଷଣିକ ଜୀବନ ଘଟ ଆଶାକୁ ଧର । କ୍ଷାତକଳ ଭାବ ପ୍ରକାଶ । କ୍ଷମାମାଗେ କ୍ଷିତୀଶ ହେ ବହାଗ୍ର ଦାସ ॥ ୩୪ ॥

——ଃ୦ଃ——

ରାମ ଚୌତିଶା ।

—ଃଓଁଃ—

(ରାଗ—ଭାଗବତ ବୃତ୍ତରେ)

ଶ୍ରୀରାମ ମମ ହୃଦୟରେ । ବିଳାସ କରି ନିରନ୍ତରେ ॥ ୧ ॥
ହେ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ହରି । ତୁମ୍ଭେ ଭକ୍ତଙ୍କ ରକ୍ଷା କାରି ॥ ୨ ॥
ଦାରିଦ୍ର ଭଞ୍ଜନ ଦୟାଦ । ନିରଞ୍ଜନ ମୋ ଖଣ୍ଡ ଖେଦ ॥ ୩ ॥
କାନ୍ତ ଅଗମ୍ୟ ସୀତା ନାଥ । ଶୋକ ନାଶକ ପୁରୁଷାର୍ଥ ॥ ୪ ॥
ପାର୍ବତୀ ପୁତ୍ର ଶ୍ରୀ ଗଣେଶ । ସନ୍ତତ ପ୍ରଣମ୍ୟ ମୋ ବାସ ॥ ୫ ॥
ନବରତ୍ନ ଅକ୍ଷର ଦାତା । ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଶିଦ୍ଧିଦ ପୂଜିତା ॥ ୬ ॥

ଗୀତଙ୍କ ଅମୃତ ଯା ଗିର । ମମ କଣ୍ଠରେ ବଜେଇକର ॥ ୭ ॥
ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ନାରାୟଣ । ଶ୍ରୀରାମ ତତ୍ତ୍ୱଙ୍କ ଗୃହିଁଣ ॥ ୮ ॥
ତବ ଆଶ୍ରୟ ନେତା ହୋଇ । କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣକାରୀ ଯେହୁ ॥ ୯ ॥
ଇନ୍ଦ୍ର ଶିବାଦି କରଧ୍ୟାନ । ଶ୍ରୀରାମ ସୀତା ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥ ୧୦ ॥
ତବ ଆଶ୍ରୀ ମୁଁ କିଙ୍କର । ଭକ୍ତି ହୃଦୟେ ଯୋଡ଼କର ॥ ୧୧ ॥
ଆଜ୍ଞା ମାଗୁଛି ଅହେ ପ୍ରଭୁ । ଦେଖାଅ କୃପାମୟ ବିଭୁ ॥ ୧୨ ॥
ରାମ ଚଉଶା ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତି । ଜଣାଇବାକୁ ଭାବ ଚିନ୍ତି ॥ ୧୩ ॥
ପ୍ରକାଶ ହେଲି ତବ ପାଶ । ପ୍ରଣତ ହୁଏ ତବ ଦାସ ॥ ୧୪ ॥
ଭକ୍ତଙ୍କ ମନାନନ୍ଦ କାରୀ । ଜୟ ହେ ରଘୁବଂଶାରୀ ॥ ୧୫ ॥
ଜୟ ଜାନକୀ ସ୍ୱରୂପିଣୀ । ତବ ମହିମା ଭାବ ଯେନି ॥ ୧୬ ॥
କପଟ ଭବ ଦୁଃଖ ହର୍ତ୍ତା । ସୁନ୍ଦର ସୀତାରାମ ବାର୍ତ୍ତା ॥ ୧୭ ॥
କରୁଣାକର ଦାଶରଥୀ । ବିଳାସ ଭକ୍ତ ହୃଦ ସ୍ଥିତି ॥ ୧୮ ॥
ଗୁଣ ଜ୍ଞାନରେ ଯା ଅଗମ୍ୟ । ଜୟ ସୀତାୟ ଓ ଶ୍ରୀରାମ ॥ ୧୯ ॥
ତୁମ୍ଭ ମହିମା ସୁରନର । କରି ନ ପାରନ୍ତି ଗୋଚର ॥ ୨୦ ॥
ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁର ମଧ୍ୟରେ । ଗୋଚର ନ ପାନ୍ତି ସଂସାରେ ॥ ୨୧ ॥
ତୁମ୍ଭ ଆଶ୍ରୀ ହନୁମନ୍ତ । ତ୍ରିପୁରେ ସେ ଯେ ବଳବନ୍ତ ॥ ୨୨ ॥
ଯା ଖ୍ୟାତ ଶିବାଦି ଭଜନ୍ତି । ଅହେ ଶ୍ରୀରାମ ବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ୟୋତି ॥ ୨୩ ॥
ଭକ୍ତଙ୍କ ଭୟ ବିନାଶକ । ଚିରଞ୍ଜୀବୀ ବର ଦାୟକ ॥ ୨୪ ॥
ତବ ବାହୁବଳ ପ୍ରଚଣ୍ଡ । ଦାନବ ବଳ କଲ ଖଣ୍ଡ ॥ ୨୫ ॥
ଦୟାଳୁ ରାବଣ ମାଇଲ । ଦେବଙ୍କୁ କଲ ପ୍ରତିପାଳ ॥ ୨୬ ॥
ଅନାଥ ଜନଙ୍କର ନାଥ । ହୀନ ପୁଷ୍ଟ ପୋଷକ ଅର୍ଥ ॥ ୨୭ ॥
ମହିମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନାହିଁ । ବ୍ରହ୍ମାଦି ଥୟକୁ ନ ପାଇ ॥ ୨୮ ॥
ଚାରି ମୁଖରେ ବେଦପଢ଼ି । ବର୍ଣ୍ଣିଲେ ଶେଷ ନ କରନ୍ତି ॥ ୨୯ ॥
ଚାରି ବେଦ ଭରଥ ସାକ୍ଷୀ । ତୁମ୍ଭେ ଭକ୍ତଙ୍କ ପୂଜ୍ୟଦକ୍ଷ ॥ ୩୦ ॥
ସରସ୍ୱତୀ ବୀଣା ବାଦନେ । ଗୁଣ ଗାୟନେ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥ ୩୧ ॥
ଯେଉଁ ସ୍ଥଳେ ବିକାଶ ନାମ । ପ୍ରକାଶ ହୋନ୍ତି ପ୍ରେମୋଦ୍ଗମ ॥ ୩୨ ॥
ହଂସବାହିନୀ ବୀଣାଧରି । ପ୍ରବେଶ ଭାବେ ପ୍ରେମେ ପୁରି ॥ ୩୩ ॥
କ୍ଷୀପୁରେ ତୁମ୍ଭ ସମକକ୍ଷ । ହୋଇ ନ ପାରନ୍ତି କେ ଲକ୍ଷ ॥ ୩୪ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ନାମ ଚତୁନ୍ଦ୍ୱ । ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଭାବେ ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ ॥ ୩୫ ॥
ମହାତ୍ମା ନାହିଁ ତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ନାମ ପ୍ରକାଶିଲେ ଅନନ୍ତ ॥ ୩୬ ॥

ତୁମ୍ଭ ନାମରେ ବିନାୟକ । ନାମ ପ୍ରତାପ କର ଲକ୍ଷ ॥ ୩୭ ॥
ପ୍ରଥମେ ପୂଜା ସେ ପାଇଲେ । ଖ୍ୟାତ ରହିଲା ସଦାକାଳେ ॥ ୩୮ ॥
ଅନନ୍ତ ନାଗ ଲୋକାଧିପ । ତୁମ୍ଭ ନାମକୁ କରଜପ ॥ ୩୯ ॥
ମସ୍ତକେ ବହିଲେ ଅବୋଉ । କୁସୁମ ଶିରେ ଥିବା ସର ॥ ୪୦ ॥
ଅପାର ଅତୁଳ ଶ୍ରୀରାମ । ବିଖ୍ୟାତ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଧାମ ॥ ୪୧ ॥
ଭରଥ ସ୍ମର ହୃଦୟରେ । ସିଦ୍ଧି ଭଜଣ ଭାବ ଉରେ ॥ ୪୨ ॥
ଭରଥ ସହନତା ଗୁଣ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସୁଖ୍ୟାତ ସ୍ୱମନ ॥ ୪୩ ॥
ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ହୃଦୟ ବିଳାସ । ନାମ ପ୍ରଭାବ କର ଘୋଷ ॥ ୪୪ ॥
ଦୁଷ୍ଟ ସହାର ଗୁଣେ ରହି । ସଦା ବହିଲେ ତବାଶ୍ରୟୀ ॥ ୪୫ ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ତବର୍ନାମ ଚିହ୍ନି । ବ୍ରହ୍ମବେତା ସେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ॥ ୪୬ ॥
ସନ୍ତତ ତବ ଆଜ୍ଞା ବହ । ଛାଡ଼ି ଗୃହସ୍ଥ ମାୟା ମୋହ ॥ ୪୭ ॥
ଷଦ୍ୱୀପ ମଧ୍ୟେ ଚୂଡ଼ାମଣି । ଯା ତେଜେ କମ୍ପଇ ମେଦିନୀ ॥ ୪୮ ॥
ଭ୍ରାତ ତୁମ୍ଭର ବଳଶାଳୀ । ଦୁଷ୍ଟ ଦାନବ ଗର୍ବ ଦଳି ॥ ୪୯ ॥
ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁର ମଧ୍ୟରେ । ଜୟଶୀଳ ନାହିଁ ଶ୍ରୀପୁରେ ॥ ୫୦ ॥
ଯୁଦ୍ଧ କାଳକୁ ନିରେଖିଣ । କୃତାନ୍ତ ଅଟେ ବଳହୀନ ॥ ୫୧ ॥
ଅଭୟାଦ ସେ ଯେତେଛନ୍ତି । ଅବତାର ରୂପେ ଅସନ୍ତି ॥ ୫୨ ॥
ପୃଥ୍ୱୀ ସଙ୍କଟ ହନ୍ତାଜ୍ୟୋତି । ଅସାଧ ଭାବ ତାଙ୍କ କତି ॥ ୫୩ ॥
ସୀତା ପୁନ ତା ନାମ ପାଇଁ । ଭୁବନ ଈଶ୍ୱରୀ କୁହାଇ ॥ ୫୪ ॥
ଘଟରୁ ବିକଶିତ ହୋଇ । ପ୍ରଭାବ ବିଖ୍ୟାତ କରାଇ ॥ ୫୫ ॥
ମିଥିଳା ପୁର ସେ ପବିତ୍ର । ପ୍ରକାଶ ମାନ ଧର୍ମ ସୂତ୍ର ॥ ୫୬ ॥
ଅଗମ୍ୟ ରୂପ ମନୋହର । ଛବିରେ ମୋହିତ ତ୍ରିପୁର ॥ ୫୭ ॥
ରୂପ ଗ୍ରହିଁଣ ତେଜକାନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରମା ଲଜ୍ଜିତ ହୁଅନ୍ତି ॥ ୫୮ ॥
ସେ ତବ ପାଦରେ କିଙ୍କର । ଅଷ୍ଟସିଦ୍ଧି ତବ ପୟର ॥ ୫୯ ॥
ନବନିଧି ଯେତେ ଅଛନ୍ତି । ତବ ଚରଣେ ସର୍ବ ଭୂତି ॥ ୬୦ ॥
ଅଷ୍ଟାଦଶ ସିଦ୍ଧ ମୁନିଶ । ତବ ମଙ୍ଗଳ ଭାବରସ ॥ ୬୧ ॥
ସୁର ନରନ୍ତର ସୁଖ୍ୟାତ । ତବ ମହିମାକୁ ଘୋଷନ୍ତି ॥ ୬୨ ॥
ଅନେକ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ସୁଗୁଣ । ବର୍ଣ୍ଣିବା ନୁହନ୍ତି ଭାର୍ଜନ ॥ ୬୩ ॥
ସୁରଦ ତବ ଅଜ୍ଞାବହ । ଗୁଣ ଗ୍ରହିଁଣ ହେଲେ ମୋହ ॥ ୬୪ ॥
ସମସ୍ତେ ପବିତ୍ରତା ଦେଖି । ସୀତାପତି ଗୁଣକୁ ଲକ୍ଷି ॥ ୬୫ ॥
ଇଚ୍ଛାରେ କୋଟିଏ ସସାଉ । ନେତ୍ର ପଲକେ ଉଦ୍ଧାଉ ॥ ୬୬ ॥

ତେଜସ୍ୱୀ ଧକ୍ତି ପୁଣ୍ୟଗୁଣ । ଗୃହିଁ ସକଳ ଦେବଗଣ ॥ ୬୭ ॥
ତବ ଅଜ୍ଞା ପଡ଼ନ୍ତୁ ନେଇ । ଯାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣୀତରେ ରହି ॥ ୬୮ ॥
ହେ ଜ୍ୟୋତି ସ୍ୱରୂପ ବିଜୟ । ସୁବ୍ରଦ ଭାବେ ଜୟଜୟ ॥ ୬୯ ॥
ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରଭାବ । ନିର୍ଗୁଣ ସ୍ୱଗୁଣ ଉଭବ ॥ ୭୦ ॥
ଜୀବାର ସତ୍ୟ ବ୍ରତ ସ୍ୱାମୀ । ସନାତନ ତୋ ପାଦେ ଶମୀ ॥ ୭୧ ॥
ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ମୂରତି ଧାସ । ସତ୍ୟ ଜନମନ ବହସ ॥ ୭୨ ॥
ସତ୍ୟ ଭକ୍ତ ବତ୍ସଳ ହର । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁରେ ବିହାସ ॥ ୭୩ ॥
ସତ୍ୟ ଭଜନ ଶୁଦ୍ଧ ମତ । ତବ ଗୁଣ ହୃଦୟେ ଚନ୍ତ ॥ ୭୪ ॥
ବେଦ ବେଦାଙ୍ଗ ଯେ ପୁରାଣ । ତବ ଗୁଣ କରନ୍ତ ଗାନ ॥ ୭୫ ॥
ଧର୍ମ ଅର୍ଥାଦ କାମ ମୋକ୍ଷ । ଦେବାକୁ ପ୍ରଭୁ ହେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ॥ ୭୬ ॥
ଶିବଙ୍କ ସତ୍ୟବ୍ରତ ଧାର । ତୁମ୍ଭେ ଯେ ପ୍ରଭୁ ହୃତକାସ ॥ ୭୮ ॥
ତୁମ୍ଭ ଭକ୍ତିରେ ସବୀ ହିବି । ପାଥନ୍ତ ସଂସାର ଜଳଧି ॥ ୭୯ ॥
ଶ୍ରବଣେ ମୋ ଗୁହାର ଶୁଣ । ପିତା ମାତା ପ୍ରଭୁ ଅପଣ ॥ ୮୦ ॥
ଆବର ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ଯେତେ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଧାଏଁ ମମ ଚତ୍ତେ ॥ ୮୧ ॥
ଭାରତ କୁଳ ପୂଜ୍ୟ ନାଥ । ତବ ପୁଖ୍ୟାତି ଏ ଜଗତ ॥ ୮୨ ॥
ଆମ୍ଭ କୁଳ ପୂଜ୍ୟ ହେ ପ୍ରଭୁ । ଗୁରୁ ସ୍ୱରୂପେ ମୋ ଅମ୍ଭୁ ॥ ୮୩ ॥
ଲଳନ ପାଳନାଧିକାସ । ଅପ୍ରାଧି ହେଲେ ଦଣ୍ଡଧାନ୍ନ ॥ ୮୪ ॥
ଆମ୍ଭପତି ରାଜାଧିରାଜ । ତନ୍ମତେ ଗୃହେଁ ଦେବରାଜ ॥ ୮୫ ॥
ରାମ ଅମ୍ଭା ତୋଷକ ହରି । ଶାନ୍ତ ଧର୍ମ ଧାରକ ପୁସ୍ତ ॥ ୮୬ ॥
ଧନଜନ ଭାବ ଦାୟକ । ଧାଇଛୁ ମୋର ତୁମ୍ଭେ ଦେଖ ॥ ୮୭ ॥
ଜ୍ଞାନ ହୃଦୟ ପଞ୍ଚଭୂତ । ଦେବ ଜ୍ଞାନ ସ୍ୱରୂପ ଜ୍ଞାତ ॥ ୮୮ ॥
ବାରଂବାର ମୋ ନମସ୍କାର । ଗଜପତି ନୃପତିବର ॥ ୮୯ ॥
ଧନ୍ୟ୨ ତବ ପ୍ରତାପ । ଧନ୍ୟ ପ୍ରତାପୀ ଈଶ୍ୱରୂପ ॥ ୯୦ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ତବ ନାମ ସ୍ମରି । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ନାଶି ଶାନ୍ତ ଧରି ॥ ୯୧ ॥
ସନ୍ତୋଷ ମନ ଚଇତନ୍ୟ । ନାମ ପ୍ରଭାବ ଧବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ॥ ୯୨ ॥
ସତ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ ସ୍ୱରନର । ଗାବନ୍ତ ନାମ ମୁଖେ ସ୍ୱର ॥ ୯୩ ॥
ଦୁନ୍ଦୁଭି ଶଙ୍ଖ ବାଦ୍ୟ ଧରି । ନାମ ରଟନ୍ତ ନରନାରି ॥ ୯୪ ॥
ସତ୍ୟ୨ ଯେ ତବ ମୂର୍ତ୍ତି । ସତ୍ୟ ସନାତନ ଶ୍ରୀ କୀର୍ତ୍ତି ॥ ୯୫ ॥
ମୋହର ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ । ନୃତ୍ୟ କରୁଛ ନିରନ୍ତରେ ॥ ୯୬ ॥
ତନମନ ଧନ ଅର୍ପିତ । କରି ଗୃହୁଛି ଗାନ ନାଥ ॥ ୯୭ ॥

ସଜ୍ଜନେ ଭାବ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ । ସହସ୍ର ବାର ପାଠ ନିତ୍ୟେ ॥ ୯୮ ॥
ଜ୍ଞାନ ପ୍ରକାଶ ନିଷ୍ଠ ହେବ । ହୃଦୟେ ରାମଙ୍କୁ ଚାହିଁବ ॥ ୯୯ ॥
ଏହୁ ଚଉତିଶା ଦିବ୍ୟ ଗୁଣ । ନେଇଣ କର ହୃଦେ ଧ୍ୟାନ ॥ ୧୦୦ ॥
ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁକୁ ନ ଚାହିଁବ । ବୈକୁଣ୍ଠ ଭୁବନ ପାଇବ ॥ ୧୦୧ ॥
ସତ୍ୟ ବଚନ ମାନ ଶିବ । ଅମର ଫଳ ପାଇ ହେବ ॥ ୧୦୨ ॥
ଅନ୍ୟାଶା ଯାହାର ଯେ ଭାବ । କଳ୍ପନା ପୂର୍ଣ୍ଣକାମ୍ୟ ହେବ ॥ ୧୦୩ ॥
ସିଦ୍ଧ ବଚନ ସତ୍ୟଗିର । ଜାନକୀ ଆଜ୍ଞା ମନେ ଧର ॥ ୧୦୪ ॥
ପ୍ରାତଃ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସାୟଂକାଳ । ଚନ୍ଦ୍ର ଚୈତନ୍ୟ ଯା ନିର୍ମଳ ॥ ୧୦୫ ॥
ତ୍ରୀବାର ପାଠ ଯେ କରିବ । ତୁଳସୀ କୁସୁମେ ପୂଜିବ ॥ ୧୦୬ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଜାନକୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ସାକାର୍ଥି ଭୋଗକୁ ଦେଇଣ ॥ ୧୦୭ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନଇବେଦ୍ୟ ଖାଇ । ପ୍ରେମିକ ମଧ୍ୟେ ମାନ୍ୟ ପାଇ ॥ ୧୦୮ ॥
ସିଦ୍ଧ ଭଜିବ ଇଚ୍ଛା ରୂପେ । ସିଦ୍ଧ ହୋଇ ଯିବ ସେ ଆପେ ॥ ୧୦୯ ॥
ଏହା ନିଶ୍ଚୟ କରି ମଣ । ତୁଳସୀ ଦାସଙ୍କ ବଚନ ॥ ୧୧୦ ।
ନିୟମ ପ୍ରମାଣେ ଭାଷଣ । ନିୟମ ବ୍ରତ ଏହା ଘେନ ॥ ୧୧୧ ॥
ତ୍ରୀବାର ପଠନ ମାନସ । ଧ୍ୟାନରେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ ତୋଷ ॥ ୧୧୨ ॥
ଭବ କାଟିବ ରାଘବନ । ଦର୍ଶନେ ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥ ୧୧୩ ॥
ସିଦ୍ଧ ହେବ ଯେ ଏ ଜଗତେ । ସତ୍ୟ ବଚନ ଭାବ ଚିତ୍ତେ ॥ ୧୧୪ ॥
ଅନ୍ୟଥା କଦାଚ ନୋହିବ । ତୁଳସୀ ଦାସ ବାକ୍ୟଜୀବ ॥ ୧୧୫ ॥
ରାମ ଚରଣ ସେବା ସ୍ମରି । କାଟ କଳ୍ମଷ ଭବ ଅରି ॥ ୧୧୬ ॥
ସିଦ୍ଧ ବଚନ ମନେ ଘେନ । ଶ୍ରୀରାମ ତତ୍ତ୍ୱ ହୃଦେ ଧ୍ୟାନ ॥ ୧୧୭ ॥
ମନର ଗତି ଏ ଚଞ୍ଚଳ । ଅତି ଅବୁଝ ସଦାକାଳ ॥ ୧୧୮ ॥
ନବୁଝି ଭ୍ରମେ ଅନ୍ତମଳ । ଜ୍ଞାନ ଅଙ୍କୁଶେ ଏ ନିଶ୍ଚଳ ॥ ୧୧୯ ॥
ରାମ ଚରିତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣିବାକୁ । ରାମ ଚରିତ୍ର ଶ୍ରବଣକୁ ॥ ୧୨୦ ॥
ସଦା ସନ୍ତୋଷ ମନ ଲଭେ । ତେଣୁ ଜଣାଇଲି ଏ ଭବେ ॥ ୧୨୧ ॥
କୋବିଦ ଜନେ ନମସ୍କାର । ଭକ୍ତ ବୃନ୍ଦକୁ ଯୋଡ଼କର ॥ ୧୨୨ ॥
ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡବତ । ଆବର ଯେ ସନ୍ଥ ମହନ୍ତ ॥ ୧୨୩ ।
ଯଦ୍ୟପି ଭ୍ରମ ମୋର ଥାଏ । କ୍ଷମା କରିବେ ସୁ ହୃଦୟେ ॥ ୧୨୪ ॥
ଅକ୍ଷର ଶବ୍ଦ ଭ୍ରମ ଥିଲେ । ଶୁଦ୍ଧ କରିବେ ପାଠ କାଳେ ॥ ୧୨୫ ॥
ଗୁଣଜ୍ଞ ଦୟା ହୃଦେ କର । ଅନଭିଜ୍ଞ ଯେ ମୁଁ ନିକର ॥ ୧୨୬ ॥
ଅଜ୍ଞାନୀ ଭକ୍ତି ମୁଁ ନ ଜାଣେ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦାସତ୍ୱ ଭବନେ ॥ ୧୨୭ ॥

ହେ ଗୋ ଦ୍ୱିଜ ଦେବତା ଚାହିଁଣ । ପାଣି ଯୋଡ ମୋ ନିବେଦନ ॥ ୧୨୮ ॥
ରାମ ଚରିତ୍ର ଦେଖାଇଲ । ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣିବେ ମୁଁ ଚାହିଁଲି ॥ ୧୨୯ ॥
କଷ୍ଟ ହାରକ ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣ । ନିରନ୍ତର କଳ୍ପନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ୧୩୦ ॥
ନୃପତି ଦଶରଥ ସୁତ । ହୃଦୟେ ସଦା ମୋ ଭାବିତ ॥ ୧୩୧ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ କରୁଣା ଗୋସାଇଁ । ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବଇଦେହୀ ॥ ୧୩୨ ॥
ମୋ କଣ୍ଠେ ଆସି ସଦା ବସ । ଜଣାଏଁ ମୁଁ ବହାସି ଦାସ ॥ ୧୩୩ ॥

—:o:—

ଜୀବନ ଗତି ।

(ରାଗ—ଚକ୍ରକେଳି)

କେଣେ ଯିବ କେତନ ବଶୁନାହିଁ । କେଳା କେଳି କୁହେ ନାବ ପୁରାଇ ॥ ୧ ॥
ଖଗବତି ମାୟାଧର ଚାହିଁଣ । ଖଲାସ ଭାବ ନାବେ ଧାଇ ମନ ॥ ୨ ॥
ଗୁଣ ପ୍ରବନ୍ଧ ହୃଦୟେ ବକାଶ । ଗୁଢ଼ ପୁରୁଷ କାମ ଲୋଭ ଡାସ ॥ ୩ ॥
ଘନ୨ ଘାତ ପାଇ ହତାଶ । ଘଟାଅ କେ ନପାଇ ପ୍ରଭୁଦର୍ଶ ॥ ୪ ॥
ଉଦ୍‌ଯୋଗ ସାହସ ମୋର ବୁଡିଲା । ଉଡ଼ାଇଲା ଏ କାୟା ନାବଗଲା ॥ ୫ ॥
ଚଣ୍ଡ ଲ ଦୁଃଖ ଜଗି ରହେ ଏନା । ଚକ୍ଷୁ ସ୍ପୃହା ବୁଡ଼ାଇଦା ଯାତନା ॥ ୬ ॥
ଛେଦ ଉଠାଏ ବୁଡ଼ାଏ ଛଲକୁ । ଛେଉଣ୍ଡ ପାନ ରଖ ଏ ନାବକୁ ॥ ୭ ॥
ଜଗତ ପିତା ରଖି ଘେନ ଏ ହାଲ । ଯାଉଛି ନାବ ହୋଇ ଅସମ୍ଭାଳ ॥ ୮ ॥
ଝୁରିବା ଚାହିଁ ଅସହ୍ୟ ଭାବରେ । ଝାଁସ ଦେଉଛି ମୁଁ ମାୟା ସାଗରେ ॥ ୯ ॥
ନୟନ ସାର କୈବର୍ତ୍ତ ହୋଇଣ । ନୟନ ଲକ୍ଷ କହେ ନାରାୟଣ ॥ ୧୦ ॥
ଟଳ ଟଳ ନାବ ଗୋଟି ହେଉଛି । ଟପି ଯିବ ଜନା ଟାଣ ନାହିଁଛି ॥ ୧୧ ॥
ଠୌକ ହେବା ଭବେ ଉଡ଼ ଭାବନା । ଠିକ ଦେଖାଅ ନ ହଥ ଯାତନା ॥ ୧୨
ଡ଼ଙ୍କା ପକାଇ ହୁଏଁ ଠେଲ ଠେଲ । ଡ଼ାକେ ଡ଼ାକୁଅ ଭୁବନ ଭାଳ ॥ ୧୩ ॥
ଢଳଢଳ ନାବ କାଲକୁ ଅସି । ଢାଲେ ଚାହିଁ ପ୍ରଭୁ ହେ ବ୍ରହ୍ମ ରାଶି ॥ ୧୪ ॥
ଅଣ ଅଯତ୍ନେ ପଡ଼ିଲି ଶ୍ରୀହରି । ଅଣୁ ପ୍ରମାଣେ କୃପା ହେଲେ ପାର ॥ ୧୫ ॥
ତତ୍ତ୍ୱ ସ୍ନାନ ତଟକୁ ମୁଁ ଚାହିଁବା । ତବାଶ୍ରୟୀ ରକ୍ଷିତ ଖ୍ୟାତି ହେବା ॥ ୧୬ ॥
ଥଳୁରି ନାବ ଭାଜି ଯାଉଅଛି । ଥୟ ହୀନେ ଥର୨ ହେଉଛି ॥ ୧୭ ॥

ଦର୍ଶକ ନାଥ ପ୍ରଭୁ ବନମାଳୀ । ଦୟାନିଧି ଶ୍ରୀବ ଏହା କହିଲି ॥ ୧୮ ॥
ଧପନ୍ତ ଧପ ଧପ ଦୃଷ୍ଟି କର । ଧର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଧର୍ତ୍ତା ଧର୍ମ ଗୁଣ ଧର ॥ ୧୯ ॥
ନବରସ ପାନ କର ଅଞ୍ଜନ । ନାବ ଭବଲଙ୍ଘକ ପ୍ରଭୁ ଘେନ ॥ ୨୦ ॥
ପିତା ମାତା ସ୍ୱଜନ ଥିଲେ ଯେତେ । ପର୍ଯ୍ୟାସ ନ ଛନ୍ତି ପବନ ପଥେ ॥ ୨୧ ॥
ଫୋପାଡ଼ ଦେଇଣ ସେ ଭବ କୂପେ । ଫେରି ଚାହିଁବେ ନ ଆସି ସମୀପେ ॥ ୨୨ ॥
ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ଆଦି ପରିଜନ । ବଳ ହୋଇ ଗଲେ ଏହି ଭୁବନ ॥ ୨୩ ॥
ଭଙ୍ଗା ନାବ ଗୋଷ୍ଠ ଥୟ ନ ପାଇ । ଭଗାରି ଏାସ ହୃଦୟରେ ବୋହି ॥ ୨୪ ॥
ମର୍ମ ଭେଦକ-ସଦା ହେଉଅଛି । ମର୍ମ ବଦାର ହେବାକୁ ଚାହିଁଛି ॥ ୨୫ ॥
ଜଗି ରହିଅଛି ମନ ଚୈତନ୍ୟ । ଜାଣି ଲଗାଅ କୂଳେ ଭଗବାନ ॥ ୨୬ ॥
ରହିଛି ରଖ ଅହେ ନାରାୟଣ । ରଖାଅ ଭଙ୍ଗା ନାବ ଖଣ୍ଡି ଘେନ ॥ ୨୭ ॥
ଲଗାଅ ତଟେ ଅହେ ଦୀନବନ୍ଧୁ । ଲଙ୍ଘିତ ଭୀଷଣ ଏ ଭବସିନ୍ଧୁ ॥ ୨୮ ॥
ବାନ୍ଧିନ ପାରୁ ଅଛି ମନେ ଦମ୍ଭ । ବସ୍ତୁ ଦେଖୁ ଅଛି ଯେ ଏହି ଭୂମ୍ଭ ॥ ୨୯ ॥
ସର୍ବାଙ୍ଗ କମ୍ପମାନ ମୋର ହୁଏ । ସର୍ବେଶ୍ୱର ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଧାଇ ଚାହେଁ ॥ ୩୦ ॥
ଷଡ଼ଙ୍ଗ ରକ୍ଷାକର ନରହରି । ଷଡ଼ଭୁଜ ଦେଖାଇ ରଖ ଏ ତରି ॥ ୩୧ ॥
ସଙ୍କଟୁ ତାରି କାରଣ ଦେଖାଅ । ସଦା ଦାସ ମୁଁ ହେଉଛି ଅଥୟ ॥ ୩୨ ॥
ହରି ହେ ଅନାଥ ବନ୍ଧୁ ହୋଇଣ । ହର ସଙ୍କଟ ଦାସକୁ ଚାହିଁଣ ॥ ୩୩ ॥
କ୍ଷାତକଳ୍ପ ଜୀବନ ଗତି ଗୁଣ । କ୍ଷମା ମାଗେ ବିହାରୀ ଦାସ ହୀନ ॥ ୩୪ ॥

——:o:——

ନୀତି କଳିକା ।

—:*:—

(ସ୍ୱର — ଭୈରବ)

ଖ୍ୟାତି ଭକ୍ତି ଚିତ୍ତ ଦେଇ ତବାଗ୍ରତ ଥୟ ନ ପାରନ୍ତି ମନ । ଷିଦ୍ଧ କର୍ମ ସ୍ନାନ ଦେଖାଇବା ଧ୍ୟାନ ଭାବନାକର୍ମି ଲକ୍ଷଣ । ଯେଜନ । ଧର୍ମଙ୍କୁ ମୁଁ କରେ ନମସ୍କାର ଯେ । କହିବାକୁ ହେଲି ଠିଆ ପୁଣ ହେ । ଭବ ହାବ ଯା ବିଧାନ ମାନ ଯେ । କର୍ଣ୍ଣ ମନ ଦେଇ ଏବେ ଶୁଣ ଯେ ॥ ୧ ॥

ହରି ଭବ ଖ୍ୟାତି ଯାଉ ଏ ଦୁର୍ଗତି ଆନନ୍ଦାର୍ଣ୍ଣବ ଭୁବନ । ହେବ ଏ ସୁଖ୍ୟାତି ଯେଉଁ ରସେ ମାତି କବୁଦ୍ଧି ତାହା ଭୀଷଣ । ସୁଗୁଣି । ବିଦ୍ୟାପରମ ଧନ ପ୍ରମାଣ ଯା ।

ବିଦ୍ୟା ଜ୍ୟୋତି ଅସୀମତା ଗୁଣ ଯୁ । ବିଦ୍ୟା ଅକ୍ଷୟ ଧନ ସମ୍ମାନ ଯୁ । ବିଦ୍ୟା ନାନା ଭୋଗ ଦାତା ମଣ ଯୁ ॥ ୨ ॥

ସଲ୍ଲାପ ହାସ ପରିହାସ ଯା କର ବିଦ୍ୟା ରସ ଥିଲେ ବ୍ୟାପ୍ତ । ହେତୁ ତରରେ ଭାବ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ଉରେ ବିଦ୍ୟା ଘେନେ କ ଦୁର୍ଗତି । ବିଦ୍ୱାନ । ସବୁଠାରେ ହୁଏ ପୂଜ୍ୟ ବାନ । ଯଶ ସୁଖ ମଣ୍ଡିତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ବିଦ୍ୟା ଉତ୍ପନ୍ନ କରଇ ଧନ । ବିଦ୍ୱାନ୍ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୁଣଙ୍କ ଜନ ॥ ୩ ॥

ଷଡ଼ାଙ୍ଗ ପାଇଣ ହୁଅ ଭାଗ୍ୟବାନ ବିଦ୍ୟାରତ୍ନ ଛାଣି ଘେନ । ଷଡ଼୍ ଦର୍ଶନ ତତ୍ତ୍ୱ ଷଡ଼୍ ଦୁର୍ଗରେ ଚତ୍ତ୍ୱ ଷଟ୍‌କର୍ମେ ଲଗାଅ ଧ୍ୟାନ । ସୁଜନ । ଷଡ଼ଉର୍ମ୍ମି ଗୃହ ଏ ଭୁବନ । ଏହି ପ୍ରଙ୍ଗରେ ବଳାଇବ ମନ । ଷଡ଼ରିପୁଙ୍କୁ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ମଣ ଷଡ଼ଙ୍ଗ୍ ଛଡ଼ କର ସ୍ମରଣ ॥ ୪ ॥

ଶଂସିତ ଯେ ହବ ବାଲ୍ୟକାଳ ଠାବ ବିଦ୍ୟାରତ୍ନ ଉପାର୍ଜ୍ଜନ । ଶାସ୍ତ୍ର ସେ ଜଡ଼ ସତ୍ ସଙ୍ଗରେ ଭିଡ଼ ହେବା ଲୁହାଅ ସୁଜ୍ଞାନ । ହେ ବୃନ୍ଦେ । ଶାସ୍ତ୍ରାଲାପରେ ଯେ ମନ ବୁନ୍ଦେ । ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଧର୍ମ ଚର୍ଚ୍ଚାକୁ ସାଧେ । ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ହୁଅ ଏ ଭବ ମଧ୍ୟେ । ହିତ-ସମ୍ପତ୍ତି ଏଥିର ମଧ୍ୟେ ॥ ୫ ॥

ବଳାଇବ ମନ ଯେଉଁ କର୍ମେ ଧ୍ୟାନ ସୁଖ୍ୟାତି ପାଇ ଭାବନା । ବସି ପଢୁଥିବ ଯେ ରହି ପ୍ରଜ୍ଞାବ ଦୂରହେବ ଏ ଭବ ଯାତନା । ବିଜ୍ଞ । ବ୍ୟାହତ ବ୍ୟାହତ ହେବ ଦୂର । ବ୍ୟାସ ବାଲ୍ମୀକଙ୍କୁ ମନେ କର । ବ୍ୟବସାୟକୁ ଯେ ବୃତ୍ତିସାର । ବନ୍ଧୁ ଧନକୁ ସଞ୍ଚୟ କର ॥ ୬ ॥

ଲଭ୍ୟ କର ଘେନ ହସତ ଯା ସ୍ଥାନ ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷାକୁ ନ ଦେଇ । ଲଳିତ ବିଷୟ ନୋହୁ ପରତସ୍ତ୍ର ଲମ୍ପଟ ଗୁଣେ ସେ ବାଇ । ସେ ଠାର । ଲୁପ୍ତ ମୂର୍ଖ ପଣେ ଗର୍ବେଶ୍ୱର । ଲଭ୍ୟ ନାହିଁ ଜ୍ଞାନ ଧ୍ୟାନ ତାର । ଲବ୍ଧ ଧୀକାର ଜନ୍ମ ତାହାର ଲକ୍ଷ ପିତା ମାତା ଲଜ୍ୟାଘର ॥ ୭ ॥

ରଟନା ଅଖ୍ୟାତି ସନ୍ତାନ ଦୁର୍ଗତି ଲକ୍ଷ କର ହିବାରାତ୍ର । ରଥାରେ ଯେ ଯାନ ଜନ ଧନବନ ଦେଖି ଫାଟି ଯାଏ ଛାତି । ଯ୍ୟତିକି । ରଙ୍କ ବିଦ୍ୟାବଳେ ବଡ଼ ଲୋକ । ରହୁ ତାଙ୍କ ପାଖେ ମାଗ ଭିଖ । ରଯ ଅଣିମାଦ ତା ଅନେକ । ଭବେ ଲଭେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲୋକ ॥ ୮ ॥

ଜନ୍ମିତ ବାଳକ ବାଳିକାମାନଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟାରସ ଦିଅଭାଇ । ଯାହାର ମାନସ ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟା ଘୋଷ ହବେ ଭାବ ସ୍ନେହ ପାଇ । ତା ଭାବ । ଜାଣି ଖୋଞ୍ଚ ତନ୍ତ୍ରା-ରସ ଠାବ । ଯାହା କଳ୍ପନା ତା ନିଷ୍ଠ ହେବ । ଜାତ ବିଦ୍ୟାରୁ ହେବ ବଳବ । ଜାତ ଦୁଃଖଦୂର ପରାଭବ ॥ ୯ ॥

ମର୍ମରେ ସ୍ମରିଣ ବୁଦ୍ଧିବଳେ ଦେଖ ବିଦ୍ୟାକୁ ଏକ ଅନେକ । ମନ ଚଇତନ୍ୟ ଶିକ୍ଷାରେ ଯା ଧ୍ୟାନ ଜ୍ଞାନ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବିଲୋକ । ଯୁବକ । ମନ ଲଗାଇ ବିଦ୍ୟାକୁ ଖୋଜ । ମନସ୍ତାପେ ନୂହ ହତବୀର୍ଯ୍ୟ । ବିଦ୍ୟାବଳେ ଶୋଭ ଅଇଶର୍ଯ୍ୟ । ମନ ଶାନ୍ତ କୌଶଳ ଚାତୁର୍ଯ୍ୟ ॥ ୧୦ ॥

ତବେ ଆଶା ତୃଷ୍ଣା ହୃଦେକରେ ବସା ମନ୍ଦା ଦୃଢ଼ କର ଭାଇ । ଭୂତ ଉପାର୍ଜନ ବ୍ୟବସାୟ ଯେନ ତାକୁ ଗୃହ ମନ ଦେଇ । ସ୍ୱାଧୀନ । ସର୍ବାନନ୍ଦରେ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି । ଭଜ ଦେବା ନଶି ଭାବ ମନ । ଉଡ଼ାଇ ସ୍ନେହ ଶାନ୍ତ ବଚନ । ଭ୍ରମାଇ ଚନ୍ଦ୍ରାକର୍ଷକ ଗୁଣ ॥ ୧୧ ॥

ବିଜ୍ଞାନ ପାଠ ପ୍ରିୟବାକ୍ୟ ଶୁଣ କରଣ ସେ ଜନ ମନ । ବାଣିଜର ଧ୍ୟାନ ଝଙ୍କାର ବିଧାନ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରୀକା ପାଠ । ସୁଜନ । ସ୍ୱଦେଶ ଚର୍ଚ୍ଚାକୁ ଅକର୍ଷଣ । ବୁଦ୍ଧିଶାଳୀ ନୃତ୍ୟ ଚରଣ । ବର୍ଗି ପରକର ସନପୁଣ । ବଳାଇ ମନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଘେନ ॥ ୧୨ ॥

ଫଳ ଖାଇବର ବ୍ୟବସାୟ ଧରି ଲକ୍ଷାଦ ପଡ଼ ଭୁଞ୍ଜାଇ । ଫନ୍ଦା ବ୍ୟବସାୟ ବଳବନ୍ତ ଗୃହଁ ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି ଶ୍ରମେ ରହ । ତଭୁଲ । ଫେଣ୍ଟ ଫେରି କର୍ତ୍ତା ପଣ ସାର । ଫାଙ୍କା ପଡ଼ିଲେ ସମୂଳ ଚୂର । ଫଳଯୁକ୍ତ ହେବା ଫଳ ସାର । ଫେଡ଼ ଦେଲ ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ବେଭାର ॥ ୧୩ ॥

ପ୍ରଧାନ ବିଦ୍ୟା ବୁଦ୍ଧି ବଳ କୌଶଳ ଜନ ପ୍ରିୟତା ବିଶ୍ୱାସ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବ ଧନ ଭୁଞ୍ଜାଇବ କର୍ମ ବାଞ୍ଛ ମାନସ । ସନ୍ତୋଷ । ପ୍ରିୟ ବୁଝି ଜନମନ ତୋଷ । ପ୍ରଣାଳୀ ବୁଝି ସ୍ୱକର୍ମେ ପଶ । ପଣ ଧରି କାର୍ଯ୍ୟ କର୍ମେ ବଶ । ପଶ୍ଚାତ୍ ତାପ ନ ପଡ଼ିବ ପାଶ ॥ ୧୪ ॥

ନର ଜନ୍ମ ପାଇ ହତାଶ କପାଇଁ ନଭମେଳ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ନର୍ମ ଭାବଧରି ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ସ୍ମରି ନିତ୍ୟ କର୍ମେ ରହ ଧାଇ । ନମୁନା । ନାୟକ ହେବାକର ଭାବନା । ନାସ୍ତି ନ ଗୃହଁ ହଜ ସୁମନା । ନକର ଗିର କର ଭାବନା । ନବୁପାସ୍ତ ଭଜଲେ ଲୁମନା ॥ ୧୫ ॥

ଧଇର୍ଯ୍ୟକୁ ଧର ପୋଷକ ହେବାର ଝ୍ୟାଲ ହେବା ଏ ସଂସାର । ଧୃତ୍ତ୍ୱଯେସୃ ଶୁଭ କଳ୍ପନାକୁ ଭାବ ଉପାୟ ସଞ୍ଚୟ କର । ହେ ଧୀର । ଧର୍ମାର୍ଥ କାମ ମୋକ୍ଷାଦ ସାର । ଧ୍ୟାନେ ରହିବା ହୃଦୟ ଧର । ଧାରଣୀକ ଏ ଭବବଶ୍ୟର । ଧନ୍ୟୀ କହିଲ ଭୂମି ଅଗାର ॥ ୧୬ ॥

ଦଳ ବଳ ଧାଙ୍ଗ କ୍ଷେତ୍ର ଉପେ ମଣ୍ଡି ଭୂମି କର୍ଷଣ କରି । ଦଣ୍ଡ ନଡ ଭାବ ଦେଖାଅ ସ୍ୱଭବ ଦମନ ଶୁଣକୁ ଧରି । ଦର୍ଶକ । ଦର୍ଶନୀୟ ଭାବେ କୃଷିରଖ ।

ଦର୍ଶିତ ଫଳ ହେଉ ଅନେକ । ଦରଯାଇ ବଜାରକୁ ଦେଖ । ଦର୍ଶିତଭ ବଜ ଧନ ରଖ ॥ ୧୭ ॥

ସ୍ଥାପିବା କର୍ମରେ କୃଷି ଜ ଗୃହିଁବ ସ୍ଥୂଳ ଗୁଣ ଲକ୍ଷ କରି । ଥୁଇଥିବା ଧନ ନେଇ ହଳ ଜନ କ୍ଷେଧପାଳ ଭାବ ସ୍ମରି । ସେଥିବ । ଥକା ମଗ୍‌ଭାବ ନ ସ୍ମରିବ । ଥପୃ କରି କୃଷି ଗୁଣଭୂବ । ଥୋଇବାକୁ ମନେ ନ ପାଇବ । ଥାଠଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମନ୍ତ୍ରି ରହିବ ॥ ୧୮ ॥

ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଜାଣି କୃଷିଗୁଣ ସ୍ମରି ନିରନ୍ତର ମନ୍ଦ ଇଦ । ତତ୍ତ୍ୱର ଭାବରେ କୃଷିକର୍ମୀଧାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ଲୁହାଥ । ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ । ତତ୍ତ୍ୱରତା ଭାବ ଗୃହିଁ ରହ । ତତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ ଜନଙ୍କୁ ଗୃହିଁ । ତପୃନେଇ ସଦା ଦୁଃଖ ପାଅ । ତାମସିକ ମୂର୍ଖକୁ ନ ଗୃହିଁ ॥ ୧୯ ॥

ଥଣ ଅଯୂତ୍ତରେ କୃଷିକର୍ମ ଛାଡ଼ ଅନ୍ୟ ଉପାଯୂ ଖୋଜଲେ । ଥଣିମାନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜାଙ୍କର ସ୍ଥାନ ମତ ହସଥ ସେ ସ୍ଥଳେ । ଯୂତାଳ । ଥଣିବାକ୍ ଗୃହିଙ୍କର ମେଳ । ଅଣ୍ଡ ଅଯୂତ୍ତ କରି ସକଳ । ଅନୁକ୍ଷଣେ ଭାବ କର୍ମ ସ୍ଥୂଳ । ଥଣି ନଯୂମ ରଖିଣ ଗୃଲ ॥ ୨୦ ॥

ଦାଳଦଥ ମନ ରାଜସିଂହାସନ ରାଜଧନ ଆକର୍ଷଣ । ଦପ ଦେଖାଇଣ ଉପାଧି ପାଇଣ ରାଜାଙ୍କ ତୋଷିବ ମନ । ମେସ୍ଥାନ । ଦଙ୍ଗାରାଜ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିପୁଣ । ଦସ୍ଥାଳ ଗୁଣ ତହିଁ ପ୍ରଧାନ । ଦଙ୍ଗେ ପ୍ରଜାଙ୍କ ତୋଷିଣ ମନ । ଦପ ଦେଖାଇଲେ ବିଚକ୍ଷଣ ॥ ୨୧ ॥

ଧୂର ନାଗୁଅଛ କାଳକୁ ଗୃହିଁଛ କକରେଁ ଅଯୂତ୍ତ ନାହିଁ । ଧକୁ ରାଜ କାନ୍ତି ଉପାଧିକୁ ପ୍ରାପ୍ତି ବିଦ୍ୟା କୌଶଳରେ ଲହ । ହେ ଧୀର । ଧୂବ ବିଜ୍ଞାନ ଦଣ୍ଡେ ବିଶ୍ୱର । ଦେଉ ପଲିଥିବା ଘର ଦ୍ୱାର । ଧଣ୍ଡିମରେ ଧବପୂର୍ଣ୍ଣ ଘର । ଧମା ତୋଳି ଗୃହିଁ ସ୍ୱନେହର ॥ ୨୨ ॥

ଠାବମାନ ରଖି ଧନ ଠାଣେ ରଖି କହାଇ କର ଏ ଭବ । ଠାଣି ବିଦ୍ୟା ବଳ କୌଶଳ ନ ଗୃହିଁ ଗୃହିଁବ କ ସୁଖଭାବ । ଏଥିକ । ଠଥ ହୋଇ ଜଣାଏ ବଢ଼କ । ଠଠା ନ ବୁଝି ଭାବ ମଢ଼ଢ । ଠିକ ଦେଖିଲେ କାଳ ଗତକ । ଠୌର ଛାଡ଼ ନ ଭଜ ଭ୍ରାନ୍ତକ ॥ ୨୩ ॥

ଠପି ପ୍ରେମାଶପୂ ହବନ୍ଧୁ ଅଶ୍ରୟ ଆଳଯୂକୁ ଶୂନ୍ୟ ଦେଖ । ଠେକ ହୋଇଥିବ ଭଉ ଭବଭାବ ନାରଙ୍କ ତ୍ରରେ ପଥିକ । ଠହକ । ଠହଳରେ ହୁଅ ନା ପୋଷକ । ଠାକ କୁଟୁମ୍ବ ଜନ ନିରେଖ । ଠହ ଠହ ଅଶାନ୍ତିକୁ ଯୋଖ । ଠଙ୍କା ଅସ୍ଥିର ଶଙ୍କାକୁ ଲେଖ ॥ ୨୪ ॥

ନମ୍ରମ ଦେଖାଇ ନଗମକୁ ଗ୍ରହ୍ନ ଦେଖାଇ ଦେଲ ଅଗ୍ରତେ । ନମ୍ରପ ସୁଗୁଣ ଥିଲେ ବଦ୍ୟାଧନ ଶୋଭନ ଲଭ ଜଗତେ । ହେ ବନ୍ଧୁ । ନୀଚ ଶିକ୍ଷା ନେଇ ଭବ ମଧ୍ୟୁ । ନଜ ହୃଦୟ ଦାସତ୍ୱେ ବାନ୍ଧୁ । ନଚ୍ୟ ପ୍ରିୟାଳାପ ଶ୍ରତ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ । ନୀଚ ଶିକ୍ଷିତ ସ୍ଥଳକୁ ଛନ୍ଦୁ ॥ ୧୫ ॥

ଝୁଙ୍ଗାମର ଭାବ ଯେ ଏହା ଗ୍ରହ୍ଣବ ହୃଦୟେ ବଗ୍ରହ ଧର । ଝଙ୍କମାଲ କର ଏ ହବା ସବଂଶ ରହ ଦାସତ୍ୱ ସୁମର । ହେ ଭାଇ । ଝଳବା ସ୍ଥାନ ଖୋଜ ସେ ଯାଇ । ଝପ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଦେଇ । ଝଳ ହେବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଇ । ଝାଲ ପୁଛ ରହ ଶ୍ରମ ପାଇ ॥ ୧୬ ॥

ଜାନପଦ ବାର୍ତ୍ତା ଅଣା ପୋଷକତା ଜାବଗତ ଭାବବାର । ଯନ୍ତ୍ରା ଜାଣିଥିଲ ଜଣାଇ ତା'ଦେଲ ଯୁକ୍ତି ଯୁକ୍ତ ଭାବ ଧର । ଯାତକ । ଜାଡ୍ୟ ଜାନ୍ତ୍ୟଲ୍ୟମାନଙ୍କୁ ତନ୍ତ୍ର । ଜାତ ପ୍ରଣାଳୀ ବୁଝ ବୃତ୍ତାନ୍ତ । ଜାଗ୍ରତରେ ଗ୍ରହ୍ଣ ଏ ଜଗତ । ଜାଗରୁକେ ରହୁଛ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ॥ ୧୭ ॥

ଛରଖାର ନହ ଛାୟାପଥ ହୁଅ ବୁଝାଇ କହୁଛ ବନ୍ଧୁ । ଛଦ୍ମାନୁସରଣ ଭାବରେ ଗମନ ହୁଅ ନୁହେ ଏକ ବନ୍ଦୁ । କହୁଲ । ଛନ୍ତ କର ବନ୍ଧୁ ସଙ୍ଗେ ମେଳ । ଛଦ୍ମବେଶୀକୁ ନ କର ଅଳ । ଛଦ୍ମାନ୍ୱେଷୀଙ୍କୁ ଦଅ ମେ ଦଳ । ଛାୟାପଥ ହୁଅ ପ୍ରେମ ଭଳ ॥ ୧୮ ॥

ତରତାର୍ଥ ବୁଝ ସ୍ୱନମ୍ରମ ଖୋଜ ଭାବଣ ଅପର୍ଣ୍ଣ ମନ । ତଦେବାଲୁ ପିତୃ ପିତାମହଗଣ ପନ୍ଥାକୁ କର ସ୍ମରଣ । ତରଶ । ତତ୍ତ୍ୱଅଛ ସନାତନ ଚର୍ଚ୍ଚା । ଗୃହ-ଯୁଗରେ ରହୁଛ ସଖା । ତଭୁର ତତ୍ତ୍ୱାର ମନବାଞ୍ଛା । ତଣକ ମନୁ ଅଦ ସ୍ମୃତ୍ର ରକ୍ଷା ॥ ୧୯ ॥

ଉଥଂ ସତନ୍ତ୍ର ପ୍ରାଦ୍ୟେକ ହୋଇଯିବ ଗ୍ରହ୍ଣ ରହିବ ବ ମହୁ । ଉଇଁଥିବା ମନ ହେବ ଅନ୍ତର୍ଧ୍ୟାନ ନମ୍ରତା ରଖିବ କାହିଁ । ଯ୍ବା ହେଜ । ଉପଦ୍ରବ ସବୁ ତ୍ୟାଗୀ ମଙ୍କ । ଉତ୍ତମ ହେବା କର୍ମକୁ ଖୋଜ । ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣ ହେବା ପାଇଁ ନ୍ୟାଜ । ଉଲ୍ଲଣ୍ଠିତ ହେବା ମନୁ ତେଜ ॥ ୨୦ ॥

ଘନୁଦ୍ଭବ ବୁଦ୍ଧି ନ ପାଇଣ ସିଦ୍ଧି ସିଧା ବାଟ ତା ଯାତକ । ଘର୍ଦ୍ଧ ଯାଇ ପୋଡ଼ା ପେଟ ପାଇଁ ଭ୍ରମି ମର ଦଳଯାକ । ଷଠତା । ଘର୍ମଭାନୁ କାନ୍ତ ପ୍ରୀତି ଦାତା । ଘାତ ପାଇ ଅସହ୍ୟ ଅନ୍ତତା । ଦୂରବାର ମଣ ସୁଖ ଯେ ତା । ଦୃଶୀତ ରବେ ତା ଅଦ୍ୟୋଗ୍ୟତା ॥ ୨୧ ॥

ଗର୍ଜିତ ଯେ ହୃତ ବଗ୍ରହ କରଇ ଉପାୟ ସ୍ଥଳତା ପାଖ । ଗଣ୍ଡି କଟା ଶ୍ରେଭ ଶଲ୍ପ ଛବ ତାର ଗାଳ ନବନ୍ତର ଦେଖ । ଲୁବର୍ମ । ଗ୍ରାହକମାନେ ଛପ ହତୋଦ୍ୟମ ।

ଗୃହ ଖେଳରେ ଦୃଢ଼ତା ମର୍ମ । ଗ୍ଲାନି ସଦା ଥାଏ ଚିତ୍ତଧାମ । ଗ୍ରାସ ଖଦନେ ସେ ପ୍ରିୟତମ ॥ ୩୨ ॥

ଖଣ୍ଡ୍ର କର କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଇଲ ଖପ ନୋହିବ ହେ ଭାଇ । ଖଟଣି ମୋ' କାର୍ଯ୍ୟ ଖଟିବାରେ ନ୍ୟାଜ ଖିଲନାଥ ମୁଁ ସୁମରଇ । ଏକାଳ । ଖଣ୍ଡମାୟରେ ଯେ ବୁଝି ଭଲ । ଖବର କହନ୍ତ ଏହା ଶଲ । ଖୁସି ଭଜ ସ୍ୱ ଇଚ୍ଛାରେ ଗଲ । ଖୋଜ ଯାହାକୁ ଯେ ହଶେ ଭଲ ॥ ୩୩ ॥

କର୍ମସ୍ଥାନ ମୋର ଦେବ ପୂଜାଧାର କାଲ ନିୟମ ସୁମର । କର୍ତ୍ତବ୍ୟତା ବୁଝି ହିତ ପ୍ରେମେମନ୍ତ୍ରି ଯାଉଛି ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପୁର । ମୋହନ । କାର୍ଯ୍ୟ ଅଳତ ଧୂପପ୍ରକାଶ । କୃଷ୍ଣ ସେ ପ୍ରଭୁ ସୁଧା ବିଳାସ । କରେଁ ଧ୍ୟାନ ମୁକ୍ତି ଦ ମାନସ । କର ଯୋଡ଼ୁଛି ବେହାସ୍ୱ ଦାସ ॥ ୩୪ ॥

—:o:—

ନଶ୍ୱରତା ।

(ରାଗ—କଳସା)

ଶୋଭା ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ସ୍ଥାନ ଯମ ଅମନ୍ତ୍ରଣ ।
ଧ୍ୱଅନ କର ଭୁ ମନ ସେ ସ୍ଥଳ ଭୀଷଣ ॥ ୧ ॥
ଦେଖୁଅଛୁ ନିରନ୍ତର ଯାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରା ସ୍ଥଳେ ।
ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା କଏ ଅଛି ଭାବନା ନଗ୍ରେଲେ ॥ ୨ ॥
ଅକାରଣ ହୋଇଯିବ ଏହବ ବାସନା ।
ଆମନ୍ତ୍ରଣ କୃତାନ୍ତର ଓ୍ୟାରଣ୍ଟ ତା ଅନା ॥ ୩ ॥
ଇଚ୍ଛାଧୀନ କରି ନାଏ ନାହିଁ ବୁଦ୍ଧି ବଳ ।
ଇଚ୍ଛାକଳ୍ପ ତରୁକୁ ସେ କରିଣ ନିର୍ମୂଳ ॥ ୪ ॥
ଉଡ଼ାଇ ନେଉଛି କାହିଁ ନ ଜାଣନ୍ତି କେହି ।
ଉପସ୍ଥିତ ବନ୍ଧୁ ଜାଣି ଥିଲେ ହଅ କହି ॥ ୫ ॥
ରୂପଗୁଣ ଜାତିଶୀଳ ଧନ ଓ ସୁଖ୍ୟାତି ।
ଲୁଚି ବସିବାକୁ କାଳ କେହି ନ ଥାଅନ୍ତି ॥ ୬ ॥

ଲୁଚିଲେ ଜଳ ଅନଳେ ପବନ ଗଗନରେ ।
ଲୁକାଇଛ ସ୍ଥାନ କାହିଁ ଗୃହେ ସେ ଧୀପୁରେ ॥ ୭ ॥
ଏ ବିଶ୍ୱ ନିରନ୍ତର ଦେଖା ଦେଉ ଅଛି ।
ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ହରାଇ ଗଲେ ଯିବାକୁ ବସିଛି ॥ ୮ ॥
ଓଜସ୍ୱଳ ଓଜସ୍ୱୀ ଏସ୍ଥଳେ କାନ୍ତି ଓଜ ।
ଔଜ୍ଜ୍ୱଲ୍ୟ କୃତାନ୍ତ ନେଲେ ହୁଏ ପାଦରଜ ॥ ୯ ॥
ଅନ୍ତଃ କୃତାନ୍ତର ଜଣାଥିବା ସୁପଣ୍ଡିତ ।
ଅନ୍ତଃକରଣ ଦେଖାଅ ଥିଲେ ହୃଦେ କ୍ଷତ ॥ ୧୦ ॥
କହୁଅଛି ଅଟେ ମନ ଦେଖ ଭାବ ଚିନ୍ତା ।
ଖଚିତ ସ୍ୱ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ବିଭୂତା ॥ ୧୧ ॥
ଗନ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛୁ ଭାବ ଦେଖାଇ ସ୍ୱକାନ୍ତି ।
ଘଟାଇ ନ ପାରୁଅଛୁ ଯମଗୁଣ ଗତି ॥ ୧୨ ॥
ଉଦୟ ଗୃହ ଜଞ୍ଜାଳ ନିରନ୍ତର ଧ୍ୟାନ ।
ଚମତ୍କାର ଗୃହୁଁ ଅଛୁ ଏହି ନେ ଭୁବନ ॥ ୧୩ ॥
ଛଡ଼ା ହେଲେ ଥରେ ବ ଦେଖିବୁ ଏହିପୁର ।
ଜାଗ୍ରତ ନୋହୁଣ ସେ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ନିରନ୍ତର ॥ ୧୪ ॥
ଝିମିଟି ମାଗିକ ଗୃହିଁକୁ ଏ ଖେଳଘର ।
ନୟମ ସେବ କଳ୍ପନା ରହୁବନ୍ଧ ଚର ॥ ୧୫ ॥
ଟାଳ ଦେଉଅଛୁ ଭାଲ ଅନ୍ତିମ ନ ଗୃହିଁ ।
ଠଉର ହେବାକୁ ମନ ଭାବିବାକୁ ନାହିଁ ॥ ୧୬ ॥
ଡହବାଡ଼ି ଘର କେତେ ଦିନ ପାଇଁ ତୋର ।
ଢଳିଗଲେ ଏ ଜୀବନ କେ ବୋଲିବ ମୋର ॥ ୧୭ ॥
ଅଣୁ ପ୍ରମାଣେ ତୋ ଗୁଣ ସ୍ମରନ୍ତା କେନାହିଁ ।
ତକାଇ ବିହରୁ ମନ ଭାବ ରସ ଧାଇ ॥ ୧୮ ॥
ଥାଉ ରଖିଥିବା ଧନ ଯା'ବରୁଛୁ ମୋର ।
ଥୁଉବ୍ଭୁକ ସଙ୍ଗେ ନେବୁ ତାକୁ ହେଲୁକର ॥ ୧୯ ॥
ଦର୍ଶକ ଦର୍ଶନ ଦର୍ଶନୀୟରେ ଦର୍ଶିତ ।
ଧ୍ୱଂସ ହୋଇ ଗଳିଯିବ ଦେହ ମାଟି ଯୁକ୍ତ ॥ ୨୦ ॥
ନ ରହିବ ବର୍ଣ୍ଣକାନ୍ତି ଖ୍ୟାତି ତବ ଛଟା ।
ପ୍ରକାଶ ରହିବ ତୋର କୃତ କର୍ମ ନିଷ୍ଠା ॥ ୨୧ ॥

ଫଳଭୋଗୀ ହୋ ଅମ୍ଭଙ୍କ ହେବ ବଳବାନ ।
ବସ୍ତ୍ରସନ ପାଇ ଦେବ ମୁଖେ ଅଗ୍ନି ଦାନ ॥ ୧୨ ॥
ଭୂତ ପ୍ରେତ ପିଶାଚ ମାନଙ୍କେ ଲକ୍ଷ ଦେଇ ।
ମର୍ମ ନିଦ୍ରାଳସେ ସ୍ୱପ୍ନେ ରୂପ ଯେ ଦେଖଇ ॥ ୧୩ ॥
ଜଳୂପଥ ଢବାକାଶେ ଢବା କେଉଁ ସ୍ଥାନ ।
ରକ୍ଷକ ଜୀବନ ରୂପ ହେବ ଅନ୍ତର୍ବ୍ୟାନ ॥ ୧୪ ॥
ଲକ୍ଷ କରାଇ ଯା'ଛନ୍ତି ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ପ୍ରମାଣେ ।
ବସି କେହ୍ନୁ ଦେଖିନାହିଁ ନଜ ଅମ୍ଭଙ୍କନେ ॥ ୧୫ ॥
ଶବ ମାଟି ପିଣ୍ଡ ନେଇ ଦେଖାନ୍ତି ଶ୍ମଶାନ ।
ସମସ୍ୟା ଶୋକକୁ ଧରି କୁଟୁମ୍ବ କ୍ରନ୍ଦନ ॥ ୧୬ ॥
ସର୍ବାଙ୍ଗ ଅଗ୍ନିରେ ଢବା ଭୂମିରେ ନିକ୍ଷେତ ।
ହେଲେ ସବୁ ନିଷ୍ଠାନ୍ନ ଖାଇଣ ହେଲେ ଶାନ୍ତ ॥ ୧୭ ॥
ଶାନ୍ତହେବେ ଏ ସସାରେ ପ୍ରେମାନନ୍ଦ ବନ୍ଧୁ ।
ଉଦାସୀ ଦାସ କହନ୍ତି ଦୟାବନ୍ଧେ ଗୃହିଁ ॥ ୧୮ ॥

———:୦:———

ମାନବ ଜୀବନ ।

— :*: —

(ରାଗ — କଳସା)

କାୟାକୁ ମାୟା ଚିତ୍ରି ମନ ତହିଁ ରଙ୍ଗା ।
କର୍ତ୍ତା ମାୟାରସେ ମଜ୍ଜି ବୁଡ଼ାଇଲା ଦେହା ॥ ୧ ॥
ଖଟଳ ଲବଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୃହର ବିଷୟ ।
ଖଣ୍ଡମାୟା ପୂର୍ଣ୍ଣକାୟା ଅଶୋଭାକୁ ଗୃହିଁ ॥ ୨ ॥
ଗଣିଲେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାହିଁ ଅସୀମ ମାୟା ବୃକ୍ଷ ।
ଗଣି ସେ ବୃକ୍ଷରେ ମନ ଉଡ଼େ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ॥ ୩ ॥
ଘୋଟିଛି ଦେହକୁ ମାୟା ଲତା ଗୁଣ ଛବି ।
ଘାଣ୍ଟି ହେଉଅଛି ମନ ମାୟାରସେ ଦ୍ରବି ॥ ୪ ॥
ଉଦୟ ଜନ୍ମ କାଳରେ ମାୟା ବ ଗୃହିଁ ବନ୍ଧୁ ।
ଉଇଁଥିବା କାୟା ଶୋଭା ଲକ୍ଷିତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଇନ୍ଦୁ ॥ ୫ ॥

ଙ୍ହୁଁ ଦେଖ ବାଲ୍ୟକାଳେ ମାୟାଗୁଣ ଚଳ ।
ଙ୍ଗୁଷ୍ଠରେ ଥିଲେ କହ ଥଦେ ବଳ୍କ ଜଳ ॥ ୬ ॥
ଛବରନ୍ଧ୍ର ମାତା କୋଳେ କେତେକାଳ ଗଲ୍ଲ ।
ଛଇମାତା ପିତା ତୃପ୍ତି ବାଲ୍ୟ କ୍ରୀଡ଼ା ଲୀଳା ॥ ୭ ॥
ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ଭୁବନେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ଶିକ୍ଷା ।
ଜଣାଇଲେ ମାତା ପିତା ସ୍ୱର ଚଳ ଦୀକ୍ଷା ॥ ୮ ॥
ଝାଡିକାରେ ଦୁଇବର୍ଷ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଭାଇ ।
ଝୁଲଗ୍ନୁଲ କ୍ରୀଡ଼ା କୁତୁହଳ ରୂପବନ୍ତ ॥ ୯ ॥
ଞୟମରେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଦେବାକୁ ପ୍ରବେଶ ।
ଞୟମ ଧ୍ୱଂସକ ଲୋଭ ଦେହ କଲ୍ପ ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ୧୦ ॥
ଟଣାଟଣି ହୋଇ ବିଦ୍ୟା ଉପାର୍ଜନ ଭାବ ।
ଟଳାଇଲ କେତେଦିନ ହୃଦେ ଦଅ ଠାବ ॥ ୧୧ ॥
ଠଳିହେଲେ ନବବର୍ଷ ମାୟାର ଅଙ୍କୁର ।
ଠିକ ଦଶବର୍ଷ ମାୟା ଶାଖା ତା ବିସ୍ତାର ॥ ୧୨ ॥
ଡୋଳା ଲୀଳା ସଙ୍ଗଭାବ ଶିକ୍ଷାରେ ପ୍ରସନ୍ନ ।
ଡେଇଁ ବାଳକ ଖେଳାରେ ଗଲ୍ଲ କେତେଦିନ ॥ ୧୩ ॥
ଢାଙ୍କିଲ ଅଗ୍ନି ଷୋଳବର୍ଷେ ମାୟାଛଳ ଚଳ ।
ଢାଙ୍କି ଅଙ୍ଗ ଭାବେ କାୟା କଲ୍ଲ ଅଲିଙ୍ଗନ ॥ ୧୪ ॥
ଅଣିମାରେ ଅଣିଲକ୍ଷ କରାଇଲା ଦେଖ ।
ଅଣୁ ପ୍ରମାଣକୁ ଗୃହିଁ ଅହଂ ଜ୍ଞାନ ଲକ୍ଷ ॥ ୧୫ ॥
ତହାଥି ବିଂଶତି ବର୍ଷେ ବନ୍ଧିଲ ତା ଚଉ ।
ତହିଁ ଅଦ୍ଭୁତ ଘଟଣା ମାୟା ପକ୍ଷବତ ॥ ୧୬ ॥
ଥଳ୍ପ ନ ପାଇଣ ମନ ମାୟା ଲତା ବଳ ।
ଥଳ ଭୂଲ ନ ଚିହ୍ନିଣ ଲୋଭ ଷୋଳେ ମଳି ॥ ୧୭ ॥
ଦମ୍ଭଧର ଦେଖିବା କାଳକୁ ସେ ନ ପାଇ ।
ଦ୍ରବ୍ୟାଶ୍ରୟୀ ମାର୍ଗେ ମନ ମାୟାରସେ ବାଇ ॥ ୧୮ ॥
ଧ୍ୟାନରେ ଜ୍ଞାନ ଦେ ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ ପଦ କାନ୍ତ ।
ଧଳା କଳା ହରିତ ବର୍ଣ୍ଣରେ ଶୋଭା ଜ୍ୟୋତି ॥ ୧୯ ॥
ନରସୁର ମହର୍ଷି ଏ ବ୍ରହ୍ମର୍ଷି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।
ନ କର ପାର ବର୍ଣ୍ଣନା ମୁଁ କି କରେ ଖ୍ୟାତ ॥ ୨୦ ॥

ଚଉତିଶା ହାର ।

ପ୍ରକାଶ ଯା ହେଲା ହୃଦେ କଲି ମୁଁ ଚତ୍ରଣ ।
ପ୍ରମାଣ ହେଉ ବା ନହୁ ଭାବ ଅମ୍ଭ ଜ୍ଞାନ ॥ ୨୧ ॥
ଫଳ ଧର୍ମ ଚତୁଷ୍ଟୟ ଧର୍ମଙ୍କ ସ୍ଥାନେ ।
ଫଳାବୃତ୍ତି ଦେଖାଇଲି ଭାବ ସବ୍ୟଜନେ ॥ ୨୨ ॥
ବଡ଼ ବଷମ ଏ ମାୟା କାନ୍ତ ଲଖ ଧାନେ ।
ବଂଶବର୍ଣ୍ଣେ ଦୋଷ୍ଟ ଦେଲା କାୟା ଗୋପୀ ସ୍ଥାନେ ॥ ୨୩ ॥
ଭୟାନକ ରୂପତାର ଅଲେଖ ତା ଗୁଣ ।
ଭୟଙ୍କର ପୁଷ୍ଟ ସତ ରଜ ତମ ତନ୍ତ ॥ ୨୪ ॥
ମର୍ମି ପଞ୍ଚତତ୍ତ୍ୱ ପଞ୍ଚ ପ୍ରାଣ ମାୟା ଉତ୍ତ ।
ମନତ୍ରମେ ମାୟାରଣ୍ୟେ ଶୋକ ମୋହେ ଜଡ ॥ ୨୫ ॥
ଯାତ କାଲ ଲୁପ ତାର ସବୁ ଗଲା କାହିଁ ।
ଯାତନାରେ ମାୟାଲତା ସୁଖ ମଣୁ ଥାଇ ॥ ୨୬ ॥
ରହୁ ମାୟା ଭବ ପ୍ରେମ ପଥରେ ପଥିକ ।
ରସାର୍ଣ୍ଣବ ମାୟାପୁର ବୃନ୍ଦାଜନେ ଦେଖ ॥ ୨୭ ॥
ଲକ୍ଷ ଲୀଳାବତୀ ରହେ ମାୟା ଆଶ୍ରେ ଧରୁ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସିଂହାସନ ଗୃହେ କୁଟୁମ୍ବ ନହାରୁ ॥ ୨୮ ॥
ବସିଛ ହେ ସର୍ବ୍ବବୃନ୍ଦ ନାହିଁ ଦୁଅ ଭେଟ ।
ବଜାଅ ପଞ୍ଚମ ସ୍ୱରେ ପଞ୍ଚଭୂତ ଘଣ୍ଟ ॥ ୨୯ ॥
ଶରୀରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣିଅଛୁ ବସ୍ତୁଗୁଣ ସ୍ୱାଦ ।
ଶାନ୍ତରସେ ବ୍ୟବହାର ବ୍ୟବହର୍ତ୍ତି କାନ୍ତ ॥ ୩୦ ॥
ସମସ୍ୟା ବ୍ୟସନ ଅବା ବ୍ୟବହୃତ ଜ୍ୟୋତି ।
ଷଡ଼ବର୍ଗ ଭିଖ ଅବା ଷୋଡ଼ଶଙ୍କ କଢ ॥ ୩୧ ॥
ସଙ୍କଳିତ ଧଷୟୁକୁ ଦେଖାଇ ମୁଁ ଦେଲି ।
ସଂକ୍ଷେପ ଲକ୍ଷଣ ରୂପ ଗ୍ରହି ମୁଁ ରହିଲି ॥ ୩୨ ॥
ହେବ ସଦୟ ହୃଦୟ ଭାବେ ଲକ୍ଷ ଏହା ।
ହଉଅଛ ମାୟାତଳେ କାୟା ତଳେ ତାହା ॥ ୩୩ ॥
କ୍ଷାତ କରାଇବ ବନ୍ଧୁ ଭାବ ହୃଦେ ବାସ ।
କ୍ଷିତି ଗୃହି ଅଛୁ ମୁଁ ଯେ ଶ୍ରୀ ହରାସ୍ୱ ଦାସ ॥ ୩୪ ॥

ସମାପ୍ତି ।